

'n PSIGODIAGNOSTIESE STUDIE

VAN

'n AANTAL TRANSSEKSUALISTE

deur

LORINDA BRINK BERGH

voorgelê ter vervulling van 'n deel
van die vereistes vir die graad

MAGISTER ARTIUM (KLINIESE SIELKUNDE)

in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

SEPTEMBER 1974

D A N K B E T U I G I N G

Hiermee wil ek graag my dank betuig aan die volgende persone en instansies:

Mnr K G Kemp, verbonde aan die Universiteit van Pretoria, wat as promotor tydens hierdie ondersoek opgetree het;

Dr M Botes, Ginekoloog en lid van die span verbonde aan die Transseksualiste Kliniek, sonder wie se hulp hierdie ondersoek nie moontlik sou wees nie, aangesien hy die pasiënte vir sielkundige toetsing verwys het;

Die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir hulle geldelike steun;

Ook aan alle ander persone wat direk of indirek by die voorlegging van die verhandeling betrokke was.

But why
Are they waiting? Isn't it now high
time for them to try.
The Phrygian fashion to make
the job complete.....
Take a knife and lop off that
superfluous piece of meat?

(Juvenal, translated by Creekmore, 1963)

INHOUDSOPGAWE

BLADSY

DEEL I : LITERATUURSTUDIE

HOOFSTUK I	INLEIDING	1
HOOFSTUK II	'n OMSKRYWING VAN DIE BEGRIP TRANS=SEKSUALISME	4
HOOFSTUK III	DIE ONTWIKKELING VAN GESLAGTELIKHEID EN FAKTORE WAT GESLAGROLVERRING KAN BEÏNVLOED	15
HOOFSTUK IV	REGSASPEKTE VAN BELANG MET BETREKKING TOT TRANSSEKSUALISME IN SUID-AFRIKA	26

DEEL II : GEVALLESTUDIE

HOOFSTUK V	DIE DOEL, AARD EN METODE VAN DIE ONDERSOEK	30
1	Die Wechsler-Bellevue Intelligensie Toets	31
2	Die Projektiewe Tegnieke (Rorschach en Tematiese Appersepsie Toetse)	36
3	Die Teken-'n-mens Toets (DAP)	37
4	Die Wartegg-prentvoltooiingstoets	39
HOOFSTUK VI	ONTLEDING VAN DIE GEGEWENS	41

GEVALLESTUDIE A

1	Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud	41
2	Wechsler : Protokol en ontleding	43
3	Rorschach : Protokol en ontleding	44
4	TAT : Protokol en ontleding	59

Gevallestudie A (Vervolg)

5	Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding	68
6	Wartegg : Protokol en ontleding	69
7	Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate	70

GEVALLESTUDIE B

1	Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud	70
2	Wechsler : Protokol en ontleding	73
3	Rorschach : Protokol en ontleding	74
4	TAT : Protokol en ontleding	86
5	Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding	94
6	Wartegg : Protokol en ontleding	96
7	Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate	96

GEVALLESTUDIE C

1	Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud	98
2	Wechsler : Protokol en ontleding	100
3	Rorschach : Protokol en ontleding	101
4	TAT : Protokol en ontleding	114
5	Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding	122
6	Wartegg : Protokol en ontleding	123
7	Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate	124

GEVALLESTUDIE D

1	Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud	125
---	---	-----

Gevallestudie D (Vervolg)

2	Wechsler : Protokol en ontleding	127
3	Rorschach : Protokol en ontleding	128
4	TAT : Protokol en ontleding	142
5	Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding	152
6	Wartegg : Protokol en ontleding	153
7	Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate	154

GEVALLESTUDIE E

1	Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud	155
2	Wechsler : Protokol en ontleding	157
3	Rorschach : Protokol en ontleding	158
4	TAT : Protokol en ontleding	171
5	Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding	180
6	Wartegg : Protokol en ontleding	182
7	Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate	182

HOOFSTUK VII	GEVOLGTREKKINGS	185
--------------	-----------------	-----

HOOFSTUK VIII	A SAMEVATTING	195
	B SUMMARY	197

BIBLIOGRAFIE

BYLAE (Gestruktureerde onderhoud)

'n PSIGODIAGNOSTIESE STUDIE
VAN 'n AANTAL TRANSSEKSUALISTE

H O O F S T U K I

I N L E I D I N G

Weens die feit dat geslagsrolidentiteits- asook 'n geslags-identiteitsverwarring 'n toenemende probleem in die huidige lewenssituasie geword het, en in die uiterste vorm hiervan al meer persone hul aanmeld vir chirurgiese ingryping, is dit nodig geag om ook die sielkundige agtergrond van hierdie probleem te ondersoek en op hierdie wyse 'n bydrae te lewer tot sodanige geslagsveranderings.

Die transseksualis se probleem setel veral op 'n psigiese vlak en nie soseer op 'n fisiese vlak nie. Gevolglik is daar 'n tweespalt tussen hulle psigiese ingesteldheid en aanvaarding van hulle fisiese liggaam.

Om te bepaal waarom daar 'n onverenigbaarheid bestaan, asook hoe om 'n balans te bewerkstellig, kan dus moontlik vanuit hierdie studie bepaal word.

By die ware of essensiële transseksualis is 'n goeie prognose deur middel van psigoterapie twyfelagtig, en dit kan ook moeilik 'n omwenteling veroorsaak in die versteurde geslagsidentiteit van die essensiële transseksualis. Wanneer chirurgiese ingryping plaasvind kan die essensiële transseksualis se totale rol makliker verander wanneer sy psigiese ingesteldheid en fisiese liggaam bymekaar aangepas word.

Die nie-egte of pseudo-transseksualis kan nog deur middel van psigoterapie, aanvaarding van sy geslagsrol òf 'n verandering in sy ingesteldheid bewerkstellig en dus gevolglik as òf homo-seksueel òf normaal uit kristalliseer.

Derhalwe moet daar dus 'n baie duidelike onderskeid getref word tussen die ware of essensiële transseksualis en die nie-egte of pseudo-transseksualis. Sodoende word die prognose van die pasiënt bepaal, asook of chirurgiese ingryping of psigoterapie die wenslike metode in daardie geval is.

In hierdie studie is daar alleenlik van ware of essensiële transseksualiste gebruik gemaak. Hulle prognose met betrekking tot psigoterapie was swak omrede dit nie aanvaarding of verandering met betrekking tot hulle geslagrol sou bring nie.

Ten opsigte van chirurgiese ingryping was die prognose meer positief daar hul fisiese liggaam en psigiese ingesteldheid dan meer verenigbaar sou wees.

Tans is daar slegs 3 wettige Transseksualiste-klinieke in Suid-Afrika, te wete een elk in Kaapstad, Durban en Pretoria.

Die kliniek in Pretoria, waar alle gevalle vir hierdie studie bekom is, is in 1970 in die lewe geroep. Tot dusver het daar in Pretoria alleen reeds 60 persone 'n geslagsverandering aangevra. Alleenlik 22 geslagsveranderingsoperasies is uitgevoer waarvan 19 van manlik na vroulik, en slegs 3 van vroulik na manlik was. (In Kaapstad is + 11 en in Durban + 10 geslagsveranderings gedoen).

Tot dusver was al die operasies suksesvol en wil geen transseksualis wat reeds geopereer is, na sy vorige staat terugkeer nie.

Die voorkoms van transseksualiste in Suid-Afrika is tans een (1) uit elke 400 000 en die moontlikheid bestaan dat die getalle steeds sal toeneem (dr Botes 1974).

In hierdie studie word eers 'n literaturoorsig van bestaande bevindings en ondersoeke gegee. Daarna word ingegaan op die moontlike psigodinamiese faktore wat aanwesig is by vyf persone wat aansoek om 'n geslagsveranderingsoperasie gedoen het. Die eerste drie persone se biologiese geslag is manlik en hulle wil na die vroulike geslag verander word. Die laaste twee persone se biologiese geslag is vroulik en hulle wil na die manlike geslag verander word.

Die moontlike oorsake van transseksualisme, sowel as die gevolgtrekkings wat op grond van die psigodiagnostiese toetse gemaak is, sowel as die psigodinamika van die persone, word in hierdie studie so breedvoerig en objektief moontlik behandel. Hierdie studie is egter nog nie voltooi nie en laat nog 'n leemte wat eers deur middel van opvolging, moontlik op dokto=rale vlak, sinvol sal word. Veral met betrekking tot die aan=passing van die transseksualiste gedurende en + een jaar na die operasie sal 'n opvolgstudie van uiterste belang wees.

Hierdie studie geld dus alleenlik vir 'n voor-operatiewe persoonlikheidsbeeld van die essensiële transseksualis.

Verdere navorsing, veral 'n opvolgstudie na die geslagsveranderingsoperasie is noodsaaklik om 'n geheelbeeld van die essensiële transseksualis te verkry, asook om te bepaal of chirurgiese ingryping wel sinvol is al dan nie.

H O O F S T U K I I

'n OMSKRYWING VAN DIE BEGRIP TRANSSEKSUALISME

Die term transseksualisme is van redelik resente oorsprong, alhoewel dit uit die ou mitologie sowel as kulturele oordrag blyk dat sodanige verskynsels wel voorgekom het.

Vanuit die Griekse Mitologie (Green en Money, 1969, p10) blyk dit dat die godin Venus Castina baie simpatie gehad het met die vroulike siele wat in manlike liggame opgesluit was. Vergelyk die volgende voorbeeld: "Tiresias, a theban soothsayer is reported to have been walking on Mt Cyllene when he came upon two snakes coupling. He killed the female and for this act was changed into a woman. Later, after coming to look favourably on his new form and testifying that woman's pleasure during intercourse was ten to man's one, he was changed back into a man - again as punishment"

Die eerste geslagsveranderingsoperasie het volgens skrywers in die tyd van Koning Nero voorgekom. Nero het glo in 'n woedebui sy swanger vrou se dood veroorsaak deur haar in die abdomen te skop. Daarna het hy so 'n intense skuldgevoel ontwikkel dat hy alles probeer het om iemand te vind wat soos sy lyk. Sy voormalige jong slaaf, Sporum, het die meeste na haar gelyk en Nero het toe 'n operasie op hom laat uitvoer, waarop Sporum in 'n vrou verander is. Na die operasie is hulle "getroud".

Die bekendste "cross-gender"-gedrag in die geskiedenis is die van Chevalier d'Eon. Sy naam het dan ook later aanleiding gegee tot die term "eonisme" wat Havelock Ellis gebruik het. Chevalier d'Eon het 49 jaar as 'n man en 34 jaar as 'n vrou gelewe.

Onder die Yumen-Indiane was daar 'n sekere groep genaamd die Elxa wat 'n "change of spirit" ondergaan het as gevolg van sekere drome gedurende hulle puberteit. Die geloof was dat indien hulle te veel van 'n sekere ding sou droom hulle 'n geslagsverandering sou ondergaan.

"As a small child the female counterpart of elxa, the kwe=rhame, were reported to have played with boys' toys. It is alleged that such women never menstruated; their secondary sexual characteristics were underdeveloped, and in some instances were male, perhaps some form of hermafroditism or virilism" (aldus Ford, soos aangehaal deur Green en Money, 1969, pp 16 - 18).

Onder die Pueblo-Indiane het daar ook die verandering van man na vrou plaasgevind, alhoewel onder radikaal ander omstandighede as in die hedendaagse tyd:

"A very powerfull man, one of the most virile, was chosen. He was masturbated many times a day and made to ride horseback at most continually. Gradually such irritable weakness of the genital organs is engendered, that, in riding, great loss of semen is induced then atrophy of the testicles and penis sets in, the hair of the beard falls out, the voice loses its depth and compass. Inclinations and dispositions become feminine. This 'mujerado' loses his position in society as a man his endeavour seems to be to assimilate himself as much as possible to the female sex, and to rid as far as may be all the attributes, mental and physical, of manhood" (aldus Hammond, Green en Money, 1965, p19).

1 Definisie en terminologie van Transseksualisme

As ons 'n oorsig oor die leteratuur neem, dan sien ons dat daar nie vroeër 'n skerp onderskeid tussen die begrippe transseksualisme en transvestisme bestaan het nie. Hirschfeld (1910) is die vader van die term transvestisme. (Trans en vestitus beteken "opposite in dress") maar voor daardie tyd het daar baie ander persone die transseksuele fenomeen probeer definieer (Walinder, 1968, p1).

Westphal (1869) noem die begrip "die konträre sexual emfindung". Krafft-Ebbing (1892) noem dit "metamorphosis sexualis paranoica", maar dit het heelwaar=

skynlik 'n psigotiese grondslag ook gehad. Binder (1933) praat van "verlangen nach Geschlechtsumwandlung". Havelock Ellis (1913) gebruik die term "sexo-esthetic inversion", maar verander dit later na "eonisme" (1920) wat gegrond is op "Chevalier d'Eon se naam en lewenswyse. Hamburger, Stürip en Dahl-Iversen (1953) het die term "genuine transvestism" gesuggereer sowel as "eonisme" of "psychic hermaphroditism". Money (1961) gebruik die term "contra-sexism".

Dorey (1956) het die term "inversion psycho-sexuelle avec travestissement" voorgestel, en Klotz, Bord en Colla (1955) praat oor "travestissement hetero-sexual habituel avec inversion psychique".

As uitbouing op die konsep transvestisme het Cauldwell (1949) die term "psychopathia transexualis" voorgestel. Hierna het Benjamin (1954) en Gutheil (1954) die term transseksualisme begin gebruik en sedertdien is dit die mees aanvaarbare begrip en word dit algemeen gebruik (Green en Money, 1969, p59 en Walinder, 1968, pl).

Transseksualisme word omskryf as "the confusion in a biologically normal person of being a member of the opposite sex; in adults this belief is these days accompanied by requests for surgical and endocrinological procedures that change anatomical appearance to that of the opposite sex" (Stoller, 1968, p90).

Benjamin maak die onderskeid tussen transvestisme en transseksualisme soos volg: "The extreme degree of transvestism, where the transformation of sex, is the foremost desire, transsexualism, the cardinal differentiation from transvestism being that in the transvestite the sex organs are the source of pleasure, while in the transsexual they are the source of disgust" (Psychiatric Quaterly, 1940, p203).

Die transseksualiste vorm dus 'n groep op hulle eie. Hulle voel die natuur het 'n fout gemaak met hulle geslag, omrede hulle psigiese geslag heeltemal reg en

normaal is, maar die anatomiese geslag nie hierby aanpas nie. Die manlike transseksualis sal ook verklaar "ek is 'n vrou", net so sal die vroulike transseksualis sonder huiwering erken dat sy "'n man" is. Daar is nie 'n seksuele dryfkrag vir die aantrek van vrouensklere in die manlike transseksualiste nie - intendeel, hulle seksuele dryfkrag is relatief swak ontwikkel tot selfs aseksueel. Hulle sal toelaat dat sodomie op hulle gepleeg word, maar hulle sal nooit sodomie self toepas nie. Hulle verkies die geselskap van 'n normale heteroseksuele man en sal alles in hulle vermoë doen om hom sosiaal en seksueel te bevredig. Hulle assosieer nie juis met homoseksuele persone nie en 'n verhouding sal baie definitief nie met 'n homoseksuele man aangeknoop word nie. Op 'n vraag hoe hulle verskil van homoseksuele persone sal hulle antwoord: "die homoseksuele man hou van ander homoseksuele mans terwyl ek van ander normale mans hou" (Botes, 1972, p156 en Brown, 1960, p225).

Green en Money (1969, p487) definieer die term transseksualisme soos volg: "Behaviourally, it is the act of living and passing in the role of the opposite sex, before or after having attained a hormonal, surgical and legal sex reassignment; psychically, it is the condition of people who have a conviction that they belong to the opposite sex and are driven by a compulsion to have the body, appearance, and social status of the opposite sex".

Walinder (1968, p2) onderskryf dit ook maar sê verder dat die transseksualiste ook deur middel van 'n operasie poog om hulle liggame en sosiale rolle te integreer met die konsep wat hulle van hulleself as man of vrou het.

Vir Bakwin en Bakwin (1967, p432) is die identifikasie en aanvaarding van die sielkundige identiteit van die teenoorgestelde geslag die deurslaggewende faktor en dit sluit ook aan by die definisie van Green en Money, alhoewel laasgenoemde verder noem dat psigiese interseksualiteit se intensiteit varieerbaar is, en 'n operasie in al die gevalle wat om 'n operasie vra, nie noodsaaklik

is nie. Streng maatreëls moet dus getref word sodat net die "geskikte" essensiële transseksualiste geopereer word.

Ons sien dus dat daar 'n onomkeerbare geloof by die transseksualiste bestaan dat hulle van die teenoorgestelde geslag is, en dat hulle tot alle uiterstes sal gaan (selfs verminking en selfmoord) om die "fout" verander te kry (Green en Money, 1969, p488).

Dit is egter nodig geag, as gevolg van verwarring wat in die terminologie kan ontstaan, om ook die volgende terme te omskryf en hulle te onderskei van transseksualisme:

- Homoseksualisme.
- Transvestisme.
- Hermafrodisme of Biseksualiteit.

(a) Homoseksualisme

Homoseksualisme verskil van transseksualisme in die sin dat dit nie 'n geslagsidentiteitstoornis is nie. Die homoseksuele man of vrou is tevrede met sy/haar anatomiese geslagstatus. Hulle gebruik ook hulle geslagsorgane vir seksuele bevrediging. Hierdie feit geld vir die mees "verwyfde" man of die mees "vermande" vrou (aldus Botes, 1972 en Green en Money, 1969).

Green en Money (1969, p43) bevestig bogenoemde stelling dat die homoseksuele persoon met of sonder geslagsrolomkering, dit wil sê die verandering van 'n volkome manlike ingesteldheid na 'n volkome vroulike ingesteldheid en aanvaarding van die dergelike rol, en andersom, nie daaraan sal dink om sy geslagsorgaan te laat verwyder of omvorm nie, want hulle geniet die gebruik van hulle geslagsorgane.

"Contrariwise, the transsexual lives only for the day when he can rid himself of his hated genital

organs. It is possible to interpret transsexualism as an escape from genital sexuality, which would place this syndrome in a very different category from homosexuality" (Green en Money, 1969, p43).

Armstrong (1958, soos aangehaal deur Walinder, 1968, p3) sê dat die mees uitstaande kenmerk van die homoseksualis die behoefte aan 'n fisiese seksuele verhouding met 'n persoon van sy eie geslag is. Die transseksualis vind so 'n fisiese aktiwiteit veral met 'n homoseksualis, weersinwekkend en probeer dit ten alle koste vermy. Tweedens wil dié homoseksualis nie sy geslag en identiteit verander nie. Die transseksualis inteendeel, probeer alles in sy vermoë om dit te verander. Die voorkeur van kleredrag van 'n meer vroulike aard wat sedert die vroeë kinderjare voorkom, is baie meer bekend uit die geskiedenis van die transseksualis as die homoseksualis, sowel as die fantasieë aangaande swangerskap, 'n behoefte aan die vertolking van 'n moederlike rol en die intense begeerte na kastrasie om hierdie anatomiese feit na te boots.

West (p10) definieer homoseksualisme soos volg: "Homosexuality simply means the experience of being erotically attracted to a member of the same sex, and men or women who habitually experience strong feelings of this kind are called homosexuals". Dan gaan hy verder voort om te onderskei tussen die verskillende tipes homoseksualiste, wat nie hier ter sprake is nie. Hy gaan egter verder voort (p62) en beweer dat die homoseksualis nie met die teenoorgestelde geslag identifiseer nie. Mans wat wel die kleredrag van die teenoorgestelde geslag aantrek en hulle houdings naboots, doen dit alleenlik om die ander homoseksuele man op te wek. "They

do not wish to lose their boyish figures or change their genitals".

Sodra hulle egter sou wou laat opereer en dit ge=doen is, sou die homoseksualis egter nie meer in hulle belangstel nie. "In other words, their ef=feminacy remains rather less than skin deep, an in=dication of the kind of sexual attentions they are asking for rather than of any genuine desire to become women".

Die transseksualis is dus iemand wat alreeds baie vroeg in die kinderjare voel dat hy nie fisies tot die geslag behoort wat voorgeboortelik aan hom toe=gesê is nie. Gevolglik vra hy om 'n geslagsveran=dering. Hulle voer ook aan dat hulle mans is, vasgevang in 'n vroulike liggaam en omgekeerd. Hulle het dus geen fisiese of biologiese grondslag vir hulle stelling dat hulle tot die teenoorgestel=de geslag behoort nie en as hulle ondersoek word, is die bevindings meestal dat hulle biologies nor=maal is. Dit is 'n psigiese belewenis dat hulle tot die teenoorgestelde geslag behoort.

By die homoseksualis is dit net andersom, aldus Bakwin en Bakwin (1967, p433).

"The term homosexual is applied to sexual relations, either overt or psychic, between persons of the same sex. The essential deviation is in the choice of the sex partners".

Ook vir prof J H van den Berg (1967, p41) neem homo=seksualiteit 'n aparte plek in.

(b) Transvestisme

Baie skrywers het vroeër nie 'n subtiele onderskeid tussen die transseksualis en die transvestis gemaak nie. Sodoende het baie verwarring aangaande die twee begrippe ontstaan. Hedendaagse skrywers vind dit egter noodsaaklik om die klein, maar belangrike verskille tussen die twee aan te dui.

Die transvestis beperk hom hoofsaaklik tot die aantrek van die teenoorgestelde geslag se klere. Die toestand is veral beperk tot mans. Hier is nie 'n geslagsrolidentifikasiestoornis nie. Die aantrek van die vroueklere dien hoofsaaklik as erotiese stimulus en word vir seksuele bevrediging gebruik. (Botes, 1972, p156).

Brown (1960, p218) beweer ook: "The essential factor in transvestism is the desire to look like the other sex by wearing the clothes of that sex Desire for, or act of, and satisfaction connected with wearing the apparel of the other sex is the crux of transvestism".

Freedman en Kaplan (1967, p982) onderskryf die teorie dat die transvestis seksuele bevrediging verkry deur die dra van die klere en ook om die rol van die teenoorgestelde geslag te vertolk.

West (p19) beweer dat sekere kulture die dra van klere van die teenoorgestelde geslag toelaat, maar dat hulle doelwit anders is as die uitgesproke transvestis. "In some tribes the berdaches (mans wat vroue klere dra en dan die passiewe rol in sodomie vertolk) carried their pretence to femininity so far that they imitated female functions, scratching themselves to simulate blood or stuffing their clothes with rags to simulate pregnancy". Hierdie gebruike kom volgens hom nie onder die ware transvestiste in ons kultuur voor nie.

Green en Money (1969, p441) noem egter dat vroue en mans aan die dra van die teenoorgestelde geslag se kleredrag deelneem alhoewel dit oorwegend by die manlike geslag voorkom.

Die klem val egter steeds daarop dat die homoseksualis, transseksualis en transvestis van mekaar verskil en onafhanklik van mekaar onderskei moet word (Bakwin en Bakwin, 1967, p433).

Dit kan die vraag laat ontstaan of transseksualisme dus as 'n perversie gesien kan word?

In die algemeen staan 'n perversie bekend as enige abnormale seksuele gedrag wat nie die vooruitgang van die geslag deur middel van voortplanting beoog nie, dit wil sê geslagtelike aktiwiteit as substituuat vir heteroseksuele aktiwiteit en coïtus gebruik word, en waarsonder orgasme nie maklik kan plaasvind nie.

Gevolgtrek is homoseksualiteit, transvestisme, bestialiteit, voyeurisme, ekshibisionisme en talle ander seksuele afwykings as perversiteite klassifiseerbaar.

Dit word egter in hierdie studie voorgestel dat die essensiële transseksualis nie as pervert geklassifiseer word nie. Alhoewel die transseksualis na 'n geslagsveranderingsoperasie steriel is, en dus nie op normale wyse kan voortplant nie, is die doelwit van die geslagsveranderingsoperasie "normale" heteroseksuele verhoudings, net met 'n veranderde geslagsrol.

(c) Hermafrodisme of Biseksualiteit

Green en Money (1969, p480) konstateer die volgende met betrekking tot hermafrodisme: "It is a congenital condition of ambiguity of the reproductive structures so that the sex of the individual is not clearly defined as exclusively male or exclusively female".

Hulle tref dan ook vervolgens 'n baie duidelike onderskeid tussen die transvestis en die hermafrodiet.

"Transvestism is not regarded as constituting a special biological and clinical category of intersex in which vestigial or deformed genital organs can be identified but the biological determinants of sex are confused."

Brown (1960, p222) bevestig ook hierdie teorie, nl:

"Hermafrodisim is the result of organic-constitutional factors while transvestism is the result of psycho-social factors".

Stoller (1968, p23) maak egter die bewering dat die hermafroditiese identiteit nie in alle transseksuele pasiënte voorkom nie, maar dat dit 'n skaars sielkundige toestand is. Die hermafroditiese identiteit behels volgens hom die volgende 6 aspekte:

- (i) Anatomiese twyfelagtige eksterne genitalië vanaf geboorte, wat veroorsaak dat
- (ii) die ouers verward is aangaande die kind se werklike anatomiese geslag en gevolglik
- (iii) dubbelsinnig optree teenoor die kind wat kan lei tot
- (iv) verkeerdelike identifikasie van die kind met die ouers en hulle houdings en dus
- (v) misplaaste geslagsidentifikasie ondervind wat nooit in die realiteit herstel kan word nie omdat in die realiteitstoetsing
- (vi) die anatomiese twyfelagtige eksterne genitalië telkens uitgewys word.

Soos dus uit die bogenoemde feite afgelei kan word, beskik die hermafrodiet oor manlike sowel as vroulike geslagskenmerke wat biologies waarneembaar is en hom dus duidelik onderskei van die ander drie groepe reeds bespreek.

Die homoseksualis kan hom soms voordoen as 'n vrou alhoewel hy nie sy geslagsorgane verander wil hê nie. Die dra van die teenoorgestelde geslag se kleredrag dien alleenlik die doel om die ander homoseksualis seksueel op te wek.

Die transvestis trek egter in teenstelling met die

homoseksualis die klere van die teenoorgestelde geslag aan, alleenlik met die doel om seksuele bevrediging vir homself te verkry. Hy wil net soos die homoseksualis nie sy biologiese status verander nie en is tevrede met sy biologiese liggaam.

Die transseksualis dra die klere van die teenoorgestelde geslag, nie om seksuele bevrediging soos die transvestis te verkry nie, maar om die persoon se sosiale rol en status oor te neem as sy eie en dit te vertolk. Die transseksualis beskik oor 'n biologies-normale liggaam, in teenstelling met die hermafrodiet en glo reeds vanaf sy vroeë kinderjare dat hy tot die teenoorgestelde geslag behoort. Hy sal ook alles in sy vermoë doen om hom dan so te laat verander.

Dit is dus by die transseksualis 'n psigiese oortuiging dat hy van die teenoorgestelde geslag is en hom dus chirurgies so wil laat verander om 'n "normale" lewe te lei. Hy is dus nie soos die homoseksualis en die transvestis tevrede met sy biologiese liggaam nie.

H O O F S T U K I I I

DIE ONTWIKKELING VAN GESLAGTELIKHEID EN FAKTORE WAT GESLAGSROLVERWARRING KAN BEÏNVLOED

1 INLEIDING

Ontwikkeling en differensiasie is onafskeidbare begrippe in die embriologie van geslag en volgens Money (1965, p3) is dit van belang dat psigoseksuele ontwikkeling ook psigoseksuele differensiasie as man of vrou insluit. Anatomiese-seksuele differensiasie in die embryo geskied op twee maniere waaruit psigoseksuele differensiasie mag voortspruit.

Die een siening dien ter verduideliking en as voorbeeld van die gonodale geslag (nl ovaria of testis) en daarna word dit herhaal deur die interne strukture. In albei gevalle word die "anlagen" in beide die manlike en vroulike aanvanklik gelykop neergelê in die persoon. Een stel atrofieer en kwyn weg, terwyl die ander vrugbaar word en differensieer. Die ander siening word toegelig deur die eksterne genitalië.

Die eksterne genitalië ontwikkel dus in 'n penis of 'n clitoris. Die vel wat die penis bedek is van dieselfde oorsprong as die clitoriskap en labia minora.

Brill (1965, p11) onderskryf dit: "There is an original predisposition to bisexuality, and in the course of development this changes to monosexuality, leaving only slight remnants of the stunted sex".

Sodra die testes of ovaria egter gevorm is, word die hormone vrygestel wat die differensiasie van die oorblywende genitale sisteem reguleer.

Volgens Money (1965, p11) is dit moeiliker vir die manlike psigoseksuele ontwikkeling om plaas te vind as die vroulike ontwikkeling en meer komplikasies mag in die proses voorkom. Die kritieke fase van die fetus om of

manlik of vroulik te ontwikkel lê in die 3-maande fase van swangerskap (Stoller, 1968, p7).

Wat verder vir Money (1965, p11) en Botes (1972, p157) van belang is in die psigoseksuele en anatomiese geslagsontwikkeling is veral:

- (a) Genetiese geslag. (Die chormosoomtelling by die vrou is 46 XX en by die man 46 XY).
- (b) Hormonale geslag (androgeneties of ekstrogeteties).
- (c) Gonodale geslag (ovaria, testis of gemeng soos by die hermafrodiet).
- (d) Morfologie van die interne reproduksie-organe.
- (e) Morfologie van die eksterne genitalië (die penis of die vulva).

Die organiese en psigiese geslag pas gewoonlik by mekaar aan. Anatomies en fisiologies pas die transseksualis ook by die bogenoemde beeld in, behalwe vir sy psigiese ingesteldheid teenoor sy biologiese liggaam.

Vir Money is dit ook belangrik hoe die ouers die kind groot maak, want by skoolgaande ouderdom is die houdings wat die ouers oorgedra het, reeds in die psige van die kind vasgelê. Dit sluit defekte in in die ouer-kindverhouding en samehangend daarmee verandering van die normale ontwikkeling van ego-meganismes, identifikasie en verpersoonliking van hulle as ouers.

Havelock Ellis (1949) postuleer dat die verdeling in twee geslagte bestaan ten einde die vermenging van genetiese materiaal te vergemaklik. Dit is klaarblyklik dat daar veel groter potensiaal is vir nuwe genetiese kombinasies wanneer twee verskillende individue van 'n spesie daartoe bydra, as wanneer daar slegs 'n eenvoudige duplikasie van genes bestaan soos by eenslagtige of hermafroditiese voorplanting.

2 TEORIEË, STANDPUNTE EN MENINGS OOR DIE ONTWIKKELING VAN MANLIKHEID EN VROULIKHEID AS PERSOONLIKHEIDSKENMERKE

Na aanleiding van Erasmus (1970) is dit nie 'n uitgemaakte saak dat as 'n individu gebore word as biologies man-

lik of vroulik, dit die respektiewelike kenmerke is wat op psigiese vlak by die individu dominant sal wees nie. Daar is 'n hele aantal sienings oor die ontwikkeling van manlikheid en vroulikheid (taw)

(a) Die Psigo-analitiese teorie

Die psigo-analitiese ontleding van manlikheid en vroulikheid begin by die differensiële gedrag van die sperm en die ovum waarin daar blykbaar reeds analogiese gedrag van die man en die vrou weer=spieël word. Dit verwys dan ook na aktiwiteit en passiwiteit, nl die sperm is aktief en mobiel en soek na 'n vroulike sel of ovum om dit te penetreer en te bevrug, terwyl die ovum immobiel en passief wag. Dit kom ook ooreen met die rol van die man en die vrou in seksuele omgang waar die man die vrou aktief benader en haar penetreer terwyl sy relatief passief is. Hieruit volg dat die man die aktiewe en aggressiewe is en die vrou passief en ontvanklik.

Na bevrugting is daar bykans geen geslagsdifferensiasie nie. Die oorspronklike biseksuele disposisie word met verloop van ontwikkeling verander tot 'n uni-seksuele disposisie en slegs spore van die geatrofeerde geslag is nagelaat. Dit is egter nie van toepassing op die psigiese vlak nie.

Melanie Klein vind psigoseksuele differensiasie in die orale fase. So is daar dan ook ander skrywers met verskillende standpunte oor die ontwikkeling van manlikheid en vroulikheid in die verskillende geslagsroldifferensiasie fases (taw).

Freud (Erasmus, 1970, p38) beweer dat die differensiasie eers in die falliese fase van die kind plaasvind. By die dogter is dit gesentreer op die clitoris en by die seun op die penis.

Dit bring ons dan ook by die Oedipus- en Elektra-komplekse, wat van belang in hierdie studie is, in

die moontlike veroorsaking van geslagsrol- en geslagsidentiteitsverwarring.

Volgens J H van den Berg (1967) bestaan die Oedipus-kompleks uit drie komponente:

- (i) Die wens (van die seun) om die moeder seksueel te besit.
- (ii) Die wens om die vader as mededinger dood te maak (of uit te skakel).
- (iii) Die konflik wat uit bogenoemde twee wense spruit.

Die twee wense is die "oedipale relatie" en die konflik is die Oedipus-kompleks.

Die Oedipus-kompleks sluit die vrees van die seun in dat sy vader tussen hom en sy liefde vir sy moeder sal kom, en hom in die proses sal kastreer. Dit lei tot kastrasievrees. Hy moet dus sy liefdesobjek, nl die moeder, verander en die kastrasie daardeur afwend. Hy sien dus onbewustelik van sy penis af. Hy vereenselwig hom met die vader en identifiseer met hom: "Hij is dan, juist als de vader, man", en die falliese fase kom tot 'n einde.

Die teorie wat dan aan die ontstaan van transseksualisme gekoppel kan word, is dat die kind nie met die vader kan identifiseer nie en uit vrees dat die vader hom sal kastreer, poog hy om dit te laat doen en so=doende vrou te word.

By die meisie gebeur die teenoorgestelde, en dit word die Elektra-kompleks genoem, met gepaardgaande penis=afguns ("penis-envy").

Die dogter doen die ontdekking dat sy geen man is nie, voel teleurgesteld en ontwikkel 'n penisafguns. Dit kan ook moontlik die vroulike transseksualise dillemma verklaar, met ander woorde dat sy nie met die moeder kan identifiseer nie, en die jaloesie en wens om 'n penis te besit, allesoorheersend word, asook om net soos die vader te wees.

Horney (Erasmus, 1970, p96) beweer dat die rede hoekom die vrou penisjaloesie het, belangrik is: "Just as woman, because her genital organs are hidden, is ever the riddle for man, so man is an object of lively jealousy for woman precisely on account of the ready visibility of his organ".

'n Algemeen aanvaarbare etiologie van transseksualisme is nog nie bekend nie omrede daar nog baie oor gespekuleer word en vanweë individuele verskille.

Die volgende moet egter ook in aanmerking geneem word, naamlik dat geslagsidentifikasie van die kind heelwaarskynlik bepaal word voor die ouderdom van 3 jaar, wat volgens Greenson saamhang met die falliese fase sowel as invloede vanuit sy omgewing (Erasmus, 1970).

Daar is ook skrywers wat ander faktore aandui, soos byvoorbeeld:

(b) Sosiale faktore en die leerproses

Dit sluit daardie faktore in wat op die individu inwerk vandat 'n sekere geslagsrol aan hom toegeskryf is totdat hy daardie geslagsrol self beoefen volgens die norme wat aan hom gestel word. Hierdie proses van ontwikkeling staan as geslagstipering bekend.

Volgens Erasmus (1970, p108) leer seuns en dogters dus iets van die geslagtelikheid van albei geslagte aan; sekere toepaslike en aanvaarbare gedrag sal alleen by die een geslag al hoe meer beoefen word, vanweë die positiewe versterking, aanvaarding, goedkeuring en beloning, wat daarmee saamhang. Hy leer ook watter gedragspatrone van sy geslag verwag word.

Hierdie leerproses kan volgens die erkende beginsels van kondisionering plaasvind. Nabootsing en identifikasie speel egter eweneens belangrike rolle. Die uiteindelijke gevolg is dat geslagstipering 'n inherente deel van die selfkonsepvorming word en dat die geslag van die individu 'n duidelike deel van sy selfkonsep uitmaak. (Geslagsidentiteit is ook 'n

voorwaarde vir egoidentiteit wat later in die persoon se lewe 'n belangrike rol vervul).

(c) Kulturele faktore

Erasmus (1970, p119) beweer dat kultuur manlikheid en vroulikheid in feitlik enige vorm kan laat ontwikkel, maar in die oorgrote persentasie van alle kulture ontwikkel dit volgens 'n meer universele patroon met kwantitatiewe variasies vanweë 'n redelike universele biologiese samestelling en fisiese omgewing van die mens.

Vir Stoller (1968) is kulturele faktore eerder aangeleer na geboorte as biologies bepaalbaar. Dit sluit ook in wat die bepaalde kultuur definieer as manlike of vroulike aktiwiteite.

Volgens Botes (Geneeskunde, 1972) vervul die pa in die huisgesin die "positiewe valensie-rol" en die moeder die "negatiewe valensie-rol" ten opsigte van die jong seun. Die seun vereenselwig hom met die rol wat die pa vertolk in sy omgewing en gebruik die ma se rol as 'n voorbeeld van hoe hy nie behoort te reageer nie. Met ander woorde hy ontwikkel 'n positiewe valensie vir die manlike of vaderlike rol. Indien die pa nou òf afwesig is, òf 'n ondergeskikte rol speel in die huishouding, met ander woorde baie op die agtergrond is, verval die positiewe invloed op die kind en identifiseer die seun met die ma. Sy geslagsrol sal dus afhang van watter ouer se valensie hom die sterkste beïnvloed het. Dit is dus ook moontlik om te postuleer dat afhangende van hoe oud 'n kind is en watter invloede op hom inwerk tydens byvoorbeeld die oedipale fase, puberteit en adolesensie, hy gaan ontwikkel in 'n transseksualis, homo-seksualis of transvestis.

Dit moet egter nou gelyktydig hiermee gesê word dat bogenoemde faktore nie absoluut is nie, omrede daar seker duisende kinders is wat in soortgelyke omstandighede groot word en wat nie abnormaal ontwikkel nie.

Daar is ook ander faktore in die hedendaagse kultuur wat die omkering van geslagsrolle kan veroorsaak byvoorbeeld die "unisex"-mode, die emansipasie van die vrou, "Woman's lib" ens. Dit is ook makliker vir die persoon met geslagsrolprobleme om nou na vore te kom as 'n paar jaar gelede vanweë die meer sosiaal-aanvaarbaarheid daarvan en die klem wat daarop gelê word.

Dit blyk ook dat daar nog faktore van organiese aard ook aanwesig kan wees wat transseksualisme kan veroorsaak, byvoorbeeld:

(d) Genetiese en endokriene faktore

Die genetiese geslag by motte korreleer goed met alle grade van interseksualiteit. By die mens egter is dit slegs by die Klinefelter-sindroom waar daar enkele gevalle beskryf is van transvestisme.

Die endokriene faktore, wat voorgeboortelik sou inwerk, kan weer by die Rhesus-aap waargeneem word, maar dit korreleer nie by die mens nie.

(e) Serebrale faktore

Daar is bewys van 'n geval wat 5 jaar na 'n hoofbesering in 'n transseksualis ontwikkel het. Soortgelyke gevalle is ook met temporale-kwabbeserings en epilepsie beskryf. Tot dusver was hier nog geen soortgelyke gevalle nie.

(f) Fetale-hormonale faktore

Daar word beweer dat 'n fetale vermanlikingseffek in utero kan plaasvind en 'n uitwerking het op die vroulike sentrum in die hipotalamus. Dit blokkeer laasgenoemde sodat ritmiese kontrole seine nie uitgestuur kan word vir die ontwikkeling van 'n vroulike individu nie. Bewyse hiervan kan byvoorbeeld in die hermafrodiet en die androgenitale sindroom gevind word. Die teenoorgestelde is ook waar naamlik dat baie van hierdie gevalle van interseksualiteit 'n duidelike geslagsidentifikasie het as man of vrou

ten spyte van hulle interseksualiteit.

Dit is dus duidelik dat daar nie slegs een faktor is wat transseksualisme veroorsaak nie, en dat daar ook aan ander faktore aandag gegee moet word (Geneeskunde, 1972).

3 DIE INVLOED VAN DIE OUERS IN GESLAGSROLVERWARRING

Multifaktoriale en veelvuldige faktore is aanwesig in die etiologie van die transseksualis en nie net een ten koste van die ander nie. Die sosiale omgewing waarin die kind groot word, die geaardheid van die ouers, watter geslag baba hulle wou gehad het, ens, is ook belangrik (Geneeskunde (1972)).

Volgens Freud (1963, p185) is die moeder bewus van die seksuele motiewe van die seun ten opsigte van haarself. Vroeër of later besef sy dit is verkeerd en moet sy hom dit verbied. Dit het min effek omdat: "usually, in order to make the threat, she delegates its execution to the father, saying that she will tell him and that he will cut the penis off". Die seun steur hom nie daaraan nie, totdat hy 'n vrou sien of die vroulike genitalië, wat dan tot 'n ernstige trauma aanleiding kan gee.

Sodra die transseksualis gevra word oor hoe hy tydens sy kinderjare gevoel het, antwoord hulle deur die bank dat hulle reeds al op 'n vroeë ouderdom gemerk het dat hulle "anders" is, en uitgesluit deur die ander kinders, gevoel het. (Green en Money, 1969, p23).

Tot op die ouderdom van \pm 4 jaar word dit as normaal beskou dat kinders klere dra van die moeder, susters of broers. (Bakwin en Bakwin, 1967, p433). Dit is egter abnormaal wanneer die teenoorgestelde geslagsrolidentiteit in 'n kind gemanifesteer word. In plaas van die gedrag tipies van 'n kind van daardie spesifieke ouderdom en geslag uit te voer, vermy hy dit en doen dit op die teenoorgestelde manier (Green en Money, 1969, p25).

As volgens Bakwin en Bakwin (1967) op die saak, hoekom sommige seuns 'n voorkeur vir hulle moeder en susters se kleredrag toon, ingegaan word, word gemerk dat die ouers

graag 'n dogter wou gehad het en nou 'n seun het.

In studies wat Green en Money (1969) en Stoller (1968) uitgevoer het, blyk dit dat die moeders van transseksualiste verskil van gewone moeders. Die ouers van die transseksualis dwing gewoonlik op die jong seun 'n spesifieke vroulike lewensstyl af, wat hom sodanig laat ontwikkel.

'n Interaksie of wisselwerking van 'n hele aantal faktore is egter betrokke in die ontwikkeling van transseksualisme.

As seuns fantaseer dat hulle vroulik is, as sulks aantrek (as hulle toegelaat word), praat van liggame wat vroulike veranderinge gaan ondergaan (byvoorbeeld menstruasie) en net vroulike rolle in speletjies vertolk, kan mens al tekens van geslagsrolverwarring opmerk.

Gedurende adolossensie kan hulle nie hulle manlikheid gebruik of uitdrukking daaraan gee nie, nie hulle penis met die vrou gebruik nie, nie seksuele bevrediging kry deur die dra van vroulike klere nie, nie hulleself as homoseksuele beskou nie en wens hulle net om vrou te wees, liggaamlik sowel as psigies (Green en Money, 1969, p153).

Stoller (1968, p92) onderskryf dit as volg: Die klein seuntjie net soos die volwasse transseksualis, is ten volle geïdentifiseer met die vroulike rol, het net so veel vroulike aanwendsels, belangstellings en fantasieë soos die klein dogtertjie van sy ouderdom, en hy druk ook openlik sy wens uit om sy liggaam te verander om soos 'n vrou te lyk.

Verskeie faktore is dus van belang in die psigoseksuele differensiasie van die kind, maar veral sosiale-, omgewings- en kulturele faktore asook die houding van die ouers en hulle respektiewelike rolvertolking in die huisgesin is belangrik. Die een kan nie ten koste van die ander uitgesonder word nie.

4 DIE SCEKE NA IDENTITEIT

Gedurende adolossensie ondervind die gemiddelde individu bi-seksuele konflikte en hy/sy het die behoefte om te

identifiseer met persone wat van dieselfde geslag as hy/sy is. Dit is eers noodsaaklik dat hy/sy deur hierdie fase gaan sodat meer sekerheid en sekuriteit ondervind kan word met lede van die teenoorgestelde geslag.

As gevolg hiervan ontwikkel die beeld of siening van die self as manlik of vroulik.

"Adolescence furnishes situations and attitudes for continued experimentations which require to be resolved if his sexual identity is to be contributed toward a fuller sense of identity and to move him toward behavior prescribed for adults of his own sex" (Maier, 1969, p63).

Onsekerheid oor hulself as manlik of vroulik, is iets waarmee die transseksualiste sedert 'n vroeë ouderdom reeds probleme ondervind, omdat hulle steeds onseker van hulle werklike geslag is en juis daarom nie 'n werklike geslagsrolidentiteit kon ontwikkel nie.

Die adolossente jare is belangrik omdat die adolossent iemand moet word met 'n eie identiteit. Hy moet onder andere sosiale rolle en waardes met homself en sy omgewing in verband bring, en dis juis vir die transseksualis problematies. Hulle soek na aanvaarding van ander, maar dit bly buite hulle bereik omdat hulle so onaanvaarbaar vir die gemeenskap optree. Die aanvaarbaarheid deur ander is veral vir Erikson (1959) van groot belang. "It has been sufficiently recognized in psycho-analysis that such recognition (from others) provides an entirely indispensable support to the ego in the specific task of adolescence".

Die adolossent is dus steeds besig met die verlede (die Oedipus- of Elektra-kompleks) en die hede - die soeke na homself of sy werklike identiteit en dit lei hom tot volwassening, met geslagsrolidentiteitsaanvaarding.

Dit is iets waarmee die transseksualis voortdurend probleme ondervind omdat hy steeds onseker bly van sy geslagsrolidentiteit en volhou daarmee dat hy van die teenoorgestelde geslag is.

Hy ontwikkel dus 'n diffuse identiteit wat volgens Rubins (1968, p40) as volg beskryf kan word: "'n Verdeling van sy selfbeeldkonsepte, 'n verlies van die sentrale kern, 'n gevoel van verstrooidheid en verwarring en angs te midde van die verlatenheid".

Dit is die dilemma waarin die transseksualis hom bevind, naamlik die onsekerheid van homself en gepaardgaande daarmee sy hele belewenis van die wêreld en die mense om hom. Hy bly voortdurend op soek na sy ware identiteit.

H O O F S T U K IVREGSASPEKTE VAN BELANG MET BETREKKING TOT
TRANSSEKSUALISME IN SUID-AFRIKA

Alhoewel die geslagsveranderingsoperasie steeds meer algemeen word - die getal bekende operasies gedurende die afgelope 20 jaar word wêreldwyd op tussen 1 000 en 2 000 beraam, is regs-literatuur oor die onderwerp betreklik karig. Daar was trouens in die Republiek van Suid-Afrika nog geen hofuitspraak oor die aangeleentheid nie, alhoewel daar voldoende ruimte in ons gemene reg bestaan vir prinsipiële juridiese beoordeling van die ingreep. Die geëorloofdheid al dan nie van 'n besondere operasie of behandeling geskied aan die hand van die leerstuk: Volenti non fit iniuria, wat juridies die algemene grondslag vorm van die geneeskundige ingreep as sodanig. Indien 'n hofuitspraak ter sake sou kom in Suid-Afrika sou van bestaande uitsprake gebruik gemaak word ter prinsipiële beoordeling van die ingreep.

Die wetgewer staan onsimpatiek teenoor wat beskou word as afwykende seksuele gedrag. Om die klere van die teenoorgestelde geslag te dra, is byvoorbeeld 'n strafbare daad. (Ingevolge die Wet op die Verbod op Vermommings no 16, Wet no 16, van 1969).

Chirurgiese geslagverandering van 'n eggenoot is 'n egskeidingsgrond. Die blote weiering van geslagsgemeenskap vanweë transseksuele neigings sou reeds by ons voldoende grond wees vir 'n egskeidingsaksie weens "konstruktiewe" verlating.

Wysiging van geslag op 'n geboortesertifikaat kan eweneens net soveel probleme oplewer as die voornaamsverandering. Die verandering van die name of geslag op ander amptelike of half-amptelike dokumente soos byvoorbeeld skoolsertifikate, kan insgelyks baie moeilikheid oplewer.

Die regsgeldigheid van 'n huwelik aangegaan deur 'n transseksualis, wat chirurgies omskep is, mag in twyfel getrek word. As hy eenmaal getroud is, mag die vraag dan ontstaan of die huwelik nietig verklaar kan word. Ander vrae kan ook ontstaan byvoorbeeld mag hulle kinders aanneem, die deelname aan mili-

têre diensplig en probleme betreffende erflatings.

Van besondere belang vir almal betrokke, is of die operasie nie regtens verbode is nie. Twyfel oor die juridiese geoorlooftheid van die ingreep word nogtans van tyd tot tyd uitgespreek. Ooreenkomstig die gemelde beginsel van volenti non fit iniuria, kan aangevoer word dat iedere drastiese ingreep van nie-terapeutiese aard in beginsel wederregtelik is, tensy daarmee 'n regtens geoorloofde doel nagestreef word. Toestemming van die pasiënt is nie per-se regverdiging nie. Die ware handeling moet terapeuties wees. Die egte transseksualisasie word gesê, is 'n psigies ernstig versteurde mens wat nie die vermoë besit om by normale maatskaplike verhoudings aan te pas nie. Dikwels ontwikkel hy selfmoordneigings. Psigoterapie is feitlik van geen nut vir hulle nie en die enigste oplossing is die chirurgiese mes, waardeur sy "uitwendige" voorkoms in ooreenstemming gebring word met sy sielkundige oriëntasie en waardeur hy dan tot sielkundige balans gebring word.

'n Amptelike Nederlandse Kommissie van Onderzoek na die regverdiging van so 'n operasie kom in 1965 tot die volgende slotsom in verband met plasties-chirurgiese ingryp: "dat er onvoldoende argumenten aanwezig zijn om transexisme operaties dwz in geslachtstransformerende zijn, te behandelen. Doet men dit toch, dan dient men zich te realiseren, dat aan elke zodanige ingreep een onbekend groot risico verbonden is, niet alleen in somatische maar vooral ook in psychologische zijn en dat omtrent het geen enkele zekerheid bestaat."

Hierdie siening regverdig myns insiens op sigself 'n ondersoek soos in hierdie verhandeling uiteengesit.

Hulle baseer hulle feite daarop dat daar baie teleurstellings asook min empiriese feite is. Al wat die chirurgie, volgens die Kommissie, werklik bereik, is 'n nabootsing van die begeerde geslag en geen ware geslagsverandering in terme van die voortplantingsfunksie nie. Die Kommissie vereis ook 'n opvolging van tien jaar van hierdie persone wat verander word, sodat definitiewe wetenskaplike gevolgtrekkings gemaak kan word.

Op hierdie stadium van geneeskundige kennis en ervaring is daar bepaalde bewyse dat hierdie ingreep voordelige resultate vir sekere scoorte pasiënte inhou. (dink byvoorbeeld aan Christine Jorgenson). Daar is weinig aanduidings te vinde dat pasiënte wat die operasie ondergaan het, agterna in 'n swakker sielkundige toestand verkeer.

Volgens heersende menings van juriste is die ingryping regtens ten volle geoorloof mits dit voorafgegaan is deur 'n grondige ondersoek en voltrek is met behoorlike vaardigheid en sorg en mits ingeligte toestemming van die pasiënt verkry is, moet die ingreep derhalwe as regmatig aangemerkt word. (Ingeligte toestemming behels dat hy/sy deur die geneesheer ingelig word oor die fisiologiese en psigiese gevare en implikasies vir hom/haar, en dat hy/sy op grond van hierdie kennis skriftelike toestemming gee. Sielkundige oogmerke moet ook verduidelik word, naamlik dat die begeerde sielkundige resultate dalk nie opgelewer kan word nie, en hierdeur kan die hele doel van die ingreep straks verydel word).

In 'n saak wat in die buiteland voor 'n geregshof gedien het, het die hof die standpunt ingeneem dat hy nie kan inmeng met geneeskundige bewyse nie, en het voorts verklaar dat ag geslaan moet word op onlangse studies met betrekking tot transseksualisme. Volgens hierdie studies is kenmerke van beide geslagte in elke mens 'n biologiese feit (Money, 1969, p3 en Brill, 1938).

As 'n geneesheer dus besluit om te opereer is dit as gevolg van gespesialiseerde tegniese vermoë, aldus die hof. (Die betrokke saak is dié van dr Fardeu et alii, waartydens 'n pasiënt na 'n transseksualiste operasie gesterf het, maar hy het kennis gedra van die gevare en nogtans toestemming gegee vir die operasie).

Vir sover dit die juridiese beoordeling van "status" van die transseksualis betref is daar verskeie probleme, naamlik of daar inderdaad 'n geslagstransformasie plaasgevind het. Die hof in die Fardeu-saak verlaat hom op geneeskundige en psigiatrisiese getuienis as gevolg van die gespesialiseerdheid van die saak.

Somatiese kenmerke is volgens sommige juriste nie meer deur=slaggewend nie en juriste is tans meer geneig tot die stand=punt dat sielkundige oriëntasie 'n faktor is wat swaarder weeg.

Die reg help die transseksualiste maar waar hulle veral nog probleme ondervind is die maatskaplike erkenning van die psigiese geslag - wat vir die persoon van die grootste belang is.

Soos Green (1969) dit stel, "wat baat dit enigeen van ons om daarop aan te dring dat iemand 'n man moet wees terwyl vir al die doeleindes van die daaglikse lewe, so 'n persoon slegs 'n vrou kan wees en as 'n vrou aangesien kan word? Watter trots kan daar wees op 'n regsreël wat gewone menslike oorwegings verwerp?"

Prof S A Strauss beveel aan dat indien die moderne geneeskunde bereid is om die ongelukkige transseksualis te help om by wyse van chirurgiese transformasie later aan te pas by sy gemeenskap, behoort die reg en die administrasie albei hiertoe mee te help. (Prof S A Strauss, Geneeskunde, 1972).

DEEL II : GEVALLESTUDIE

H O O F S T U K V

DIE DOEL, AARD EN METODE VAN DIE ONDERSOEK

Die doel van hierdie ondersoek is om deur middel van 'n volledige kliniese geskiedenis, 'n individuele intelligensietoets met klinies diagnostiese waarde, projektiewe en ekspressiewe tegnieke, die psigodinamika van die transseksualis te bestudeer.

Die literatuurstudie het aangetoon dat geslagsveranderings reeds in die vroegste eeue voorgekom het. (Reeds in Nero se tyd). Deur hierdie studie is gepoog om kenmerkende eienskappe wat by transseksualiste voorkom te probeer identifiseer.

Die ondersoeker het van die kliniese benadering gebruik gemaak, dit wil sê geen klem op geïsoleerde faktore geplaas nie, maar op die persoon as geheel. Sy/haar hele menswees en benadering van homself/haarself en ander persone is dus ondersoek.

Die ondersoeker het dus elke persoon individueel benader en hom/haar as mens in sy/haar leefwêreld ondersoek. Omrede projektiewe en ekspressiewe tegnieke gebruik is, is die metode hoofsaaklik subjektief van aard.

Die pasiënte wat gebruik is, is almal deur dr M Botes van die Transseksualiste kliniek vir sielkundige toetsing verwys. Almal het met die doel gekom om 'n geslagsveranderingsoperasie na òf 'n man òf 'n vrou, te ondergaan.

Daar is gebruik gemaak van die Wechsler-Bellevue-intelligensietoets omrede die IK een van die bepalende faktore in die seleksie van voornemende persone vir die operasie is. Daar is gebruik gemaak van die Rorschach-toets en die Tematiese Apersepsietoets (TAT) om persoonlikheidsfunksionering en onderliggende dinamika bloot te lê. Die "Teken-'n-mens toets" (DAP) en die Wartegg-prentvoltooingstoets is gebruik om die persoon se houding teenoor homself en reaksies op sekere manlike en vroulike stimuli ekspressief waar te neem, en te bestudeer.

Vervolgens word die onderskeie toetse wat gebruik is kortliks bespreek:

1 Die Wechsler-Bellevue-intelligensietoets

Die Wechsler-Bellevue-intelligensieskaal vir volwassenes is hoofsaaklik 'n intelligensietoets alhoewel dit ook as kliniese diagnostiese hulpmiddel gebruik kan word, asook vir bepaling van intellektuele deteriorasie.

Die Wechsler-Bellevue-intelligensieskaal wat in hierdie studie gebruik is, is die Suid-Afrikaanse gestandaardiseerde weergawe (dit is behartig deur die NIPN).

Anderson en Anderson (1951, p579) het die volgende daarvoor te sê: "Performance on intelligence tests is so interwoven with behavior that it is thought of as the expression of personality that the concepts of intelligence and of personality are inseparable".

Die Wechsler-Bellevue is egter hoofsaaklik gebruik om die persone se IK's te meet, aangesien intellektuele vermoëns vir prognostiese doeleindes van belang is voordat 'n operasie uitgevoer word.

(a) Klinies diagnostiese indikasies van die verskillende subtoetse

Subtoets I : Algemene Inligting

Intelligensie kan gesien word as 'n funksie van 'n aangebore verwerkingspotensiaal of vermoë wat ontvou in 'n proses van rypwording. Hierdie proses gaan gepaard met die inwinning van inligting, feite, kennis en verhoudings oor en tussen voorwerpe, persone en situasies in die individu se omgewing.

Hierdie rypwordingsproses is afhanklik van die "rykdom" of "armoede" van 'n persoon se opvoedkundige omgewing wat die ouerhuis, familie-betrekings, sosiale verhoudings, opleiding, geografies-kulturele milieu, ens. insluit.

Die subtoets bepaal normaalweg die toetsling se vermoë om kennis te absorbeer, sy retensievermoë en kapasiteit om daardie kennis in 'n bepaalde situasie suksesvol te gebruik.

Afgesien van bogenoemde kan die volgende inligting moontlik deur verdere kliniese ontleding van hierdie subtoets verkry word:

- (i) Stadium of vlak van ryppwording.
- (ii) Terugslae.
- (iii) "Rykdom" van opvoedkundige omgewing.
- (iv) Graad van opleiding.
- (v) Kulturele agtergrond.
- (vi) Sosiale aanpassing.
- (vii) Langtermyngeheue.

Subtoets 2 : Algemene Begrip

Hierdie subtoets is hoofsaaklik 'n maatstaf van oordeel in die alledaagse lewe. Dit is met ander woorde 'n maatstaf van die toetsling se vermoë om situasies en voorwerpe in realiteit waar te neem, dit wil sê "gesonde verstand".

Verdere ontledings kan ook die volgende moontlike inligting verskaf:

- (i) Vermoë om te reageer op situasies.
- (ii) Logiese redeneervermoë.
- (iii) Impulsiwiteit.
- (iv) Kompulsiwiteit.
- (v) Emosionele oriëntasie.
- (vi) Opvoeding.
- (vii) Vermoë om emosionele reaksies te beheer.
- (viii) Vermoë om gedagtes in woorde uit te druk, ens.

Subtoets 3 : Rekenkundige Redeneervermoë

Hierdie subtoets hang nou saam met die syfersimbooltoets as gevolg van ooreenkomste ten opsigte van mate van konsentrasie vereis, minimum verbale kommunikasie en statistiese resultate.

Die subtoets is hoofsaaklik 'n maatstaf van konsentrasie, met die klem op produktiewe konsentrasie.

Produktiewe konsentrasie verskil van gewone konsentrasie in die sin dat die persoon in die proses van uitvoering van die toetstaak doelbewus informasie, kennis, feite, tegnieke en verhoudings, wat op 'n tydstip in die verlede ervaar en ingewin is, uit sy eie geheue moet opdiep. Hierdie data in die persoon se geheue moet geselekteer, georganiseer en binne 'n vasgestelde tyd in die vorm van 'n antwoord op die gestelde probleem geproduseer word.

Hierdie subtoets is verder 'n maatstaf van abstrakte redeneervermoë aangesien oplossing van die probleem abstrakte, gesistematiseerde denke as voorvereiste stel.

Subtoets 4 : Syferherhaling

Volgens RAPAPORT is hierdie subtoets nie 'n maatstaf van geheue soos algemeen aanvaar word nie. Volgens hom het geheue betrekking op logiese, betekenisvolle en emosioneel relevante materiaal wat versamel is in verhouding met 'n persoon se belangstellings, houdings en strewes.

Syferherhaling as subtoets kan volgens Rapaport eerder primêr gesien word as 'n maatstaf van eerstens aandag en tweedens konsentrasievermoë en sekondêr as korttermyngeheue.

Onsekerheid of gebrek aan sekuriteit, 'n onderdrukte vreeskompleks of spanning kan 'n toetsling se prestasie op die subtoets benadeel.

Subtoets 5 : Ooreenkomste

Hierdie subtoets is 'n maatstaf van die funksie van konsepformasie, met ander woorde die vermoë by 'n persoon om die verband te sien tussen voorwerpe, mense en situasies wat iets gemeenskaplik het. Dit is die vermoë om voorwerpe te plaas op 'n spesifieke plek binne 'n groter geheel, dus 'n proses van identifikasie.

Die proses van konsepformasie is 'n voorvereiste vir enige vorm van assosiasie. Nuwe ondervindings word dus geassosieer aan die hand van 'n geheelpatroonstruktuur, sodat dit deel vorm van 'n eenheid waar elke voorwerp en ondervinding 'n feit en verband het met die geheel en ander onderdele.

Hierdie toets toon dus veral aan of die toetsling in staat is om nie net die oppervlakkige gelyksoortigheid van voorwerpe en situasies op te merk nie, maar ook hulle dieperliggende logiese samehang en verband.

Subtoets 7 : Prentvoltooiing

Hierdie subtoets dien as maatstaf van konsentrasievermoë by visueel waarneembare take. Dit meet die vermoë om ontbrekende gedeeltes in die geheelbeeld te ontdek, met ander woorde die vermoë om visueel te organiseer en anekdotes te antisipeer.

Subtoets 8 : Samevoeging van voorwerpe

- (i) Visueel motoriese koördinasie.
- (ii) Visuele organisasie, met ander woorde die vermoë om voorwerpe te identifiseer, selfs al kan die voorwerp nie in sy geheel waargeneem word nie.
- (iii) Slordigheid - oorhaastigheid.
- (iv) Die vermoë om die relatiewe verband tussen voorwerpe waar te neem.
- (v) Die vermoë om die onderlinge samehang te snap.
- (vi) Die toets korreleer ook goed met die selfkonsep van die persoon omdat die 3 take te doen het met aspekte van die menslike figuur.

Subtoets 9 : Blokpatrone

Hierdie subtoets kom nou ooreen met die voorafgaande toets en kliniese inligting is naastenby dieselfde:

- (i) Visuele motoriese koördinasie.
- (ii) Visuele organisasie - sowel analities as konstruktief.
- (iii) Vermoë om sistematies te werk.
- (iv) Konsepformasie.
- (v) Ruimtelike vermoë.

Subtoets 10 : Syfersimboolvervanging

In stryd met die algemene aanvaarding dat hierdie subtoets 'n leerproses behels met geheue as hoof-funksie beweer RAPAPORT dat aandag die belangrikste rol speel. Konsentrasie is ook belangrik. Ander inligting is verder:

- (i) Visueel motoriese koördinasie.
- (ii) Psigo-motoriese spoed.

Subtoets 11 : Prent-rangskikking

Die volgende inligting kan verkry word:

- (i) Vermoë om ordelik te dink - beplanning en antisipasie.
- (ii) Vermoë om die verloop van 'n situasie in te sien - met ander woorde die vermoë om die logiese verloop in te sien en te antisipeer wat die gevolg van 'n situasie of daad gaan wees.
- (iii) Aandag - met ander woorde om in staat te wees om klein verskille by die verskillende prente, wat 'n aanduiding van die verloop is, raak te sien (Lesings, 1973).
- (iv) Sosiale intelligensie en manipuleervermoëns.

Vir elke persoon kan daar dan ook 'n spreidingspatroon uitgewerk word. Dit kan dan dui op emosionele of organiese belemmeringe van die intellektuele funksies, òf dui op geestesgesondheid.

Die inter- en intratoetsspreiding word belangrik geag omdat dit diagnosties beduidend is van sy ver-

moëns en of hy sy potensiaal kan gebruik al dan nie.
om na die geslagsveranderingsoperasie weer suksesvol
in die samelewing aan te pas.

2 Die Projektiewe tegnieke (Die Rorschach- en Tematiese
Appersepsietoetse)

Projektiewe tegnieke kan ook as 'n diagnostiese hulpmid=
del in 'n toetssituasie gebruik word maar vir Rapaport
(1970, p14) is die volgende ook belangrik: "A diagnosis
is not a sufficient classification but a necessary consti=
tuent of a personality description"

Dit gaan dus om 'n psigodiagnostiese benadering sowel as
beskrywing van die persone en hoe hulle persoonlikheid
verband hou met die psigodinamika en lewensituasie.

Die Rorschach en TAT is albei in hierdie studie gebruik.
Die Rorschach vanweë die meer ongestruktureerde aard van
die toets, en die TAT van sy meer gestruktureerde mate=
riaal.

"The projective process involved in these tests is that
the subject actively and spontaneously structures un=
structured material and in so doing reveals his struc=
turing principals of his psychological structure" (Ander=
son en Anderson, 1951, p225).

Die persoon selekteer dus dit wat deel vorm van sy eie
persoonlikheid. Dit is die betekenis ("meaning") wat
hy aan die stimulus heg, wat deur die ondersoeker waarge=
neem en bestudeer word op 'n invoelende wyse.

"Hij leert het subject kennen door naar zijn objecten
te vragen naar de concrete, de werkelijke dinge van
zijn wereld De relatie van mens en wereld is so
innig dat het onjuist is beiden in een psychologish
of psychiatriche onderzoek te onderscheide" (Van den Berg,
1967, p40 - 41).

Die keuse van albei hierdie tegnieke is bepaal omrede
elke persoon individueel getoets is, en of dinamika van
primêre belang was vir 'n aanbeveling al dan nie vir 'n
geslagsveranderingsoperasie.

Die TAT is gebruik omrede dit die mens en sy omgewing, interpersoonlike verhoudings en identifikasieprosesse behels. Die volgende kaarte van die TAT is gebruik:

Kaart 1: Eishantering, identifikasie en moontlik prognose.

Kaart 2: Interpersoonlike verhoudings veral binne die familieverband.

Kaart 3BM: Hantering van aggressie en geslagsrolidentifikasie.

Kaart 6GF: Vader-dogterverhouding. Veral die "rol" van die dogter in so 'n verhouding.

Kaart 7GF: Moeder-dogterverhouding asook identifikasie met die rol van die vrou en houding teenoor vroulike seksualiteit.

Kaart 6BM: Moeder-seunverhouding en veral die rol van die seun ten opsigte van manlikheid.

Kaart 7BM: Vader-seunverhouding en veral houding teenoor outoriteit en beleving van die manlike rol.

Kaart 8: Hantering van aggressie, homoseksualiteit of moontlike kastrasie-vrees.

Kaart 13MF: Hantering van heteroseksuele situasies en houding ten opsigte van manlike of vroulike seksualiteit.

Die Rorschach is ingesluit omrede dit onderliggende dinamika, egosterkte, realiteitstoetsing, innerlike en uiterlike kontroles, affeksionele behoeftes en die hantering daarvan baie prominent na vore bring en omdat die Rorschach die dieper lae en motiveringstelsels van die persoonlikheid na vore bring. Kliniese ervaring toon dat die Rorschach en TAT mekaar aanvul in die meer volledige begrip van die individu.

3 Die "Teken-'n-mens" Toets (DAP)

Die "teken-'n-mens" toets is deur Florence Goodenough (1926) opgestel en is oorspronklik as intelligensie toets

vir kinders gebruik. Modifikasies het egter intussen plaasgevind sodat dit nie meer die uitsluitlike doel van 'n intelligensietoets dien nie, en ook vir volwassenes gebruik kan word, en wel op diagnostiese wyse.

Die opdrag "teken-'n-mens" behels die vrye spontane tekening van 'n mens. Dis 'n natuurlike uitdrukkingsvorm van die lewe en is gekoppel aan die psigiese groei sowel as die geestelike lewe van die persoon in geheel. Volgens Schachter en Cotte (p93) is dit 'n uitdrukkingsvorm van die menslike siel, en is dit dus moontlik om daaruit die persoon se psigodinamika te leer ken.

'n Ongestruktureerde situasie word geskep deur net te versoek: "teken-'n-mens". Die keuse word aan die persoon gelaat om 'n manlike of vroulike figuur te teken. Wat dan na vore kom gee 'n aantal leidrade van die dinamiese organisasie van sy persoonlikheid. (Anderson en Anderson, p543).

Harris (p42) beweer dat 'n persoon 'n mens teken soortgelyk aan die indrukke wat sy eie liggaam aan hom weerspieël - naamlik sy liggaamsbeeld. Dit is dus 'n uitbeelding van wat opgebou is uit fisiese, organiese en fisiologiese sensasies en ervarings met die persoon se eie liggaam. Die mens beeld homself ook onbewustelik uit.

"If the human figure can be considered the self-image, consciously or unconsciously projected, then analysis of drawings could have great importance. Distortions in the drawing may be literal or symbolic representations of inadequacies or distortions of the artist's self-image (Harris, p43).

Die persoon maak egter nie net van homself gebruik in sy tekeninge nie, maar ook van ander mense wat in sy denke of gedagtes opkom.

"All of these images intermingle to produce the subtler complex projection of the self. On a more unconscious level are added the symbols that have universal meanings The body-image projected may refer to the subjects'

deepest wishes, to a frank exposure of defect, to vigorous compensations for a defect, or to a combination of all three factors. (Anderson en Anderson, 1951, p350).

Die interpretasie van die "teken-'n-mens" toets in hierdie verhandeling berus dus op 'n kwalitatiewe ontleding van die eienskappe van die tekeninge sowel as die geheelbeeld wat dit skep. Hier is veral klem gelê op plasing, die grootte van die figuur, die weglaat van sekere dele van die liggaam, byvoegings, skaduwees, ens. Dit is op 'n invoelende fenomenologiese wyse geïnterpreteer.

Daar is drie instruksies gegee nl:

- teken 'n mens.
- teken iemand van die teenoorgestelde geslag.
- teken jouself.

Al drie die tekeninge is dan ook in hierdie studie ten opsigte van elke persoon ingesluit. Dit is noodsaaklik veral om sy houding ten opsigte van manlikheid en vroulikheid en waar hy/sy self inpas, aan te toon.

4 Die Wartegg-prentvoltooingstoets

Ehrig Wartegg het die prentvoltooingstoets ontwikkel. Daar is 8 blokkies, elk met 'n spesifieke stimulus waarvan die persoon iets moet maak wat onmiddellik in sy gedagtes opkom.

Die toets besit veral spesifieke manlike en vroulike stimuli. Vroulikheid word gemeet deur blokkies 1, 2, 7 en 8. Hierdie stimuli het veral ronde eienskappe. Manlikheid word deur die sterk reguit lyne gekenmerk en kom in blokkies 3, 4, 5 en 6 voor (Hammer, 1967, p35).

Hierdie toets kan dan ook kwalitatief sowel as kwalitatief ontleed word. Vir die doel van hierdie ondersoek word net van die kwalitatiewe ontleding gebruik gemaak omrede dit aanvullend by die ander toetse gebruik word.

Mense reageer nie alleenlik op 'n passiewe wyse op hulle omgewing nie, maar word geprikkel deur die realiteit en interpreteer dit wat hy sien na aanleiding van sy

innerlike lewe. Met ander woorde sy eie self en die belewenis van sy buitewêreld. Hy reageer op sy eie, unieke wyse.

Omrede die transseksualis geslagsrolidentifikasieprobleme het, is dié toets, wat veral manlikheid en vroulikheid meet, gebruik as aanvullende materiaal en gevolglik net kwalitatief ontleed.

Volgens Kinget (1952, p13) is Wartegg se toets nie absoluut geldig nie. "Warteggs' work does not contain evidence of precise validation and thus fails to provide a basis for gaging its objective and practical value".

Die toets is kwalitatief ontleed op 'n in'voelende'wyse en is moontlik onbetroubaar as gevolg van subjektiewe beoordeling. Die ondersoeker het egter gepoog om so objektief moontlik te werk te gaan om bevoordeling uit te skakel.

H O O F S T U K VI

ONTLEDING VAN DIE GEGEWENS

GEVALLESTUDIE A

1 Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud

Die pasiënt se biologiese geslag is manlik en hy wil 'n geslagsverandering ondergaan om 'n vrou te word. Hy is 25 jaar oud en is in die Vrystaat gebore. Sy moeder was voorheen 'n haarkapster maar help hom tans in een van sy bloemistewinkels.

Sy ouers is gelukkig getroud en 3 kinders is uit die huwelik gebore waarvan die pasiënt nog 2 susters ouer as hy het.

Hy het 'n ruk gelede 'n neusoperasie gehad om sy voorkoms te verbeter alhoewel hy nog nie heeltemal tevrede met die uitslag is nie.

Hy beskryf sy vader as 'n stil en nederige mens alhoewel streng. "Hy ken net een paadjie en dis die reguit paadjie en is baie regverdig. Hy was egter baie sieklik vroeër".

Hy is ook tevrede met die pasiënt se besluit om 'n geslagsveranderingsoperasie te ondergaan.

In teenstelling met die beeld van sy vader, is sy indrukke van sy moeder soos volg: "Sy is 'n baie aktiewe mens en altyd vol grappe. Niks stuit haar nie. Wat 'n man kan doen, dit kan sy ook doen, (moontlik omdat sy so baie dinge wat die vader vanweë sy ongesteldhede nie kon doen nie, moes doen).

Sy is ook dominerend, sarkasties en bombasties en neem net oor". Volgens hom aanvaar sy moeder hom meer geredelik as sy susters in die kombuis.

Sy skoolloopbaan het hy op vyfjarige ouderdom begin en het St 9 behaal. Hy het seunsklere skool toe aangetrek. Dit was egter vir hom 'n baie ongelukkige tydperk van sy lewe omrede sy skoolmaats hom baie gespot het.

Hy kan nie onthou dat hy ooit met karretjies gespeel het toe hy kleiner was nie. Hy het eerder modderkoekies gebak en met sy tante oor vroulike dinge gepraat.

Die meeste vriende wat hy nou het is almal getroude pare met kinders. Hy verafsku die "gay" lewe alhoewel hy 'n platoniese vriendskap met twee homoseksuele mans op die oomblik het.

Hy het nooit by klubs aangesluit waar sy naam vereis is nie en hom van baie sosiale bedrywighede gedistansieer.

Op skool het hy nooit aan sport deelgeneem nie omrede hy reeds van St 3 af die gevoel in homself ervaar het dat hy borste het. Hy het dan ook gevrees dat ander sou sien indien hy aan sport sou deelneem want dit "skud op en af as ek hardloop".

Hy hou homself besig met 'n hele aantal stokperdjies, naamlik binnenshuisversiering, blommerangskikking, orrel, viool en toneelopvoerings, die ontwerp van trourokke, koekbak en skilder. Hy is ook baie lief vir diere en sy honde is sy "kinders".

Van homself sê hy die volgende: "Ek is redelik buierig en kry soms morbiede buie. Net soos my ma is ek baie aktief en hou baie van mense. Ek stel in alles in en om die huis belang. Ek hou egter nie daarvan om self motor te bestuur nie. Ek is baie lief vir kinders veral dogtertjies". Die natuur en diere is volgens hom sy beste vriende alhoewel hy baie goeie, getroude vriende het.

Hy het nooit baard gehad nie, selfs nie eens baie hare op sy ander liggaamsdele nie. Die wat wel uitkom verwyder hy onmiddellik en het derhalwe 'n gladde en betreklik mooi vel.

Hy het al een keer probeer selfmoord pleeg. Daarvoor wil hy egter nie uitwei nie omrede dit hom morbied stem.

Hy het homself altyd as 'n vrou beskou en voel dat dit reeds vanaf geboorte so bepaal is. Masturbasie het wel voorgekom alhoewel dit hom geensins bevredig het nie. Op die oomblik werk hy totdat "sy oë toeval" en sodoende gebeur dit nou selde dat hy hom daartoe moet wend.

Sy drie wense is soos volg:

- Om volledig vrou te wees.
- Om 'n vrou te wees met 'n normale massa (is tans oorgewig).

- Om 'n huis, 'n man en kinders te hê.

As hy iets van homself kan verander is dit sy stem - hy wil dit meer vroulik hê en wil dan op die verhoog as sangeres optree.

Hy is baie beslis oor die geslagsveranderingsoperasie. Dit moet egter gedoen word want anders sal hy homself mutileer of dit in Switserland laat doen indien hulle dit nie hier doen nie. Sy toekomsverwagting, indien die operasie wel gedoen word, is "dit sal wonderlik wees. Ek sal op my knieë gaan en dankie sê."

2 Wechsler : Protokol en ontleding

Verbaal	RT	GT	Prakties	RT	GT
Inligting	4	6,5--	Prentvoltooi- ing	13	11,0°
Begrip	15	13,0++	Voorwerpsame- voeging	21	12,5+
Rekenkunde	7	10,0°	Blokpatrone	28	11,0°
Syferher= haling	11	11,0°	Syfersimbool	35	9,5°
Ooreenkomste	14	9,5°	Prentrang- skikking	10	10,0°
Verbale telling		50,0	Praktiese telling		54,0
Verbale Stan= daardpunt		100,0	Praktiese Stan= daardpunt		108,0
Korreksiesyfer		0	Korreksiesyfer		0
Verbale IK		100	Praktiese IK		108

TOTALE IK = 104

Verbale IK = 100

Nie-verbale IK = 108

Totale IK = 104

Deteriorasie = 3,4%

Die omvang is 6,5 tot 13,0. Die mediaan van al 10 sub=toetse is 10,4. (Die strooiing op die subtoetse is

deur middel van die totale gemiddeld bereken, naamlik 10,4).

Dit is ook opmerklik dat daar nie 'n groot strooiing op die nie-verbale subtoetse is nie, maar wel op die verbale subtoetse. Dit mag derhalwe dui op neurotiserende faktore of emosionele probleme wat sy potensiaal inperk.

Ontleding

Hy presteer met 'n IK van 104 wat as gemiddeld of normaal geklassifiseer kan word. Volgens die Wechsler-formule is daar 'n deteriorasie-syfer van 3,4% aanwesig wat egter as onbeduidend beskou kan word.

Die lae telling op inligting mag dui op swak belangstelling in feitelike dinge en hou nie noodwendig verband met swak opvoeding nie.

Volgens die strooiing op die subtoetse kan geen spesifieke diagnose daargestel word nie. Daar is egter histeriese tendense aanwesig. Hy beskik ook oor 'n goeie selfbeeldkonsep.

Die angsdriehoek toon ook geen funksionele belemmering as gevolg van angs nie.

3 Rorschach : Protokol en ontleding

(a) Rorschach-protokol

(?) = Stel 'n vraag gedurende die onderhoud

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart I</u>		
5" 'n Vlermuis... die geraamte van 'n vlermuis. Dis al	(?) Die middeldeel Die vlerke ook, meer aandag daarop op bepaal. (?) Hier ook iets gesien. Een oomblik 'n vrou se borste gesien met 2 hande daarop (wys)	W F A P D M H

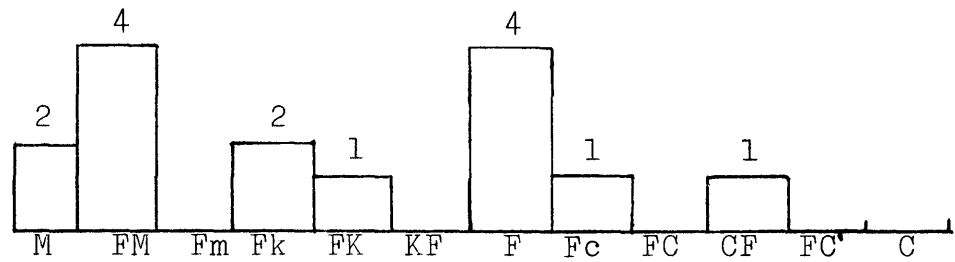
3 (a) Rorschach-protokol (vervolg)

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart II</u> 7" 'n Vagina Daai idee gegee Dis al	(?) In daai deel (wys swart) en die rooi gesien (lê klem op die kleur) (?) Menstruasie byvoorbeeld. Daar het ek weer die man se ge= slagsdele gesien (wys bo). Ek het die boonste met, die onderste ver= gelyk	W CF Sex D F Sex
<u>Kaart III</u> 5" Dis 2 mense wat met iets werk. Dis al wat ek sien	(?) Dame met bor= ste aan. Daai een dieselfde. (?) Met iets op iets werk.	W M H P
<u>Kaart IV</u> 5" Liewe hemel mev Bergh, lyk my soos 'n bobbejaan of 'n ding wat met groot voete aange= stap kom. 'n On= gedierte. Kop, stert, arms en groot voete.	(?) Sy hele vorm	W FM A P
<u>Kaart V</u> 7" Lyk soos een of ander insek, kan amper sê 'n skoer= lapper.	(?) Sy vlerke en oë. Sy pootjies is agter teen me= kaar. Hy vlieg.	W FM A P
<u>Kaart VI</u> 8" Lyk soos 'n af= geslagte dier se vel wat afge= slag is	(?) Lê, die snor= re, mond, kop, 4 pote en dit is oopgespalk. (?) Die kleur van die rug, die ska= kering. Soos 'n diervel maar is.	W Fc Aobj

3 (a) Rorschach-protokol (Vervolg)

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart VII</u>		
1 8" Moeilik lyk soos land= streke vanuit die lug uit ge= sien maar hier= die deel hier= onder	(?) Fatsoen. Soos dit uit die lug lyk.	W FK Landstreke
2 Ek sien net een ding en dis 'n vagina. Op elk= een van die sketse sien ek dit. Dit....ek weet nie.	(?) Man se ge= slagsdele binne die vagina gesien (dui net die vorm aan).	D Fk Sex
<u>Kaart VIII</u>		
6" Dit lyk soos 2 leeus wat besig is om teen iets op te klim, wat 2 bokke eitlik vang (draai kaart in die rond= te)	(?) Die bokke lyk of hulle hardloop	D FM A P
<u>Kaart IX</u>		
Die 'goed werk op my senuwees. Hier sien ek dit weer dieselfde (sit kaart neer)	(?) Selfde as net= nou. Die vagina en die manlike geslagsorgaan. Maar hier baie duidelik afge= beeld. Vrou is bo (wys die man= like deel onder in die pienk. Dui ook hoofsaak= lik net vorm aan)	W Fk Sex
<u>Kaart X</u>		
Ek weet nie mev Bergh....lyk soos 'n klomp insekte en snaakse goed. Dit lyk soos klein insekkies en krap= pe (blou), paddas (grys), goggatjies (bruin) en visse (groen)	(?) Hulle is al= mal bewegend (verduidelik dat daar geen spesi= fieke beweging vir elke dier is nie. Dis almal net bewegend).	W FM A P

(b) Die Psigogram

R = 13

W = 10

D = 4

d = 0

S = 0

P = 5

(c) Globale interpretasie van die Psigogram

'n Kwantitatiewe ontleding van die psigogram kan nie in hierdie geval gedoen word nie; omrede daar alleenlik 2 M-response aanwesig is. Gevolglik word daar net 'n globale interpretasie van die psigogram gemaak.

Die eerste indruk van die psigogram is dat daar meer response op die linkerkant as die regterkant, naamlik die kleurarea, is. Dit mag daarop dui dat die persoon nie spontaan reageer op stimulu vanuit sy omgewing nie, maar sy responsiwiteit eerder onderdruk of inhibeer en sy wêreld in terme van sy eie innerlike behoeftes benader en struktureer. Dit dui op introvertiewe neigings.

Die bewegingsresponse (M:FM) is op die optimale verhouding. Dit impliseer dat die persoon oor 'n goeie waardesisteem beskik en tot 'n aanvaarding van sy onmiddellike behoeftes gekom het en dat daar geen konflik bestaan nie. Dit is egter bloot hipoteties en nie absoluut nie. Omrede daar net 2 M-response aanwesig is, mag dit dui op 'n inhibering om spontaan tot sy wêreld toe te tree. Hy onderdruk dus baie impulse en belangstellings om sy waardesisteem in stand te hou. Die feit dat daar geen FM-response

aanwesig is nie, mag dui op 'n verdediging teen konflik asook bewuswording van behoeftes wat dalk gevaarlik kan wees. Gevolglik is dit 'n kanalisering van die angs in 'n inhibering van spontaniteit en responsiwiteit.

Daar mag ook 'n bewuste verwerking van seksuele en aggressiewe impulse wees. Vandaar die baie openlike seksuele response. Dit mag ook verklaar hoekom daar so min Fm-response is. Dit wek dus nie meer so baie innerlike spanning nie, omdat dit alreeds op bewuste vlak erken word.

Die feit dat daar nie 3 M's aanwesig is nie, mag ook daarop dui dat daar emosionele faktore aanwesig is wat inmeng met sy denkprosesse. Dit het ook 'n invloed op sy kreatiewe potensiaal. Die moontlikheid is dat hy dit beter kan benut maar die W:M-verhouding dui aar dat 'n baie hoë aspirasiepeil aanwesig is. Dit mag dui op 'n negatiewe tendens, maar by hom mag dit uitkristaliseer in 'n behoefte om homself te bewys as gevolg van sy innerlike onsekerheid van homself.

KF-response is 'n aanduiding van diffuse affeksionele angs. Gesien in die lig van die feit dat Fm-response ook nie aanwesig is nie en dui op 'n onderdrukking of inhibering van impulse of behoeftes wat spanning kan opwek, kan die hipotese ook hier gestel word dat hy behoeftes wat affeksionele angs kan opwek, sal onderdruk omdat die erkenning van sulke behoeftes kan lei tot egodisintegrasië.

Daar is egter aanduidings dat hy tog probeer om sy affeksionele behoeftes introspektief te benader, deur die probleem objektief te beskou en sodoende perspektief te kry. Hy plaas sy affeksionele behoeftes dus op 'n afstand en beskou dit op 'n onbetrokke wyse (FK). Dit is dus een van die maniere hoe hy sy angs verlig en hy gebruik dit dus as verdedigingsmeganisme teen te veel emosionele betrokkenheid.

Daar is by hom geen wegstroom van die affeksionele nie, net 'n inhibering en distansiering. Hy kan egter nog die angs wat dit opwek onderdruk deur middel van introspeksie en inhibering van sy onbevredigde emosionele en affeksionele behoeftes.

Die Fk-response mag dui op 'n manier hoe hy sy affeksionele angs hanteer deur middel van intellektualisering. Dit mag dui op 'n pseudo-insig sonder dat hy werklik emosioneel betrokke is en dit agter 'n skerm van intellektualisering verberg. Dit dien dus ter verdediging van bewuswording van affeksionele behoeftes. Hy skram egter nie ten volle daarvan weg nie.

Hy beskik nie oor 'n beperkte visie ten opsigte van sy wêreld nie. Hy kan nog die wêreld om hom soos ander waarneem en dit hanteer op 'n aanvaarbare wyse. Die oormatige gebruik van seksresponse benadeel dus nie sy siening ten opsigte van sy wêreld nie, maar dui aan waar die probleem in sy geval setel, naamlik op seksuele gebied.

Die verhouding Fc dui op 'n bewuswees van sy affeksionele behoeftes. Ten spyte van die feit dat affeksionele angs teenwoordig is, kan egter ook gesê word dat hy bewus is daarvan dat hy affeksionele behoeftes het. Dit wek egter spanning wat hy moet inhibeer en gevolglik hanteer hy dit deur middel van introspeksie en inhibering van spontaniteit omdat die moontlikheid daar is, dat as hy uiting aan hierdie behoeftes gee, dit sy waardesistiem sal bedreig. Hy ontken nie dat hy sulke behoeftes het nie, maar onderdruk dit, omdat dit minder gevaarlik vir hom is.

Omrede daar so min responsiwiteit ten opsigte van die kleur voorkom kan die hipotese gestel word dat hy emosionele probleme sal ondervind, veral om sy innerlike behoeftes met die omgewingsinvloede te integreer. Dit mag dan ook dui op swak interpersoonlike verhoudings.

Daar kom egter geen FC-response voor nie, wat mag dui op swak kontrole ten opsigte van die emosionele trefkrag daarvan. Dit dui dus op 'n swak responsiwiteit of inhibering van response omdat sy kontroles na buite swak is. Hy kan dus nie ten opsigte van gevoel en handeling 'n bevredigende oplossing vir emosioneel-belaaide situasies kry nie.

Die feit dat daar CF-response is eerder as FC dui daarop dat hy meer ongekontroleer as beheersd sal optree in emosioneel-belaaide situasies. Dit het egter nie noodwendig negatiewe implikasies nie maar dui op 'n ambivalensie in die persoon.

Sy kontroles en verdedigingsmeganismes teen emosionele betrokkenheid berus eintlik op die onderdrukking en inhibering van sy behoeftes. Die moontlikheid is egter nou ook daargestel, dat indien hy dit nie objektief-introspektief benader nie, hy op 'n ongekontroleerde wyse uiting aan sy gevoelens en emosies sal kan gee. Sy waardesisteen, introspeksie en onderdrukking van behoeftes wat aandrang op onmiddellike bevrediging, hou die uitlewing van ongekontroleerde emosies in bedwang.

(d) Kwalitatiewe - ontleding

Kaart I

Neem 5" voordat hy begin, wat kan dui op moontlike angs wat deur die kaart opgewek word, asook impulsiwiteit in 'n nuwe situasie. Hy neem egter te midde daarvan, die kaart waar soos ander mense alhoewel hy vaag en gedistansieerd bly ("n vlermuis"). Dit is ook aanduidend van sy eie onsekere geslagsrolidentifikasie omdat dit hom angstig maak, moet hy nog verder daarvan distansieer en verander dit na 'n "geraamte".

Dit mag ook dui op 'n kritiese ingesteldheid teenoor sy eie liggaamsbeeld.

Hy raak dan gepreokkupeer met die gedeeltes heel bo aan die kaart - "borste". Dit mag dui op sy eie be=

hoeft om soos 'n vrou te wees met borste. Dit mag ook dui op 'n fisiese kontakbehoefte ("hande") waaraan hy nie op die oomblik uitdrukking kan gee nie vanweë die fisiese aard van sy probleem. Hy sien dit ook net vir "een oomblik" omdat, indien hy langer daarna kyk, dit meer angs sal opwek en hy so gou moontlik sy emosionele betrokkenheid en onvervulde behoeftes moet onderdruk.

Kaart II

Hy neem ietwat langer om op hierdie kaart te reageer, alhoewel daar nog spanning aanwesig is. Hy is onmiddellik by die vroulike geslagsorgaan betrokke ("vagina").. Dit maak hom angstig, moontlik omdat hy so 'n intense behoefte het om vrou te wees met 'n vroulike geslagsorgaan. Hy neem dit ook waar as "menstruasie" maar eers nadat hy meer sekuriteit in die situasie verkry het.

Dit mag dui op die katastrofiese reaksie ten opsigte van emosionaliteit of diepergewortelde kastrasievrees, òf dat hy die vrou hier waarneem as 'n gekastreerde man. Dit mag ook 'n gefrustreerde wens en preokkupasie wees om oor vroulike funksies te beskik.

Hy is geweldig emosioneel betrokke op hierdie kaart moontlik omdat sy diepste begeertes so duidelik hier na vore kom, naamlik om 'n gekastreerde man, naamlik 'n vrou, te wees. Menstruasie is ook deel van vrouwees en is ook 'n kenmerk van 'n "normale" vrou; iets wat hy nou deur middel van die geslagsveranderingsoperasie wil bekom.

Tot 'n mate is die uitlewing van sy emosies hier ongekontroleer as gevolg van die impak of trefkrag van die kaart.

Hy vergelyk ook die vroulike geslagsorgaan met die manlike geslagsorgaan heel bo-aan die kaart, wat betreklik klein in vergelyking met die vroulike geslagsorgaan is.

Dit is dus moontlik dat hy nie met die manlike seksuele rol kan identifiseer nie en dit ondergeskik stel aan die vroulike geslagsorgaan, wat soveel meer wys en soveel meer moontlikhede daarstel.

Dit mag ook daarop dui dat hy skuldig voel omdat hy nie sy manlike seksualiteit kan aanvaar nie en dus gekastreer moet word, soos 'n vrou, om geluk en aanvaarding te probeer vind.

Hierdie respons is dus aanduidend van sy intense emosionele betrokkenheid betreffende sy geslagsrolverwaring en sy behoefte om soos 'n vrou te wees.

Kaart III

Na die aanvanklike skok op kaart II, eers die kleurontkenning (dit wil sê inhibering en distansiëring) en dan ongekontroleerde uitlewing van sy emosies, kan hy weer 'n goed geïntegreerde respons gee.

Dis egter twee "mense" wat hy waarneem. Dit dui op geslagsloosheid en versterk die hipotese van geslagsrolidentifikasieprobleme, en selfs probleme op interpersoonlike vlak.

Die mense is egter nie aktief in plaas van passief gerig nie. Sodra hy egter meer sekuriteit in die situasie verkry kan hy 'n geslag aan hulle toeken: "'n vrou met borste aan". Dit dui daarop dat hy dit, as aangesit sien, dit is dus nie op die normale wyse daar nie. Dit mag wees hoe hy homself in die rol van vrou sien, naamlik dat hy na die operasie borste sal aanhê. Dit was nie oorspronklik daar nie, al het dit vir hom gedurende sy kinderjare so gevoel, soos die kliniese geskiedenis aantoon. (Hy het reeds vanaf 'n vroeë ouderdom gevoel dat hy borste het en gevolglik nie aktief aan sport deelgeneem nie).

Hy lê baie klem op die fisiese aspek omdat sy eie liggaamsbeeld, naamlik man sonder borste, vir hom onaanvaarbaar is. Daarom poog hy om ten alle koste vrou te word (met ander woorde om sy manlike geslags=

orgaan te laat verwyder en borste aangesit te kry). Sodra hy egter uiting aan sy diepste gevoelens gee het, wek dit weer 'n mate van angs en onsekerheid. Gevolglik water hy dit af na "met iets op iets werk". Hy voel dus geweldig onseker van homself en poog om hom weer van die emosionele betrokkenheid van die kaart te distansieer, alhoewel hy nie suksesvol is nie.

Kaart IV

Hy raak geweldig angstig sodra die "vader-kaart" aan hom gegee word. Hy hanteer sy angs deur op emosionele wyse te verbaliseer. Dit mag ook wees dat hy probeer om tyd te wen voordat hy emosioneel betrokke raak.

Swak identifikasie met die vader - of gesagsfiguur - kom na vore. Dit is iets waarvoor hy bang is, iets wat hom bedreig (ongedierte). Dit mag ook moontlik verband hou met 'n kastrasievrees, vandaar dat hy so bedreig voel deur die vaderfiguur. Hy "verdierlik" die respons op die kaart ("bobbejaan") en wel na 'n spesie baie na aan die mens in sy gedrag. Hy doen dit op 'n uiters negatiewe wyse.

Kaart V

Hy verdedig hier met betrekking tot sy responsiwiteit moontlik as gevolg van die skok of angs wat die vorige kaart veroorsaak het. Hy verdedig so dat hy net "amper 'n skoenlapper" kan sien. Hy wil dus nie weer so emosioneel betrokke raak nie, maar neem nog die realiteit om hom soos ander waar. Hy kom na die seksueel-menslike response, en die skok van die vaderkaart by dierlike bewegingsresponse. Dit mag 'n aanduiding wees van regressiewe of gefikseerde infantiliteit.

Kaart VI

Hy is steeds op die verdediging teen emosionele be=

trokkenheid. Hy bly vaag as gevolg van angs. Hy kom dan egter sover om by die seksualiteit op die kaart betrokke te raak, dit wil sê 'n taktuele of tekstuur-respons. Hy het 'n behoefte aan fisiese kontak alhoewel dit nie overt tot uiting kom nie. As hipotese kan gestel word dat hy 'n normale behoefte aan seksualiteit het, maar as gevolg van sy geslagsrolverwarring word dit op die oomblik gerem. Hy onttrek dan van die emosionele betrokkenheid omrede sy behoeftes nie bevredig kan word nie.

Kaart VII

Op hierdie, die "moeder-kaart", en kaart wat oor algemene vroulikheid handel, is dit vir hom "moeilik". Dit mag wees as gevolg van sy intense frustrasie en behoefte om soos 'n vrou te wees, veral in die wete dat hy oor 'n manlike liggaam beskik tesame met onvoldoende "skoling" in vroulikheid. Dit wek gevolglik spanning waarvan hy moet distansieer - maak dit "landstreke". Alhoewel hy nie van die emosionele ondertoon kan wegkom nie, word hy daarheen teruggedwing - die "vagina". Dit is dan ook dit wat hy die allergraagste wil bekom.

Sy diepste begeerte is dus om 'n vroulike geslagsorgaan, soos die moeder, te hê. Hy wil dus ten volle met die moeder identifiseer, ook op fisiese vlak.

Die manlike is egter ook hier aanwesig, "die man is binne die vrou". Dit mag dui op 'n behoefte om soos die vader intiem met die moeder te wees. As gevolg van 'n bedreigende vaderfiguur, kastrasievrees en skuldgevoelens moet hy homself laat kastreer (deur middel van operasie) om ten volle met die moeder te identifiseer sonder vrees vir die vaderfiguur. Dit dui ook moontlik op die gedurige konflik waarin hy leef en die bewuswees van sy deels manlike (biologiese) en deels vroulike (psigiese) liggaam. As hy dus vrou word, wen hy die moeder se liefde en aanvaarding want hy is dan net soos sy en

kan hy ook die vader se liefde probeer wen.

Dit maak hom egter geweldig angstig omdat seksualiteit vir hom so 'n prominente rol op al die kaarte vervul. Dit dui op sy diepe emosionele betrokkenheid met sy huidige liggaamsbeeld en ontevredenheid daarmee omrede hy ten volle vrou wil wees. Dit mag aanleiding gee tot depressiewe gevoelens.

Kaart VIII

Na sy aanvanklike terneergedruktheid is hy op die aanval ("leeus wat bokke vang"). Hy neem die wêreld steeds om hom soos ander waar. Sy aggressiwiteit is moontlik sy hantering van depressiewe emosionele gevoelens. Sodoende poog hy om iets konstruktiefs te doen om homself te bewys (soos die leeu wat 'n bok vang). Hy leef dus sy aggressie uit en hanteer dit nie op 'n passiewe wyse nie, wat prognosties beduidend kan wees. (Manlike aggressie en aktiwiteit word in kontras met vroulike passiwiteit gestel en dui op die ambivalensie wat deur sy hele lewe voorgekom het).

Kaart IX

Om emosioneel betrokke te raak bly nog steeds vir hom problematies, en wek spanning en angs. Hy is so betrokke by seksualiteit, moontlik omdat dit so na aan sy bewuste vlak lê, dat hy dit nie kan ignoreer nie. Dis die behoeftes wat onbevredig is wat telkens na vore kom. Hy bly op die verdediging maar omrede hy telkens daarmee gekonfronteer word, is sy hantering daarvan nie altyd suksesvol nie.

Hy het 'n intense behoefte aan normale heteroseksuele gedrag. Telkens identifiseer hy met die vroulike rol. Dit maak hom egter geweldig moedeloos omdat sy behoeftes nie bevredig sal word alvorens die geslagsveranderingsoperasie nie uitgevoer is nie.

Kaart X

Die intense emosionele betrokkenheid is besig om

vir hom te veel te word, omdat die futloosheid van die bevrediging van sy behoeftes, telkens beklemtoon word. Hy distansieer nou in geheel van die emosionele betrokkenheid na die alledaagse dinge. Hy verloor egter nie sy natuurlike spontaneiteit nie.

Sy verdediging is egter nie suksesvol nie; omdat sy behoeftes onderdruk en ontken word en dit hom frustreer en depressief laat. Hy kan dit egter soms te bowe kom deur aggressiewe en aktiewe handelinge; waardeur hy homself wil bewys. Dit is egter nie altyd suksesvol nie, omdat hy telkens weer met sy onvervulde behoefte om vrou te wees, gekonfronteer word. Sy integrasievermoë teen die einde is swak as gevolg van die geweldige emosionele betrokkenheid.

(e) Opsomming

Uit die ontleding van die psigogram sowel as die kwalitatiewe ontleding, blyk dit dat hy sy wêreld om hom soos ander kan waarneem, alhoewel hy nie maklik emosioneel daarby betrokke raak nie. Dit mag wees as gevolg van sy verdediging teen emosioneel gekleurde stimulu.

Hy het 'n behoefte aan affeksie, maar hy onderdruk en inhibeer hierdie behoeftes omdat dit angs en spanning veroorsaak. Hy maak veral gebruik van introspeksie en 'n distansiëring van enige emosioneel beïnvloedende situasies waar sy onbevredigde behoeftes moontlik mag voorkom.

Sy behoeftes en waardesisteen is nie in konflik met mekaar nie omdat hy eerder dinge internaliseer as om uiting daaraan te gee. Hy verdedig geweldig teen emosionele responsiwiteit. Die moontlikheid is egter daar dat indien hy nie so sterk verdedig nie, hy wel ongekontroleer uiting daaraan sal kan gee wat vir sy waardesisteen gevaarlik is.

Sy aspirasiepeil is heelwat hoër as sy kreatiewe potensiaal. Dit mag egter dui op 'n drang in hom

self om homself te bewys en is nie noodwendig negatief nie.

Hy is introvertief van aard wat verband hou met sy swak responsiwiteit op emosioneel-gelaaide stimuli. Hy kan dus nie manlik tot sy wêreld toetree nie, vanweë onsekerheid oor sy geslagsrol.

Hy is tot 'n mate angstig in 'n nuwe situasie alhoewel hy dit gou oorbrug. Sy onsekerheid in verband met sy manlike geslagsrol asook sy intense behoefte aan die uitlewing van sy vroulike gevoelens, kom telkens na vore. Die man se rol word ondergeskik aan die vrou se rol gestel. Hy is intens met die manlike en vroulike geslagsorgane gepreokkupeer wat verklaar kan word in terme van sy fisiese liggaamsbeeld.

Hy toon 'n tipies-katastrofiese reaksie ten opsigte van kastrasievrees, moontlik as skuldgevoel omdat hy nie met die manlike rol tevrede is nie en dui sy behoefte aan om 'n gekastreerde vrou te wees, met "borste aan" - dit dui op die onnatuurlikheid daarvan. Dit is egter ook sy manier om te poog om volkome vrou te word en met haar te identifiseer.

Interpersoonlike verhoudings is swak as gevolg van inhibering van spontaneiteit en geslagsrolverwarring asook sy geweldige verdediging teen emosionele betrokkenheid.

Die vaderfiguur is bedreigend en die hipotese van swak identifikasie asook moontlike kastrasievrees is gestel. Die verhouding met die moeder daarenteen, is relatief beter. Die vroulikheid van die kaart wek angs waarvan hy moet distansieer. Hy is egter so emosioneel betrokke by die moederfiguur dat hy sowel fisies as psigies met haar wil identifiseer (sê dan ook tydens die onderhoud dat sy geaardheid meer soos sy moeder as sy vader s'n is).

Hy is geweldig betrokke met seksualiteit. Dit rem egter nie sy verhouding ten opsigte van die reali-

teit nie; maar dui op sy behoeftes wat nooit bevredig is nie, asook dat sy probleem in terme van sy seksualiteit gesetel is.

Die moontlikheid is daar dat hy homself deur middel van aggressiwiteit sal wil bewys. Dit dui op sy ongekontroleerdheid asook die feit dat sy onvervulde behoeftes steeds aandrang op bevrediging en dit dalk so tot uiting sal kom.

4 TAT : Protokol en ontleding

Kaart I

5" 'n Seuntjie.....wat sit en peins oor 'n viool. Die seuntjie lyk nie normaal nie of hy's aan die slaap, vaak. Moeg geoefen. Kan ook 'n oorsaak wees. Al wat ek kan sien / Wat gaan gebeur?/ Hy gaan aan die slaap raak"

Ontleding

5" Hy reageer vinnig en impulsief, alhoewel dit by hom 'n gemiddelde reaksietyd is. Hy verbaliseer in 'n poging om die spanning wat 'n nuwe situasie opwek, te hanteer. Die hipotese dat hy vinnig 'n nuwe situasie opsom kan ook gemaak word.

'n Seuntjie.. Vae identifikasie met die ouerfigure het moontlik voorgekom. Dit mag ook wees dat hy onseker oor sy geslagsrol is. Hy stel homself afhanklik omdat hy nog onvolwasse in 'n nuwe situasie voel. Hy mag ook die manlike rol verkleineer as gevolg van opstand teen die manlike rol wat hy self moet vervul. Die rukkie stilte na dat hy reageer het dui op spanning omdat hy te veel emosioneel betrokke geraak het. Hy verdedig teen hegte emosionele betrokkenheid.

wat sit en peins Hy hanteer emosionele betrokkenheid hier deur passiwiteit. 'n Mate van opstand teen die manlike rol kom na vore wat hy deur passief te wees kan hanteer. Hy ver=

- dedig teen emosionele betrokkenheid op 'n pseudo-intellektuele wyse. Dit mag ook wees dat hy onseker is van wat hom werklik te doen staan, en dinge eers moet oordink voordat hy aktief daarop sal reageer. Hy mag ook besig wees om tyd te wen.
- oor 'n viool Hy is bewus van die eise maar is onseker van hoe hy dit moet hanteer. Dit mag wees as gevolg van swak leiding deur die ouers so= dat die eise vaag is of as gevolg van 'n onvermoë in homself.
- Die seuntjie Hy raak al meer betrokke op die kaart en kan gevolglik nader aan die seuntjie beweeg. Dit mag ook wees dat hy 'n behoefte daaraan het om betrokke te raak. Hy bly egter steeds afhanklik en mag teen hierdie af= hanklikheidsbehoefte in opstand kom.
- lyk nie nor= Hy is steeds nog op die verdediging teen
maal nie emosionele betrokkenheid. Hy mag ook hier sy houding teenoor homself openbaar, naamlik dat hy nie "normaal" is nie en dus in op= stand teen sy selfbeeld is. Hy is ook baie krities ingestel ten opsigte van die fisiese. Dit mag ook iets wees waaragter hy skuil hoekom hy nie die eise suksesvol kan han= teer nie. Hy verdedig dus teen emosionele betrokkenheid deur fout op 'n fisiese vlak te soek. Die feit dat hy vrou wil wees kan ook verklaar hoekom hy homself nie as "normaal" sien nie want hy het die psigiese ingesteldheid van 'n vrou maar die fisiese liggaam van 'n man.
- of hy's aan Omrede hy nie aan die eise wat gestel word
die slaap kan voldoen nie, wek dit angs. Gevolglik moet hy dit wat hom angstig maak op 'n af= stand plaas en onttrek dan geheel en al van emosionele betrokkenheid, "slaap".

vaak, Omrede hy heeltemal onttrek voel hy skuldig en probeer tog om aan die eise te voldoen alhoewel hy nog afstand wil hou en nie emosioneel betrokke wil raak nie. Dit mag ook wees dat hy verveeld is met die situasie en gevolglik na iets nuuts soek of na leiding omdat hy in en uit homself nie in staat is om dit op te los nie.

moeg geoefen Hy het moontlik vroeër aan die eise probeer voldoen maar was nie suksesvol nie. Voel ongelukkig en skuldig daaroor. 'n Mate van depressie is egter aanwesig moontlik omdat hy nie sukses kan behaal nie. Hy het aktief probeer iets daaromtrent doen, leiding was swak maar alleen kan hy nie die mas opkom nie. Gevolglik onttrek hy van emosionele betrokkenheid en reageer passief.

kan ook 'n oorsaak wees Dis asof hy iets probeer soek waaraan hy sy eie onvermoë kan toedig. Leiding wat nie reg was nie, verveeldheid, onttrekking van emosionele betrokkenheid, fisiese oorsake ens. Dui ook op onsekerheid van homself as man en die manlike rol. Hy mag ook moontlik 'n antwoord soek vir sy onvermoë.

al wat ek kan sien Sy eie behoeftes word nie bevredig nie en gevolglik moet hy distansieer van die gevoelsmatige. Hy perk dit tot "sien". Hy gaan dus nie verder soek nie en ook nie verder emosioneel betrokke raak nie.

Wat gaan gebeur? Die toetsafnemer dwing hom om 'n besluit te neem en om verdere gevoelens te ontlok.

Hy gaan aan die slaap raak Hy bly by sy besluit om nie verder emosioneel betrokke te raak nie en distansieer geheel en al van aktiwiteit of hantering van die eise.

Opsomming

Spanning word deur hom ervaar in nuwe situasies. Hy oorkom dit egter gou deur te verbaliseer in 'n poging om dit te hanteer.

Vae identifikasie met die ouerfigure het voorgekom wat gelei het tot geslagsrolidentifikasieprobleme. Hy is tot 'n mate opstandig en verkleinerend teenoor die manlike rol.

Voorts verdedig hy teen emosionele betrokkenheid deur middel van passiwiteit en pseudo-intellektualisering. Nie-teenstaande sy verdedigings raak hy tog emosioneel betrokke.

Hy bly egter steeds onseker van homself en sy eie vermoëns om die eise, wat aan hom gestel word, suksesvol te hanteer. Hy verdedig ook teen die gevoelmatige deur fout te vind op 'n fisiese vlak - nie "normaal" nie; onttrekking, verkleinering en totale distansiëring wat depressie tot gevolg het.

Dit kan moontlik verklaar word as sy opstand teenoor sy manlike liggaam en die feit dat hy nooit as man, aan die eise en verpligting van 'n man sal voldoen nie.

Die moontlikheid is ook genoem dat hy dalk vroeër al probeer het om met die manlike rol te konformeer, maar as gevolg van swak leiding of 'n onvermoë in homself omrede sy behoefte om 'n vrou te wees wat nie bevredig is nie, het sy hele poging misluk. Gevolglik kan hy nie aan die eise wat aan hom as man gestel word, voldoen nie.

Kaart 2

7" "Dis in die ou dae...dit lyk nie na vader, moeder en dogter nie. Beslis nie. Dit lyk asof die moeder verwag, as ek dit kan sê. Die jong dame is ongelukkig. Pa besig om te ploeg met 'n perd. Dis op 'n plaas. Die moe..ouerige dame, lyk gelukkig. Dis 'n mooigeboude man."

Ontleding

Moontlik het 'n swak familieverhouding voorgekom. Hy distansieer geheel en al van die emosionele betrokkenheid, moontlik omdat dit hom angstig maak. Dalk wil hy doelbewus nie 'n familieverhouding hier sien nie, moontlik omdat dit te bedreigend is om met enige van die figure, veral die dogter, te identifiseer.

Sodra hy emosioneel betrokke raak, wek dit spanning. Hy distansieer dan deur dit op 'n konkrete onpersoonlike wyse te benader.

Hy is ook onseker oor die onderskeie persone se geslagsrolle en hoe dit vertolk moet word.

'n Mate van opstand teen die moederfiguur kom na vore ("moe..dame"). Dit mag wees omrede sy die rol van die vrou ten volle kan vertolk ("verwagting" wees). Dis iets waarna hy hunker maar wat hy weet nooit heeltemal vervul sal kan word nie.

Die fisiese bou van die man is vir hom belangrik moontlik omdat hy so intens bewus is van sy manlike liggaam in 'n negatiewe sin.

Dit mag ook wees dat omrede hy al ten volle met die rol van vrou geïdentifiseer het, hy na die man kyk, soos 'n vrou na 'n man sou kyk.

Kaart 3

5" "Dis 'n vrou wat selfmoord gepleeg het. Daar lê 'n rewolwer langs haar, of sy huil/ Wat het gebeur? / Of sy't iemand geskiet dan huil sy, of sy het haarself geskiet.... op die bank, as sy haarself geskiet het sou sy gelê het op die vloer".

Ontleding

Sy eerste reaksie op aggressie is om dit te internaliseer. Hy verdedig daarteen moontlik omdat hy so onseker van homself is en nie weet of dit suksesvol sal wees nie.

Hy is egter baie onseker van hoe aggressie werklik algemeen hanteer moet word en gevolglik kan hy dit nie suksesvol na

binne of buite homself rig nie. As hy dit na buite rig voel hy skuldig en soek hy regverdiging daarvoor, moontlik om homself te verdedig.

'n Mate van depressie is op die voorgrond en in 'n terneergedrukte stemming mag hy moontlik aan selfmoord dink. Emosionele betrokkenheid word weer te veel en hy hanteer die spanning wat dit opwek op 'n onpersoonlike konkrete wyse.

Die hooftema hier is 'n konflik tussen internalisering en eksternalisering van aggressie wat in verband gebring kan word met kultureel bepaalde geslagsrolidentifikasie.

Kaart 6 BM (Moeder-seun)

5" "Die mense ly aan skok. Al twee is peinsend. Lyk soos va.....soos moeder en seun of jongerige man. Ontstellende nuus. Dit al wat ek kan sien"

Ontleding

'n Baie swak moeder-seun verhouding het voorgekom, met moontlike geslagsrolprobleme as gevolg daarvan. Dis vir hom moeilik om seun te wees teenoor die moeder.

Hy het moontlik die behoefte gehad om die rol van die vader oor te neem, maar as gevolg van die vrees vir kastrasie deur die vader, distansieer hy geheel en al van die manlike rol. 'n Duidelike oedipale-situasie word hier gereflekteer. Dit is dus baie bedreigend om die "seun" van die moeder te wees. Hy verkies eerder die meer onbetrokke "jongerige man", omrede dit minder angs en spanning veroorsaak.

Kaart 7 BM (Vader-seun)

6" "Dis weer 'n ouerige persoon met 'n jong man wat iets in die mou voer. Die ou man het iets genoem waar die jongman daarvoor sit en nadink / Hoe voel hulle? / Hulle is redelik ernstig".

Ontleding

'n Swak vader-seunverhouding het voorgekom met moontlike

geslagsrolverwarring. Hy is egter bewus van die gesag van die vader alhoewel daar nie intieme emosionele betrokkenheid is nie. Dit is tot 'n mate gedistansieer daarvan. Die "jongman" is passief betrokke en nie aktief-handelend nie.

As seun is identifikasie onsuksesvol omrede hy nie emosioneel betrokke kan raak nie en ook nie uitlewing aan sy agressie kan gee nie.

Kaart 6 GF (Vader-dogter)

7" "Dis 'n man en 'n vrou. Man het 'n pyp in sy mond. Vrou verbaas, verskrik of bang. Vrees iets, moontlik omdat man haar van agteraf benader".

Ontleding

Geen vader-dogterverhouding is moontlik nie, alhoewel geslagsrolidentifikasie beter is. 'n Kontakbehoefte word ook uitgespreek maar dit wek spanning.

Hy projekteer gevolglik 'n psigoseksuele verhouding in hierdie kaart in, maar word angstig omrede hy onseker van homself in die rol van vrou is. Weer eens is daar 'n suggestie van 'n oedipale situasie.

Kaart 7 GF (Moeder-dogter)

5" "'n Moeder en haar dogter. Die dogter is ongelukkig oor iets. Sy hou 'n pop in haar hand. Moeder is of besig om te lees, of voor te lees of om met haar dogter baie intiem te gesels. Hulle sit op 'n bank".

Ontleding

Identifikasie met die moeder as dogter is baie makliker as wanneer hy seun is. Daar is egter iets wat haper, moontlik omdat hy onseker van homself in die rol van dogter is.

Die moeder is op emosionele vlak gedistansieer en onbetrokke alhoewel sy later meer van haarself gee. Dit maak die dogter egter angstig. Dit mag wees as gevolg van die pasiënt se geweldige behoefte om vrou te wees en sul-

ke intieme oomblikke met die moeder té deel. Afhanklikheid van die moeder word bevredig deur intimiteit en stem hom gelukkiger as wanneer hy "seun" is.

Kaart 13 MF

15" "Al wat ek kan uitbeeld.....die man het op 'n lyk afgekom en hy is verskrik daardeur. Dis al wat ek kan sien. 'n Naakte vrou / Wat het gebeur? / Sy is seker aangerand. Weet nie of hy dit gedoen het nie. As hy dit sou gedoen het sou hy nie geklee gewees het nie / Wat gaan gebeur? / Seker die polisie in kennis stel of vlug as hy die skuldige een is".

Ontleding

Hy is baie emosioneel betrokke op hierdie kaart. Hy is egter onseker van die onderskeie manlike en vroulike rolle op die kaart. As man is 'n psigoseksuele verhouding vir hom onmoontlik - die vrou is dan 'n "lyk" en dit sal ook lei tot skuldgevoelens. Gevolglik distansieer hy van emosionele betrokkenheid met die vrou. Identifikasie is vir hom moeilik op hierdie kaart omdat die aggressie en seksualiteit vir hom so bedreigend is.

Indien hy met die vrou identifiseer mag daar behoefte aan seksuele omgang wees alhoewel op aggressiewe wyse. Hy verdedig dan weer teen die emosionele betrokkenheid daarvan.

Sy onsekerheid van wat hom te doen staan mag verband hou met die feit dat hy reeds psigies vroulik ingestel is, maar nog oor die liggaam van 'n man beskik. Seksuele behoeftes kan dus nie suksesvol uitgeleef word nie, daarom word direkte seksualiteit aanvanklik ontbeer en frustrasie later deur 'n aggressiewe assosiasie vervang.

Kaart 8

10" "Dit lyk.....soos 'n jong seun wat in sy drome of verbeelding 'n operasie sien. Nou staan hier 'n geweer ook langs hom.....vir 'n oomblik het ek geskrik.....'n seun wat 'n geslagsoperasie begeer en òf dis sy keuse òf selfmoord. Hy lyk ongelukkig. Al wat ek daar kan sien".

Ontleding

Hy is onmiddellik hier betrokke. Moontlik omdat dit sy innerlike wense en behoeftes na vore bring, naamlik om van geslag te verander. Dit lei egter tot depressiewe gevoelens en onttrekking veral as sy behoeftes nie bevredig gaan word nie. Of anders gesien, word die kastrasievrees en Oedipus-kompleks nalatenskap direk en dadelik deur hom geassosieer met 'n geslagsveranderingsoperasie.

Omrede hy so emosioneel betrokke is op die kaart verdedig hy ook baie sterk teenoor hoe hy dit sien.

'n Mate van fantasie en wensvervulling is ook op die voorgrond. Dit mag dui daarop dat hy vroeër net kon "droom" oor 'n geslagsverandering maar dat dit nou meer 'n werklikheid is.

Opsomming

Spanning kom voor in nuwe situasies wat deur die pasiënt op verbale vlak hanteer word.

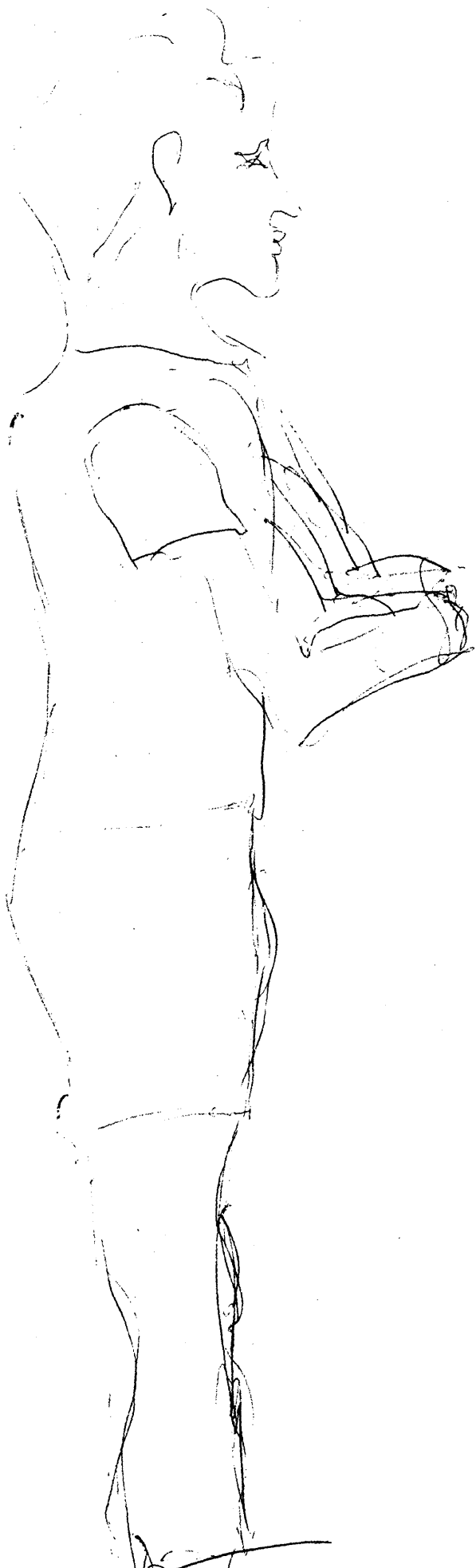
Vae identifikasie met die ouerfigure het voorgekom wat aanleiding tot geslagsrolverwarring gegee het. As seun kan hy glad nie met die vader of die moeder identifiseer nie. As "dogter" is dit makliker om met die moeder op emosionele wyse te kommunikeer en te identifiseer.

Hy is baie negatief ingestel teenoor die manlike rol en die eise wat aan hom as man gestel word.

As gevolg van sy verdediging teen emosionele betrokkenheid is interpersoonlike verhoudings oor die algemeen swak. Ten spyte van sy verdedigings raak hy egter emosioneel betrokke.

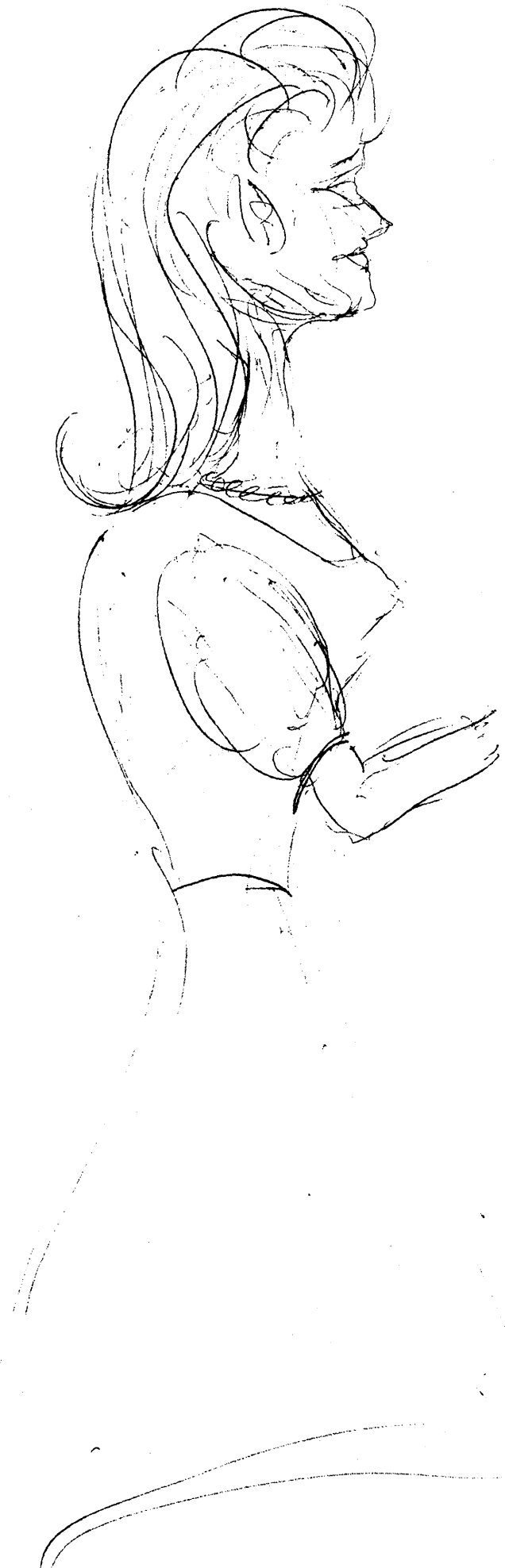
'n Mate van opstand teen die moederfiguur kom na vore. Moontlik omrede sy die rol van die vrou ten volle kan vertolk. Iets wat hy nie sal kan doen nie, al word hy ook verander na 'n vrou.

As dogter sien hy egter moontlikhede om intieme oomblikke met die moeder te deel sonder vrees vir die vaderfiguur.

2) Uraai

Kastrasievrees is moontlik ook aanwesig. Hy kan nie met die vader identifiseer nie en vrees dat die vader hom sal kastreer indien hy as seun die vader se rol by die moeder wil oorneem. Derhalwe soek hy eerder self na "kastrering" (die geslagsveranderingsoperasie) voordat die vader dit doen.

Aggressie word geïnternaliseer wat aanleiding tot depressie gee. Hy is ook onsuksesvol indien hy sy aggressie na buite rig.

Op Kaart 8 raak hy geweldig betrokke by die geslagsveranderingsoperasie. Dit is iets wat hy voorheen alleenlik op 'n fantasievlak kon uitleef. Die droom het nou amper werklikheid geword. Daar is egter vir hom net twee moontlikhede, naamlik die geslagsveranderingsoperasie of selfmoord. Hy verdedig baie sterk teen die angste wat laasgenoemde besluit opwek. Hy laat dit egter aan ander om van hom te verskil.

5 Die Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding

Hy teken eers die man wat daarop kan dui dat ten spyte van geslagsrolproblematiek hy tog met die manlike rol kan identifiseer.

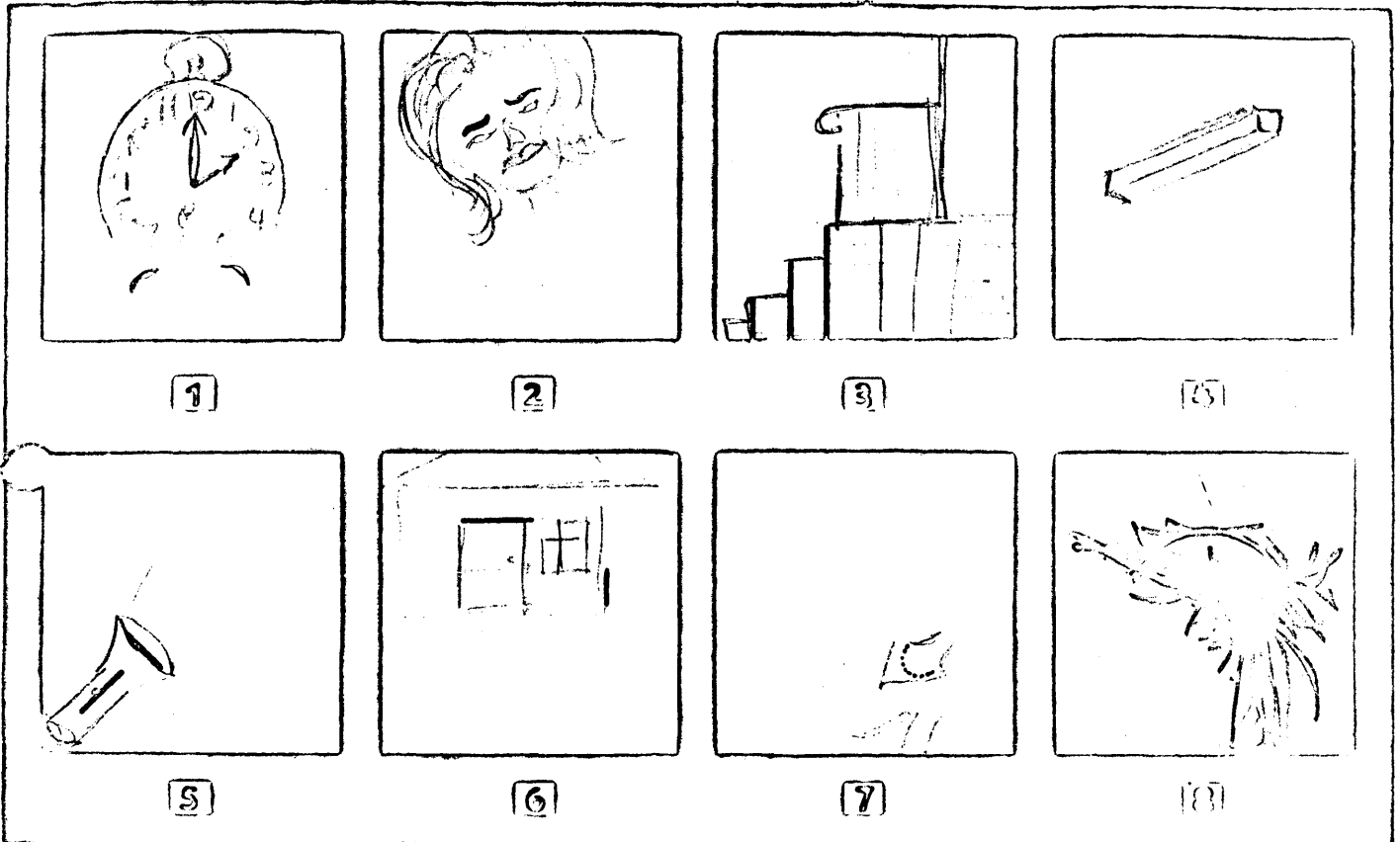
Hy teken egter die manlike genitalië baie prominent. Die aksent dui moontlik op frustrasie, en die baie skakering in hierdie gebied is aanduidend van spanning of konflik. By hom juis verklaarbaar omdat hy nie die genitalië van 'n man wil hê nie. Die area om die bors bevat baie onnodige strepe wat in verband gebring kan word met sy preokkupasie en wens om borste te besit.

Hy teken beide die man en die vrou sonder hande of voete wat dui op kontakprobleme en onsekerheid van homself as man en in die toekoms as vrou. Dit kan ook sy verhoudings met ander mense nadelig beïnvloed.

By die tekening van die vrou lê hy weer klem op hare, borste en heupe. Die seksuele areas hier wek ook 'n mate van spanning.

By die tekening van homself en die vrou teken hy meer hare

Naam/Name: Datum/Date: ,

AANWYSINGS: In die vierkante is daar tekeninge begin wat u moet voltooi. Teken wat u na aanleiding daarvan te binne skiet. Dit kom nie op u tekenbegaafdheid aan nie. Gebruik slegs potlood, geen lineaal of passer nie. Moet nie uitvee nie. Beantwoord asseblief ten slotte die onderstaande vrae:

DIRECTIONS: In the squares there are drawings to be completed by you. Draw anything that comes to your mind as a result thereof. It is not a matter of drawing efficiency. Use only a pencil, no ruler or other utensils. Do not rub out. After completion, kindly answer the following questions:

Wat word deur die tekeninge voorgestel/What is represented by the drawings?

1. Horloek
2. Gesig van 'n vrou
3. Treë
4. Potlood
5. Trompet
6. Venster
7. Oog
8. Voël

Watter tekeninge beskou u as die mees geslaagde/Which drawing do you deem most successful? 3 8

Watter die mins geslaagd/Which one the least successful? 3 6

wat volgens Machover (1949) dui op 'n behoefte aan kontak. Dit kan ook dui op seksuele behoeftes wat nie bevredig is nie.

As hy homself teken, teken hy net die kop en laat die liggaam weg. Dit is 'n versterking van die hipotese wat op ander toetse reeds gemaak is, naamlik versteurde liggaamsbeeldkonsep. Hy aanvaar met ander woorde nie sy fisies-manlike liggaam nie, omrede hy die liggaam van 'n vrou begeer. Hy teken dan ook die kop van 'n vrou. Dit wat vir hom vroulik veranderbaar is. Hy los dus die saak vir homself op, omdat hy reeds sy wêreld as 'n "vrou" benader.

Die swaar skakerings wat telkens by die tekeninge gebruik word dui op angs en spanning wat die situasie opwek. Veral omdat hy met sy liggaamsbeeld besig is.

- 6 Die Wartegg-prentvoltooiingstegniek : Protokol en ontleding
Hy maak gebruik van sagte lyne met baie herhalings daarvoor wat aanduidend is van 'n sensitiewe persoon. Dit mag ook wees as gevolg van spanning in die toetssituasie en onsekerheid oor homself. Die heel laaste tekening is egter met meer sekerheid en selfvertroue geteken. Dit is 'n blommerangskikking. Dit mag ook verband hou met sy huidige werk as bloemiste. Dit is dus iets bekend aan hom en sodoende kan hy uiting gee aan sy skeppingsdrang.

Hy lê oor die algemeen meer klem op die vroulike aspekte van die toets, wat mag dui op ambivalensie met betrekking tot sy geslagsrol. Veral nog omrede hy oor die fisiese liggaam van 'n man beskik, maar nie aan die eise van manlikheid kan voldoen nie, omdat hy vrou wil wees.

Die feit dat hy die gesig van 'n vrou teken is vir Kinget (1952) baie belangrik. Gewoonlik teken mense persone van hulle eie geslag op hierdie toets. Dit mag dus dui op die onaanvaarbaarheid van die manlike rol vir hom, en sy behoefte om vrou te wees. Juis daarom laat hy ook meer klem val op die fynere vroulike aspekte in die toets.

Hy lê ook baie klem op materiële aspekte. Dit dui op emosionele problematiek. Ten spyte daarvan is hy egter

redelik goed emosioneel aangepas.

7 Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate

Die pasiënt se biologiese geslag is manlik en hy kom na die Transseksualiste-kliniek met die versoek om na 'n vrou verander te word. Tydens die onderhoud is hy dan ook soos 'n vrou geklee en openbaar vroulike aanwensels. Sy huidige werk toon dan ook sterk tekens van 'n vroulike belangstelling en behoeftestruktuur.

Hy het hom nooit met die rol van seun geïdentifiseer nie. Gevolglik was sy skoolopleiding bemoeilik omrede die ander kinders met hom gespot het.

Hy ervaar reeds vanaf 'n vroeë stadium dat hy anders is en dat hy borste het. Gevolglik neem hy nie aan sport deel nie omrede dit "op en af" sou skud en ander dit sou sien.

Hy is baie beslis daarvoor dat die operasie wel gedoen moet word. Dit is die enigste metode wat hy kan sien hoe hy ten volle vrou sal word en met die vroulike rol sal kan identifiseer.

Die pasiënt beskik oor 'n IK wat as gemiddeld of normaal geklassifiseer kan word. 'n Goeie selfbeeld-konsep kom ook op die intelligensietoets na vore.

Hy neem die wêreld om hom soos ander waar alhoewel op 'n gedistansieerde en onpersoonlike wyse. Hy wil dus nie sommer met die intrapslag emosioneel betrokke raak en te veel van homself gee nie. Op die Rorschach is daar 'n duidelike intratensiewe beeld, wat goed hiermee korreleer.

Geslagsrolidentifikasieprobleme kom voor wat interpersoonlike verhoudings kan benadeel. Hy is onseker van homself en sy eie identiteit omdat hy nie weet waar hy behoort nie. Gevolglik kom daar ook 'n onderdrukking en inhibering van sy affeksionele behoeftes voor. Hierdie behoeftes is egter nie in konflik met sy waardesistiem nie. Dit wek angst en spanning omdat dit nie bevredig word nie, maar hy onderdruk sy behoeftes sodat dit lyk asof daar nie spanning is nie.

Sy aspirasiepeil is ook hoër as sy kreatiewe potensiaal. Dit mag verklaar word vanuit die feit dat hy homself wil bewys en telkens sy aspirasies hoër stel. Dit mag ook dui op 'n kompensasie vir sy onsekerheid ten opsigte van sy seksualiteit.

Hy vergelyk telkens die manlike seksuele simbool met die vroulike seksuele simbool. Die manlike geslagsorgaan word telkens as minderwaardig en ondergeskik aan die vroulike geslagsorgaan gestel. Dit dui aan hoe hy sy manlike rol of homself as man beleef, naamlik as minderwaardig teenoor die vrou. Tot 'n mate kom hy in opstand teen die vrou en die vroulike rol. Sy kan haar vroulikheid ten volle benut. Dis iets wat hom nog nie beskore is nie en al word hy fisies vrou, sal hy nooit ten volle vrou en moeder kan wees nie.

Depressiewe gevoelens is aanwesig omdat sy behoeftes nie bevredig word nie. Hy mag dan op 'n aggressiewe wyse uitring daaraan probeer gee of sy aggressie internaliseer. Laasgenoemde mag egter lei tot gevoelens van selfvernietiging ("selfmoord").

Hy kan glad nie as "seun" met die ouerfigure identifiseer nie. Kastrasievrees ten opsigte van die vaderfiguur kan voorkom. Daarom doen hy self aansoek om verwydering van die penis sodat hy ten volle met die moeder kan identifiseer sonder vrees vir die vader. As "dogter" kan hy ook intieme oomblikke met die moeder beleef.

Daar mag egter nog 'n mate van angs en spanning aanwesig wees in die vervulling van die vroulike rol. Moontlik omdat hy nog onseker van homself is, en wonder of sy kontakbehoefte wel bevredig sal word.

In die uitlewing van die vroulike rol het hy egter meer sekerheid en sekuriteit as wanneer hy met die rol van die man identifiseer.

GEVALLESTUDIE B

1 Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud

Die pasiënt se biologiese geslag is manlik. Hy wil

egter deur middel van chirurgie na 'n vrou verander word.

Hy is 27 jaar oud en is in die Vrystaat gebore. Sy vader is ongeveer 14 jaar gelede oorlede toe die pasiënt 13 jaar oud was. Sy moeder lewe nog.

Hy is een van 5 kinders en wel die tweede jongste kind. Hy is die enigste seun in hierdie huisgesin.

Hy beskryf sy vader as saggeaard maar dat hy baie "buigbaar" was. Hy was egter baie van die huis weg as gevolg van die werk wat hy gedoen het. Die pasiënt het hom gedurende die tye wat hy weg was baie gemis.

Hy beskryf sy moeder as iemand met 'n wonderlike geaardheid maar sy kan by tye baie humeurig wees. Sy is ook baie dominerend, en het gewoonlik pak gegee as hulle stout was. Sy moeder aanvaar hom egter soos hy nou is en vereenselwig haar met sy behoefte om vrou te wees.

Hy is op die ouderdom van 6 jaar skool toe en het St 8 behaal. Na sy skoolopleiding het hy homself as haar-kapster bekwaam.

Reeds voor skool en gedurende sy skooljare het hy meer meisiemaats gehad. Gedurende sy laerskoolopleiding was hy "gedwing" om met die seuns te speel aangesien die twee geslagte nie met mekaar op die skoolvelde kon meng nie. Sodra hy egter van die skool by die huis aangekom het, het hy in meisieklere verkleed.

Op 16 jarige ouderdom het hy begin werk as gevolg van finansiële omstandighede. Hy het al in verskillende haarkappersalonne gewerk (hy het telkens as vrou daar gewerk). Hy kom veral goed met sy manskollegas oor die weg alhoewel daar soms verskille met sy vroulike kollegas ontstaan.

As hy homself beskryf doen hy dit soos volg: "ek is saggeaard en dit vat baie om my tot 'n humeur te bring. Maar ek voel net baie ongelukkig fisies want geestelik dink ek en doen ek soos 'n vrou. Ek vind dit moeilik om met kliënte te werk soos ek nou is. Het 'n kompleks

oor wat hulle dink, byvoorbeeld: Is u 'n man of 'n vrou?...
...Ek is 'n vrou!"

Hy het op die ouderdom van 15 jaar bewus geword van geslagsontwikkeling. Volgens hom het hy 'n geestelike verstandhouding met 'n seun gehad. Sy moeder het hom seksuele onderrig gegee.

Op die ouderdom van \pm 12 jaar het hy vir die eerste keer gevoel dat hy "anders" is. Hy was meer tot seuns agetrokke as meisies. Skool toe moes hy seunsklere aantrek, tuis egter het hy openlik meisieklere gedra.

Sy moeder en vriende is tevrede met sy besluit om die geslagsveranderingsoperasie te ondergaan. Hulle voel almal dit moes al lankal gedoen gewees het.

Sy moeder veral is baie ten gunste daarvan. Toe sy hom verwag het, het sy gehoop dis 'n dogter. Met sy geboorte was sy bly maar tog tot 'n mate teleurgesteld omdat hy 'n seun was.

Hy het nog nooit 'n fisiese seksuele verhouding met 'n ander persoon gehad nie. Masturbasie het op laerskool voorgekom. Nog nooit weer daarna nie. Hy is bang om fisiese verhoudings aan te knoop as gevolg van sy probleem.

Hy dink nie daar is 'n sielkundige oorsaak vir sy toestand nie, aangesien hy glo dat dit reeds vanaf sy geboorte so is. Die manier waarop hy grootgemaak is, naamlik as meisie, kan ook 'n rol gespeel het. Sy moeder het vir hom dogtersklere aangetrek en later het hy self vrouensklere aangekoop.

Sy drie wense is soos volg:

- Om heeltemal as 'n vrou beskou te word: geestelik en fisies.
- Om na die operasie geluk te vind en 'n normale lewe te lei.
- Om iemand wat "normaal" is te vind met die oog op 'n huwelik.

Die een aspek omtrent homself wat hy die graagste verander wil hê, is sy fisiese liggaam.

Indien die operasie nie gedoen word nie, is sy toekoms=

verwagting soos volg: "Mens kan nie altyd rondhardloop soos 'n 'freak' nie, dan sal ek verdere dokters spreek wat dit wel sal doen".

Indien die operasie wel gedoen word, sal hy in sy werk as haarkapster opgaan en oor die algemeen gelukkig wees.

2 Wechsler : Protokol en ontleding

Verbaal	RT	GT	Prakties	RT	GT
Inligting	3	6,0-	Prentvoltooiing	8	6,5 ^o
Alg begrip	7	7,5 ^o	Voorwerpsame=voeging	9	5,5-
Rekenkunde	4	7,5 ^o	Blokpatrone	16	7,5 ^o
Syferherhaling	12	11,5 ⁺⁺	Syfersimbool	36	9,5 ⁺
Ooreenkomste	11	8,0 ^o	Prentrangskik=king	8	9,0 ^o
Verbale telling		40,5	Praktiese telling		38,0
Verbale St punt		81,0	Praktiese St punt		76,0
Korreksiesyfer		+1	Korreksiesyfer		+1
VERBALE IK		82	PRAKTIESE IK		77

TOTALE IK : 79

Verbale IK = 82

Nie-verbale IK = 77

Totale IK = 79

Die omvang is 5,5 tot 11,5. Die mediaan van al 10 subtoetse is 7,9 (die strooiing op die subtoetse is deur middel van die mediaan bereken).

Ontleding

Hy presteer met 'n IK van 79 wat as grensgeval swaksinnig (subnormaal) geklassifiseer kan word. Die indruk is egter dat dit nie sy ware potensiaal is nie (vergelyk byvoorbeeld syferherhaling 11,5 en die feit dat hy St 8 behaal het). Faktore was moontlik aanwesig wat dit nadelig beïnvloed het, byvoorbeeld angs. Die angsdriehoek toon egter geen funksionele belemmering as gevolg van angs nie. 'n Swak selfbeeld kom na vore wat spruit uit onsekerheid

oor homself. Syferherhaling is hoog wat dui op 'n teenindikasie vir angs alhoewel hy ook doelbewus daarop kon gekonsentreer het.

Hy presteer egter beter op die subtoetse waar daar nie emosionele betrokkenheid by betrokke is nie. Emosionele betrokkenheid mag dan ook sy prestasie nadelig beïnvloed. Geen spesifieke diagnose kan egter op grond van bogenoemde gemaak word nie. Geen bisare response of psigotiese gedrag het tydens die toetsing na vore gekom nie.

3 Rorschach : Protokol en ontleding

(a) Rorschachprotokol

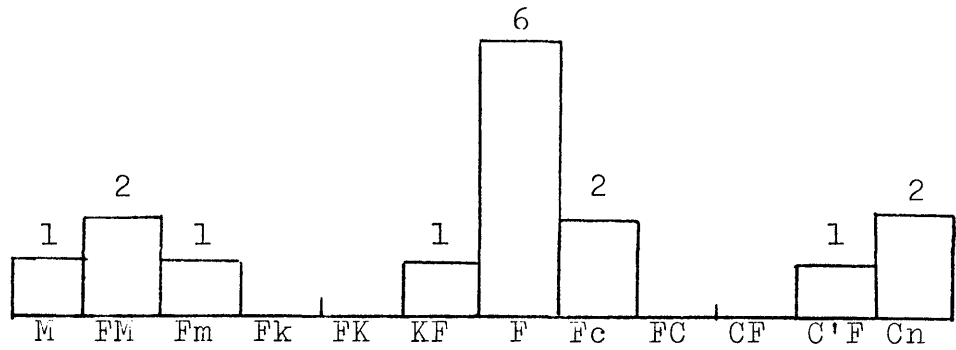
(?) Navraag gedurende die toets

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart I</u> 2" 'n Vlermuis (draai die kaart in die rondte) Hee	(?) Die middel met die vlerke. (?) Hy vlieg. (?) Vorm	W FM A P
<u>Kaart II</u> 5" 'n Skets (draai die kaart in die rondte)... Miskien 'n gloeilamp.	(?) Lyk soos 'n "lamp-shade" met kleure.....verskil= lend..... (?) Die vorm in die middel (Lê klem op vorm).	W,S F Obj
<u>Kaart III</u> 7" Twee persone	(?) Die voete en die manier wat hul= le staan. Lyk asof hulle aan iets vashou	W M H P
<u>Kaart IV</u> 5" 'n Skets van ys wat gevorm het in verskillende vorms.	(?) Net die vorm... ook die verskillen= de vorms soos ys verys.	W Fc Ys

3 (a) Rorschachprotokol (Vervolg)

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart V</u>		
7" Ook net 'n skets. Dit is al	(?) Die kleur. 'n Skets word gewoonlik in donker gedoen. (?) Die swart.	W C'F Skets
<u>Kaart VI</u>		
1 11" 'n Lampstaander in die middel.....	(?) Die middel. Die manier wat die houtwerk gedoen is. (Dui net vorm aan)	D F Obj
2 Bedek met ys aan die kante.	(?) Alles aan die kante, die vorms en die kleur ook.	W Fc Ys
<u>Kaart VII</u>		
1 5" 'n Waterval	(?) Onder. Die vorm en die stroom daaronder. (?) Die water val van die kante af.	D Fm Nat
2 Wolke	(?) Die vorm en die kleur.	D KF Wolke
<u>Kaart VIII</u>		
12" Ook 'n skets van 'n lampstaander met hierdie verskillende kleure aan die kant geskets.	(?) Reg in die middel. Die verskillende kleure. Hier oranje, pienk, blou en grys.	W F Cn Obj
<u>Kaart IX</u>		
5" Net 'n gewone skets, dis al.	(?) Die kleure. Oranje, groen en pienk. Dis al.	W F Cn Kleur
<u>Kaart X</u>		
6" Ook 'n skets.	(?) Net die gedeelte in die middel. Ek sien ook 2 visse wat swem en 2 seekatte met kloue. Dis onder die see (?) Die kleure (Dis net 'n opmerking, brei nie verder daarop uit nie)	W F Skets D FM A D F A P

(b) Die Psigogram

R = 14

W = 10

D = 5

d = 0

S = 1

P = 3

(c) Globale interpretasie van die psigogram

'n Kwantitatiewe ontleding van die psigogram kan nie in hierdie geval gedoen word nie, omrede daar alleenlik een M-respons aanwesig is. Gevolglik word daar net 'n interpretasie van die psigogram gemaak.

Die eerste indruk van die psigogram is dat die F-kolom die oorheersende in hierdie geval is. Dit dui op beperkte waarneming. Die hipotese kan dus hier gestel word dat die persoon 'n beperkte waarneming ten opsigte van sy wêreld het. Hy kan dus nie reageer op omgewingstimuli nie en dit ook nie in terme van sy innerlike determinante verwerk nie. Dit kan egter ook 'n aanduiding van lae intelligensie wees.

Vanweë die feit dat daar nie 'n M-respons is, soos verwag word nie, kan die hipotese gestel word dat hy moontlik wanaangepas is as gevolg van sy inhibisies, veral ook innerlike konflikte. M-respons dui ook intellektuele vermoëns aan en hier kan die hipotese dan ook gestel word dat die persoon oor lae intellektuele vermoëns beskik. (Dit word dan ook deur die Wechsler bevestig). Dit dui ook moontlik daarop dat hy nie sy denkprosesse kan gebruik om sy waarneming

van die wêreld te verryk nie, en dat hy ook 'n lae kreatiewe potensiaal het. Hy kan dus ook nie op sy innerlike bronne terugval in krisistye nie en daarom verdedig hy dalk so deur net dinge om hom beperk en rigied waar te neem.

Die lae M-verhouding kan ook swak interpersoonlike verhoudings aandui asook 'n swak selfbeeldkonsep.

Omrede M:FM in verhouding goed aanwesig is en geballanseerd is, kan die hipotese gestel word dat sy onmiddellike behoeftes nie noodwendig aandring op onmiddellike bevrediging nie en dus nie uitermatige konflik veroorsaak nie. Dit mag ook wees dat hy dit doelbewus onderdruk omrede hy dit as gevaarlik beskou. Dit is ook al genoem dat hy net sy wêreld beperk waarneem wat ook hier as verdediging teen onvervulde behoeftes kan dien.

Hy is egter bewus van hierdie behoeftes, maar wend 'n doelbewuste, amper rigiede verdediging aan teen die primitiewe uitlewing daarvan.

Die feit dat daar een Fm-respons aanwesig is, dui op 'n bewus wees van faktore buite sy kontrole wat sy persoonlikheid bedreig. Dit dui aan dat daar wel spanning aanwesig is, moontlik omdat hy so rigied moet verdedig en weet dat as sy verdediging faal, dit kan lei tot sy ego-disintegrasie. Dis egter nie hier 'n gevoel van hulpeloosheid nie, maar dui op 'n aanpassingsmeganisme, met ander woorde hoe hy probeer om sy langtermyn doelwitte te bereik ten spyte van spanning en konflikte.

KF dui op diffuse affeksionele angste. Dit is egter nie hier oormatig nie, maar dui tog aan dat die persoon wel angste het ten opsigte van sy affeksionele behoeftes. Dit kan dan ook verband hou met sy swak selfbeeldkonsep en swak interpersoonlike verhoudings soos reeds deur die M-verhoudings aangetoon.

Daar is egter geen poging by hom aanwesig om hierdie

angs te hanteer deur middel van introspeksie nie, met ander woorde deur dit objektief waar te neem. Sy kontroles is eerder rigied en dui op beperkte waarneming. Hy kan dus nie sy eie affeksionele angs hanteer en aanvaar nie, want dit wek te veel spanning wat hy doelbewus probeer onderdruk.

Hy kan ook nie sy affeksionele angs deur middel van goeie uiterlike kontroles hanteer nie.

Hy ondervind geweldig probleme om sy affeksionele angs te onderdruk.

Goeie verdedigingsmeganismes kan hy nie gebruik nie, moontlik ook vanweë sy swak of lae intelligensie.

Omrede die F-kolom die oorheersende faktor is, dui dit op 'n beperking ten opsigte van sy emosionele responsiwiteit asook swak sensitiwiteit vir die emosionele trefkrag van die buitewêreld. Daar is ook 'n beperkte visie ten opsigte van sy innerlike impulsse en omrede dit ten opsigte van innerlike en uiterlike determinante voorkom, kan 'n hipotese van konstruksie gestel word.

Die feit dat daar twee Fc-response aanwesig is, dui daarop dat hy wel affeksionele behoeftes het, veral ten opsigte van aanvaarding, maar dat hy dit passief beleef eerder as direk uitleef. Dit is nie vir hom gevaarlik (bedreigend) om te erken dat hy affeksionele behoeftes het nie, maar dit wek tog affeksionele angs waarteen hy op 'n rigiede wyse verdedig, omdat hy nie die angs wat dit opwek kan hanteer nie.

Fc-response tesame met M-response dui ook op interpersoonlike verhoudings veral empatie. Aangesien albei swak verteenwoordig is in hierdie psigogram, kan die hipotese van swak interpersoonlike verhoudings dus hier versterk word.

Die feit dat daar een C'F-rspons aanwesig is, mag gevoelens van depressie aandui. Veral omrede die per-

soon geen uitlaatklep vir sy gevoelens het nie en dit alles inperk. Dit wek te veel spanning om dit te erken en na buite uit te leef.

Daar is nie goeie uiterlike kontroles ten opsigte van sy emosies nie. Geen ongekontroleerde uitlewing van emosies kom egter na vore nie, deels as gevolg van sy beperkte en rigiede waarneming van sy wêreld. Hy is egter oorweldig deur die emosionele impak of trefkrag van die kaarte maar kan dit nie deur middel van geïntegreerde kontrole hanteer nie. Derhalwe strewende hy na kontrole sonder om werklik daarmee kontak te maak. Dit doen hy op 'n "magiese" manier wat eintlik onvoldoende is. Sy buitewêreld is vir hom bedreigend maar hy voel gedwonge om daarop te reageer en nou doen hy dit op 'n oppervlakkige wyse wat hom die gevoel gee of die illusie skep dat hy dit tog hanteer het. Dit is 'n manier wat kinders en lae intelligente persone gebruik wat dan ook hier die geval is. Dit dui dus ook op 'n onvolwasse manier van hantering.

Die feit dat daar ook net drie P-response aanwesig is, dui daarop dat hy nie die wêreld om hom soos ander hanteer nie. Veral vanweë sy lae intelligensie en doelbewuste beperking van sy waarneming omdat hy so deur emosionele stimuli geraak word, dat hy wel daardeur sy ego kan laat disintegreer indien hy toegee aan sy behoeftes.

(d) Kwalitatiewe ontleding

Kaart I

Hy reageer impulsief en so vinnig moontlik omdat die kaart 'n mate van angs by hom wek. Te midde daarvan kan hy egter nog die wêreld om hom soos ander waarneem alhoewel hy gespanne bly. (Hy wys dit deur die kaart al in die rondte te draai). Dan te sê "nee", wat op ontkenning of terugtrekking van emosionele betrokkenheid dui.

Dit hou ook verband met die kwantitatiewe ontleding naamlik dat hy distansieer van emosionele betrokkenheid

Kaart II

Hy is tot 'n mate weer impulsief, maar is tog dadelik betrokke op die kaart. Hy bly egter op die verdediging en gespanne. As gevolg daarvan is hy onseker van homself omdat hy emosioneel betrokke is en dit nie kan hanteer nie. Hy hanteer dit op 'n negatiewe wyse wat distansiëring en ontkenning van emosionele betrokkenheid behels.

Dit is egter "iets moois" op die kaart. Dit mag dui op 'n behoefte om wel emosioneel betrokke te raak maar dat hy gerem word as gevolg van die angs wat emosionele betrokkenheid by hom veroorsaak. Sy lae IK speel egter ook 'n rol in die beperking van sy responsiwiteit.

Hy struktureer ook die dinge wat hom angstig maak om die spanning te kanaliseer en te kontroleer.

Die "lamp-shade" mag ook dui op vroulike seksualiteit, met ander woorde cop en rond. Die erkenning daarvan wek angs. Die feit dat hy distansieer van emosionele betrokkenheid, mag ook dui op die angs wat hy teenoor die emosionele ervaar.

Kaart III

Die hipotese kan weer eens gestel word dat die interpersoonlike verhoudings op hierdie kaart tot angstigheid en gespannenheid aanleiding gee. Hy poog om dit te kontroleer deur nie impulsief te reageer nie. Hou dit eers op 'n afstand.

Interpersoonlike kontak is swak. Die hipotese van geslagrolidentifikasieprobleme kan dan ook gemaak word. Hy kan op die kaart nie aan die "persone" 'n spesifieke geslagrol toeken nie, en bly op 'n afstand van intieme emosionele betrokkenheid. 'n Kontakbehoefte is egter aanwesig ("vashou") alhoewel hy dit amper teësinnig erken.

Hy distansieer ook van mense as gevolg van onsekerheid oor homself en sy eie geslagsrol. 'n Behoefte

aan beter interpersoonlike verhoudings is egter ook aanwesig.

Hy beklemtoon hulle voete, wat mag dui op 'n soeke na standvastigheid, iets wat tot dusver buite sy bereik was.

Kaart IV

Sy gemiddelde responstyd is 5". Dit mag dui op sy hartering van emosionele stimuli deur dit vinnig en impulsief te probeer oplos. Sodoende raak hy nie emosioneel betrokke nie en wek dit ook nie angs en spanning nie.

Hy verdedig ook hier teen emosionele betrokkenheid. Hy distansieer daarvan deur dit 'n "skets" te maak.

Hy gebruik ook "ys" - iets wat koud en ontoeganklik is, om die verhouding met die vaderfiguur af te rond. Sy behoefte aan nadere kontak is dus moontlik nooit deur die vaderfiguur bevredig nie. (Dit word ook deur die kliniese geskiedenis bewys. Sy vader moes baie rondry en die pasiënt het hom gemis). Identifikasie is dus bemoeilik daar interpersoonlike kontak en warme emosionele verhoudings hier ontbreek het.

Dit kon ook aanleiding gegee het tot geslagsrolidentifikasieprobleme en verklaar waarom hy nie met die manlike rol kan identifiseer nie.

Kaart V

Hy is nog so betrokke by die vorige kaart, dat hy nie hier onmiddellik die wêreld om hom soos ander kan waarneem nie. Dit maak hom neerslagtig voel omrede hy anders wil wees en nie soos die interpersoonlike wêreld hom moontlik dwing om te wees nie. Sy verdediging teen emosionele betrokkenheid bly rigied. Dit korreleer ook goed met die konstruktiewe kontrole wat op die kwantitatiewe ontleding gemerk is.

Hy is dus angstig sodra hy met realiteit gekonfronteer word en distansieer van enige emosionele betrokkenheid.

('n Hipotese van "color-shock" kan ook gemaak word, naamlik dat depressiewe tendense aanwesig is ten opsigte van sy realiteit. Omdat hy bewus is daarvan dat hy nie aan die realiteitseise voldoen nie, wek dit angs en gevolglik depressie).

Kaart VI

Hy neem hier langer as by enige van die ander kaarte voordat hy daarop reageer. Dit is aanduidend van angs omdat hy emosioneel betrokke is. Probeer dus tyd wen.

Hy sien 'n "lampstaander" wat as 'n manlike falliese simbool geïnterpreteer kan word. Die hipotese kan dus gestel word dat hy intens bewus is van sy manlike geslagsorgaan. Dit wek egter 'n geweldige hoeveelheid spanning omrede hy nie die seksualiteit kan gebruik nie - "bedek met ys aan die kante".

Dit dui ook op sy onvermoë om as man 'n seksuele verhouding met 'n vrou aan te knoop. Hy kan nie sy seksuele organe gebruik nie en dit stel hom ook nie tevrede nie. Hierdie probleem kan egter in die lig van sy transseksualisme verklaar word. Hy wil nie man wees nie, maar vrou.

Hy is egter ook onseker van die rol van die vrou en hoe hy as vrou teenoor 'n man op seksuele gebied sal reageer. Dit is verklaarbaar omdat hy nog steeds oor die fisiese liggaam van 'n man beskik maar psigies die rol van die vrou oorgeneem het.

Kaart VII

Na sy aanvanklike betrokkenheid op die sekskaart is hy meer toeganklik vir kontak op die moederkaart.

'n Swak moeder-kindverhouding het moontlik voorgekom alhoewel die seksuele aspekte en vroulike seksualiteit beklemtoon word. (Dit mag verband hou met die moeder wat graag 'n dogter wou hê en in plaas daarvan 'n seun gekry het. Dit dui op 'n onvermoë van die moeder om die kind te aanvaar soos hy is).

Dit wek 'n mate van angs omdat sy eie behoefte om vrou te wees, soos die moeder, nie bevredig word nie. Dit mag ook wees dat deur middel van vrouwording hy die goedkeuring van die moeder wil wen. Dit was tot dusver onmoontlik omdat hy seun is en haar so=doende teleurgestel het.

Dit wek dus diffuse affeksionele angs moontlik omdat die moeder hom as seun verwerp het. Sy behoefte om vrou te word kan dan ook verklaar word deurdat hy op so 'n manier by die moeder na aanvaarding en lief=de soek. Hy bly egter nog onseker van wat die uit=einde sal wees.

Kaart VIII

Na sy aanvanklike betrokkenheid met die vroulike seksualiteit en behoeftes wat onbevredig bly, distansieer hy van realiteit, en die emosionele impak van die kaart. Hy maak dit weer 'n "skets". Poog dus om die realiteit op 'n afstand te hou omdat dit te be=dreigend is om daarby betrokke te raak.

Raak weer met die manlike falliese simbool gepreok=kupeer ("lampstaander").

Dit lei tot die hipotese dat die realiteit van hom verwag om as man te funksioneer. Omdat hy 'n behoef=te het om vrou te wees slaag hy dus nie in die eise wat die realiteit aan hom stel nie. Skram dus vervolgens weg van die realiteit omdat hy nie aan hulle eise kan voldoen nie en omdat sy behoeftes nie bevredig word nie.

Dit wek 'n mate van angs wat hy op 'n pseudo-intellek=tuele wyse probeer hanteer. Dit is egter nie geslaagd nie en hy bly ontoereikend.

Hy word dus oorweldig deur emosionele impak en kan dit nie suksesvol hanteer nie. Hy strewe na kontrole al=hoewel hy dit nooit werklik sal kan bewerkstellig nie, omdat hy strewe na magiese oplossings.

Gevolgtlik hanteer hy dit op 'n oppervlakkige en onper=soonlike wyse wat hom die illusie gee dat hy dit sukses=vol hanteer het.

Kaart IX

Die emosionele betrokkenheid van die kaarte word vir hom te veel en hy hanteer dit op 'n oppervlakkige wyse. Dit skep die indruk van op 'n "magiese" wyse oplossings te soek, soos die histerikus. Hy poog egter om dit te kontroleer en verwerp dit nie geheel en al nie. Prognosties mag dit dus van belang wees.

Kaart X

Hy gebruik weer sy amper rigiede hantering van die kaarte deur dit 'n "skets" te maak. Hy moet dus eers die situasie vir homself struktureer om die angs wat dit opwek te kanaliseer. Daarna beperk hy sy waarneming tot 'n gedeelte van die kaart omdat die ander angs opwek en hy ook te veel emosioneel betrokke is.

Dit blyk dat hy te midde van sy angs, eers op 'n onpersoonlike wyse emosioneel gelaaide situasies hanteer en dan algaande meer emosioneel betrokke raak.

Opsomming

Die pasiënt se biologiese geslag is manlik en hy doen aansoek om na 'n vrou verander te word deur middel van 'n geslagsveranderingsoperasie. Hy het St 8 behaal en is tans as haarkapster werksaam (ervaar al reeds vanaf 12jarige ouderdom 'n gevoel van "andersheid").

Wat veral by hierdie pasiënt opgemerk is, is die feit dat daar nie noodwendig behoeftes aanwesig is, wat aandringing op onmiddellike bevrediging nie. Sy waardesisteem kan egter soms bedreig word deur egosentriese behoeftes alhoewel hy nie sommer impulsief handelend sal optree nie. Spanning en angs is aanwesig, wat 'n remmende invloed is teen onmiddellike behoeftebevrediging.

Swak interpersoonlike verhoudings kom na vore as gevolg van swak identifikasie met die oerfigure. Geslagsrolidentifikasieprobleme is gevolglik op die voorgrond.

Daar is ontkenning, onderdrukking en onderontwikkeling van sy affeksionele behoeftes aanwesig as gevolg van moontlike verwerping in sy vroeë kinderjare.

Sy emosies mag soms uitgelewe word. Hy toon ook beperkte responsiwiteit ten opsigte van sy sosiale omgewing. Dit neig egter in die rigting van distansiering van hegte emosionele betrokkenheid, omrede dit angs en spanning veroorsaak.

Hy reageer rigied as gevolg van sy emosionele problematiek. Hy gebruik dit as verdediging teen te veel emosionele betrokkenheid. Konstriksie mag ook voorkom as gevolg van hierdie ingeperktheid van emosionele reaksies en innerlike behoeftes.

Hy is bewus van sy behoeftes vir nadere kontak. Hy onderdruk egter hierdie behoeftes omrede dit spanning veroorsaak sowel as die feit dat dit nog nooit bevredig is nie.

Sy aspirasiepeil is hoër as sy kreatiewe potensiaal, moontlik omdat hy homself wil bewys. Volle benutting van die potensiaal wat aanwesig is kom egter ook nie voor nie as gevolg van remmende emosionele faktore en lae intelligensie.

Sy siening van die realiteit word ook beperk. Die realiteit stel eise aan hom as man waaraan hy nie kan voldoen nie omdat hy 'n vrou wil wees en sy wêreld gevolglik anders benader. Dit mag lei tot depressiewe gevoelens omdat hy nie die eise wat aan hom gestel word, suksesvol kan hanteer nie.

Seksuele problematiek is duidelik op die voorgrond en veral met betrekking tot die rol van manlike seksualiteit en sy behoefte om 'n vrou te wees. Dit kan verklaar word in die lig van 'n moederfiguur wat 'n dogter wou hê. Sy het gevolglik die pasiënt as seun verwerp. Die identifikasieproses is verder bemoeilik deur 'n afwesige passiewe en "koue" vaderfiguur.

Om dus die goedkeuring en affeksie van die moeder te wen, poog hy om na 'n vrou verander te word en sodoende sy emosionele behoeftes te bevredig. Iets wat nooit gedurende sy kinderjare bevredig is nie.

4 TAT : Protokol en ontleding

Kaart I

13" "Dis 'n seuntjie wat by sy viool sit....en hy's besig om te dink oor 'n uitweg.....en wat die uiteinde sal wees. Hy mag dalk 'n goeie komponis word eendag / Hoe voel hy? / Hy voel teneergedruk / Wat sal gebeur? / Hang af van omstandighede".

13" Hy neem relatief lank voordat hy op die kaart reageer. Dit mag wees as gevolg van angstigtheid wat die nuwe situasie opwek of ook 'n manier wat hy aanwend om tyd te wen. Hy is onseker van homself en verdedig so deur nie emosioneel betrokke te raak nie.

Dis 'n seuntjie 'n Mate van opstand kom voor. Swak identifikasie het plaasgevind. Hy stel homself afhanklik moontlik omdat hy onseker van homself voel. Tot 'n mate nog onvolwasse. Hy kan ook nie aan die vae eise wat aan hom gestel word voldoen nie. Dit mag wees dat hy in opstand kom teen die rol van die man. Dit word vereis dat hy daaraan voldoen, maar hy voel onseker van homself oor hoe om dit te hanteer.

wat by sy viool sit
..... Hy is egter ten spyte van sy onsekerheid dadelik betrokke by die eise alhoewel op 'n passiewe manier. Hy is gevolglik nie aktief handelend nie maar eerder passief kontakvermydend.

Dit is egter eise wat aan hom gestel word en waaraan hy moet voldoen. Hy voel egter

- in onvermoë om dit suksesvol te hanteer.
Hy bly dus gedistansieer aangesien dit
angs veroorsaak.
- en hy's besig Dit stel hom nie tevrede om passief te
wees nie, daar dit moontlik meer angs wek.
Hy probeer iets aan die saak doen en is
dus aktief "besig". Mag ook probeer om
sodoende die outoriteit wat die eise stel,
se goedkeuring te wen.
- om te dink Hy hanteer dit op 'n pseudo-intellektuele
vlak. Soek magiese oplossings vir sy
probleem. Hy is dus steeds in onvermoë
om werklik aktief betrokke te raak.
- oor 'n uitweg Soek nou na ontvlugting omdat hy besef hy
hanteer dit ontoereikend. Probeer die eise
ontduik asook emosionele betrokkenheid.
Die hipotese kan ook gestel word dat hy as
man nie aan die eise van die manlike rol kan
voldoen nie. As gevolg van sy onvermoë en
angs probeer hy die situasie ontduik, alhoewel
hy onseker oor die "uitweg" is. Hy
soek na leiding en gee ook te kenne wat sy
onvermoë is.
-en wat Dit dui op 'n algehele onsekerheid oor sy
die uiteinde identiteit, asook wat hy van die toekoms
sal wees kan verwag. Hy voorsien dus ook probleme
in die toekoms.
- Hy mag dalk Hy identifiseer met die seuntjie maar bly
nogtans onseker van homself, sy vermoëns
en hoe hy moet optree.
- 'n goeie Hy stel eise aan homself te hoog. (Dit
komponis mag saamstem met die Rorschach waar aange-
toon is dat sy aspirasiepeil hoër as sy
kreatiewe potensiaal is). Wil moontlik
homself bewys omdat hy so onseker van hom-

- self is. Hy soek ook na erkenning. Maak ook moontlik van fantasie en wensvervulling gebruik en ontvlug sodoende die realiteit, met die eise wat dit aan hom stel.
- word eendag Hy is bewus daarvan dat sy aspirasies moontlik te hoog is en dat hy nie dit sal bereik nie. Stel dit uit tot in die toekoms. Dit mag ook wees dat hy hoop om in die toekoms beter te funksioneer as nou. Hy soek egter ontvlugting van die hedendaagse probleemsituasies deur dit in die toekoms te verplaas.
- Hoe voel hy? Die terapeut dwing hom terug na die realiteit, die hede en ook om emosioneel betrokke te raak.
- Hy voel te=neergedruk Hy is bewus daarvan dat hy die eise nie hanteer nie. Hierdie onvermoë in homself laat hom depressief voel.
- Wat sal gebeur? Die terapeut dwing hom hier om 'n besluit te neem aangaande sy toekoms en hoe hy van plan is om dit te hanteer.
- Hang af van omstandighede Hy is nie bereid om emosioneel betrokke te raak en iets van homself bloot te lê nie. Plaas die verantwoordelikheid weg van homself op die onpersoonlike "omstandighede". Dit dui ook op dinge buite hom waaraan hy niks kan doen nie. Dit dui ook op onsekerheid in homself en wat van buite homself verwag kan word. Dit mag ook dui op sy onsekerheid oor die operasie en wat dit sal bepaal, naamlik of hy vrou sal word, dit wat hy begeer en of hy man sal bly.

Opsomming

'n Mate van spanning en angs in nuwe situasies kom na vore. Dit mag wees omdat hy verdedig teen emosionele betrokkeheid of omdat hy onseker van homself is.

Opstand kom na vore veral teen die eise wat aan hom as

man gestel word. Dit mag wees as gevolg van vae identifikasie met die ouers en gevolglik swak geslagsrol-identifikasie.

Hy is baie onseker van homself. Hy hanteer eise op 'n passiewe onttrekkende wyse. Kom nie aktief nader nie alhoewel soms daardie indruk skep deur op 'n pseudo-intellektuele wyse dit te hanteer. Omdat hy nie overt uiting aan sy opstand kan gee nie en in onvermoë bly om die eise suksesvol te hanteer, probeer hy ontvlug daarvan. Distansieer dus van emosionele betrokkenheid.

Hy stel eise aan homself te hoog en sy aspirasiepeil is hoër as sy kreatiewe potensiaal. Hy probeer homself moontlik op so 'n manier bewys.

Hy wil egter nie aktief betrokke raak nie en ontvlug van diepe emosionele betrokkenheid. Raak depressief omdat hy bewus is van sy ontoereikende hantering daarvan. Hy plaas egter steeds die verantwoordelikheid weg van homself.

Kaart 2

2" "Dis 'n plaashuiseh.....waar die man ploeg en werskaf in die lande en die vroue toekykdie vroue lyk maar bedroef, miskien weens droogte of soiets. Maar die ander vroue lyk vol hoop (wys na jong vrou), dat dit 'n goeie oes sal insamel."

Ontleding

Hy kom tot 'n mate teen die emosionele betrokkenheid wat op die kaart van hom vereis word, in opstand. Hy distansieer daarvan deur dit op 'n konkrete wyse te hanteer en sodoende die angs wat dit opwek, te kanaliseer.

Dis ook asof hy nie die man wil raaksien nie maar is tog onweerstaanbaar tot hom aangetrokke. Dit wek 'n mate van spanning, moontlik as gevolg van sy eie problematiek. Die man is egter aktief in teenstelling met die passiewe vrouefigure. Dit mag wees hoe hy die onderskeie rolle interpreteer asook sy eie onvermoë om aktief in die manlike rol te wees.

Tot 'n mate is hy onseker oor die rol van die vrou. Dit

mag lei tot depressie omrede hy met die vrou identifiseer maar onseker van homself in sy vroulike rolsvervolking is. Die "droogte" waarvan hy praat mag 'n emosionele droogte in die gesinsverhoudings openbaar. Daar was dus moontlik nie stimuli aanwesig vir emosionele betrokkenheid nie. Dit mag dan gelei het tot sy distansieering van emosionele betrokkenheid.

Hy maak egter van wensvervulling gebruik. Hy identifiseer met die jonger vrou as hy 'n toekomsverwachting sien. "Sy is vol hoop dat dit 'n goeie oes sal insamel". Hy vestig dus sy hoop in die toekoms met die verwagting dat indien hy vrou word, sy funksionering ook sal verbeter. Hy is egter nie bereid om self alle verantwoordelikheid daarvoor te aanvaar nie en stel homself afhanklik van dinge en mense buite hom.

Kaart 3 BM

8" "Lyk soos iemand wat baie moeg is vir die lewe en wat probeer selfmoord pleeg. Dis al / Wat het gebeur? / Miskien 'n liefdesteleurstelling."

Ontleding

Geslagsrolidentifikasieprobleme kom voor ("iemand"). Dit korreleer met hipotese alreeds gestel. Hierdie problematiek mag egter aanleiding gee tot depressie en internalisering van aggressie. Dit kan uitloop op 'n selfmoordpoging indien hy nie 'n oplossing vir sy probleem vind nie.

Daar is ook 'n soeke na kontak, ("liefdesverhouding") fisies sowel as emosioneel. Dit is egter op die huidige oomblik gedoem tot mislukking omrede hy fisies man is en psigies vrou is. Hy is dus onseker van homself in die liefdesverhouding en daarom sal dit uitloop op teleurstelling. Gevolglik moet hy onttrek van die emosionele betrokkenheid omdat dit angs opwek en sy behoeftes nie bevredig word nie.

Kaart 6BM (Moeder-seun)

7" "Lyk soos twee bekommerde ouers oor hulle seun of dogter of familielede, met die hoop dat die slegste nie gebeur nie. Dis al".

Ontleding

Hy kan glad nie as seun met die moeder identifiseer nie. Dit is moontlik bedreigend en voel angstig omdat hy 'n behoefte het om die rol van die vader oor te neem (moontlik onopgeloste Oedipus-kompleks en kastrasievrees). Hy deel egter 'n emosionele gevoel met die moeder naamlik bekommerenis, alhoewel dit ook 'n bedreiging van iewers af inhou.

Die rede hoekom hy nie met die seun identifiseer nie mag ook lê in die feit dat die moeder hom as seun verwerp het omrede sy graag 'n dogter wou gehad het.

Hy distansieer egter van die emosionele betrokkenheid deur dit "familielede" te maak. Met ander woorde weg van hom af.

"Met die hoop dat die slegste nie gebeur nie," mag dui op skuldgevoelens omdat hy die behoefte het om die vader se rol te vertolk. Mag dus dui op 'n kastrasievrees. Hy kan egter ook bewus wees van die feit dat hy nooit met sy moeder as seun sal kan identifiseer nie en dus hoop dat hy nie man bly nie maar na vrou verander word. Sodoende sal sy moeder hom nie verwerp nie en mag emosionele kontak versterk word. Iets waarna hy hunker.

Kaart 7GF (Moeder-dogter)

5" "Dis 'n moeder en haar dogter moeder het met die dogter gepraat, waaroor sy baie ongelukkig lyk. Dis al"

Ontleding

As dogter is identifikasie met die moeder gemakliker. Dit mag wees omdat die moeder graag 'n dogter wou gehad het. Tussen die moeder en die dogter is daar 'n gebondenheid asook emosionaliteit alhoewel dit hom nie heeltemal gelukkig stem nie. Iets haper dus nog in die verhouding.

Dit kan ook vanuit die huidige situasie verklaar word. Op die oomblik het hy reeds die rol van die vrou oorgeneem en dra klere soos 'n vrou. Sy liggaam is egter nog manlik. Hy het dus nog nie ten volle vrou geword nie en gevolglik is dit moontlik die stremmende faktor in sy verhouding met sy moeder as dogter.

Kaart 7BM (Vader-seun)

7" "Twee mans wat miskien 'n ernstige probleem of saak bespreek Die een (wys jong seun) lyk asof hy teen die besluit is as wat die ander een voorgestel het. Dis al"

Ontleding

'n Baie swak vader-seun verhouding het voorgekom. Dit kan ook verband hou met die kliniese geskiedenis en die afwesigheid van die vader vir lang tydperke. Sodoende is identifikasie met die vaderfiguur bemoeilik, alhoewel dit tog tot 'n mate voorgekom het. Emosioneel bly hulle egter op 'n afstand. Hy kan egter op subtiele wyse uiting gee aan sy aggressie teenoor die gesagsfiguur.

Daar is egter 'n redelike groot onsekerheid van wat van albei verwag word, moontlik omdat hy so onseker oor die manlike rol is. Opstand teen die vaderfiguur is ook moontlik omdat die identifikasieproses nie suksesvol deurwerk is nie.

Kaart 6 GF (Vader-dogter)

6" "Dis 'n man wat opgekom het na 'n vrou. Sy was verbaas om hom te sien. Dis al"

Ontleding

Hy kan nie as dogter met die vader hier identifiseer nie, en hy bly tot 'n mate van emosionele betrokkenheid gedistansieer. Dit is asof hy onseker is wat om te verwag.

Dit kan ook verklaar word vanuit sy kliniese geskiedenis. Vanweë die feit dat sy vader al oorlede is, is dit vir hom onmoontlik om as dogter met die vader te identifiseer.

Gevolglik sal hy dit eerder as 'n psigoseksuele verhouding interpreteer. Hy bly egter ook dan onseker van homself en wat verwag word van mekaar. Hy identifiseer egter hier met die vrou.

Kaart 13MF

7" "Dis 'n man wat lyk of sy vrou oorlede is. Dis al / Wat gaan gebeur? / Hy sal die ander familie in kennis

moet stel / Hoe voel hy? / Hy voel baie hartseer".

Ontleding

As man distansieer hy geheel en al van 'n psigoseksuele verhouding met 'n vrou. As vrou kan hy ook nie op psigoseksuele vlak funksioneer nie. Moontlik omdat hy nog te onseker van homself is. Hy vertolk reeds die sosiale rol van die vrou alhoewel hy nog oor die fisiese liggaam van 'n man beskik. Moontlik daarom is hy ook so aggressief teenoor die vrou.

Hy distansieer totaal en al van enige emosionele betrokkenheid. Dit kan egter verklaar word vanuit sy geslagsrolproblematiek en huidige dillema.

Hy word egter depressief omdat hy in onvermoë is om die situasie te hanteer sowel as die feit dat sy behoeftes aan kontak nie bevredig kan word nie.

Kaart 8BM

7" (frons)...."Lyk soos 'n man wat 'n ander man se maag oop-sny en die een staan en waghoe in geval iets gebeur / Wat gaan gebeur? / Tronkstraf of 'n aanklag van moord teenoor die persoon / Hoe voel hulle? / Baie wreed ...hulle lyk baie wreed."

Ontleding

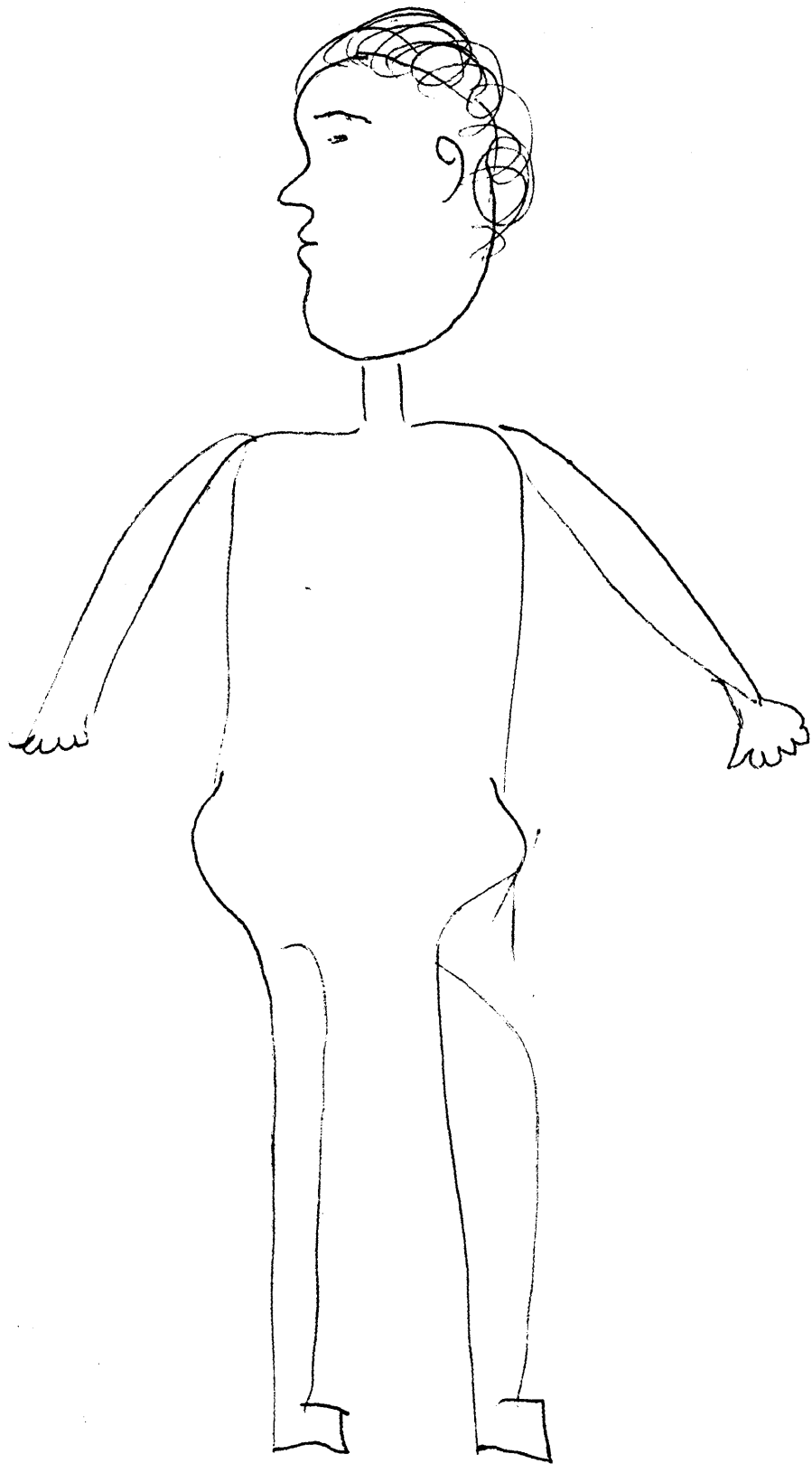
Hy is baie onseker van homself moontlik omdat hy so emosioneel betrokke op die kaart geword het. Hy rig ook geweldig baie aggressie op die man moontlik omdat hy so in opstand is teen die manlike rol. Dit mag ook met die geslagsveranderingsoperasie in verband gebring word en skuldgevoelens wat hy daarvoor openbaar. Hy het 'n behoefte om sy manlikheid weg te hê maar voel skuldig daarvoor omdat hy sy aggressie so uitleef.

Opsomming

Spanning en angs is aanwesig in nuwe situasies. Hy raak nie impulsief daarby betrokke nie, maar hou dit eers op 'n afstand. Struktureer dit eers voordat hy daarby betrokke raak.

Opstand kom na vore teen die eise wat aan hom as man gestel word. Hy wil nie as man aan die eise voldoen nie.

u

Identifikasieprobleme het voorgekom. Hy kon nie met die moeder as seun identifiseer nie omrede sy 'n dogter wou hê. Gevolglik verwerp sy hom en hou hom emosioneel op 'n afstand. Met die vader het vae identifikasie plaasgevind omrede hy baie weg was en afwesig op emosionele vlak is. Gevolglik ondervind hy geslagsrolprobleme. Hy bly dus ook in onvermoë om as man aan die eise wat gestel word, te voldoen.

Sy aspirasiepeil is hoër as sy kreatiewe potensiaal. Dis egter nie noodwendig negatief nie en mag dui daarop dat hy homself wil bewys.

Skuldgevoelens mag egter aanwesig wees as hy voel dat sy manlikheid hom ontnem gaan word. Hy is onseker van of dit reg is om aggressief teenoor sy manlike liggaam te wees. Hy is egter ook onseker van homself in die vertolking van die vroulike rol. Hy voel egter dis die enigste manier om goedkeuring en emosionele betrokkenheid van die moeder te wen.

'n Mate van depressie kan voorkom indien hy in onvermoë bly om sy aggressie te hanteer. Hy internaliseer dit eerder as om dit suksesvol na buite uit te leef.

Wensvervulling en fantasie kom voor. Dit dui daarop dat hy distansieer van intieme emosionele betrokkenheid en dit eerder op 'n pseudo-intellektuele wyse benader. Sodoende wek dit ook minder spanning en gee aan hom die idee dat hy dit suksesvol opgelos het.

5 Die Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding

In hierdie toets blyk dit dat sy tekeninge baie infantiel is en mag dui op onvolwassenheid.

Daar is aanduidings van 'n swak liggaamsbeeld - die arms en bene is net aanhangsels van die liggaam. Dit mag ook sy algemene houding teenoor sy eie liggaam weerspieël.

Die hande by die man en die vrou is uitgestrek so asof dit vashouplek of kontak met die buitewêreld soek.

As man het die pasiënt egter nog 'n mate van sekuriteit en staanplek in die wêreld (teken vir hom voete). As vrou is dit egter nie moontlik nie. Dit dui ook op onsekerheid

in homself om as vrou te funksioneer. Moontlik omrede hy nog oor fisiese manlike aspekte beskik.

Die vrou se kop is net so groot soos haar lyf geteken. Volgens Machover dui dit daarop dat hy na bevrediging van sosiale behoeftes soek. Met ander woorde om deur ander aanvaar te word en beter interpersoonlike verhoudings aan te knoop. Dit mag egter ook so geteken wees omdat hy verdedig teen die liggaamsbehoefte - veral moontlik seksuele behoeftes wat aandrang op bevrediging.

Die beklemtoning van die vrou se hare dui op 'n fisiese kontakbehoefte asook sensuele behoeftes wat hy sien alleenlik bevredig kan word indien hy vrou is. (Tydens die onderhoud dra hy dan ook 'n groot vroue pruik. Hy wil dus uiterlik aan die rol van die vrou voldoen en soek so na aanvaarding).

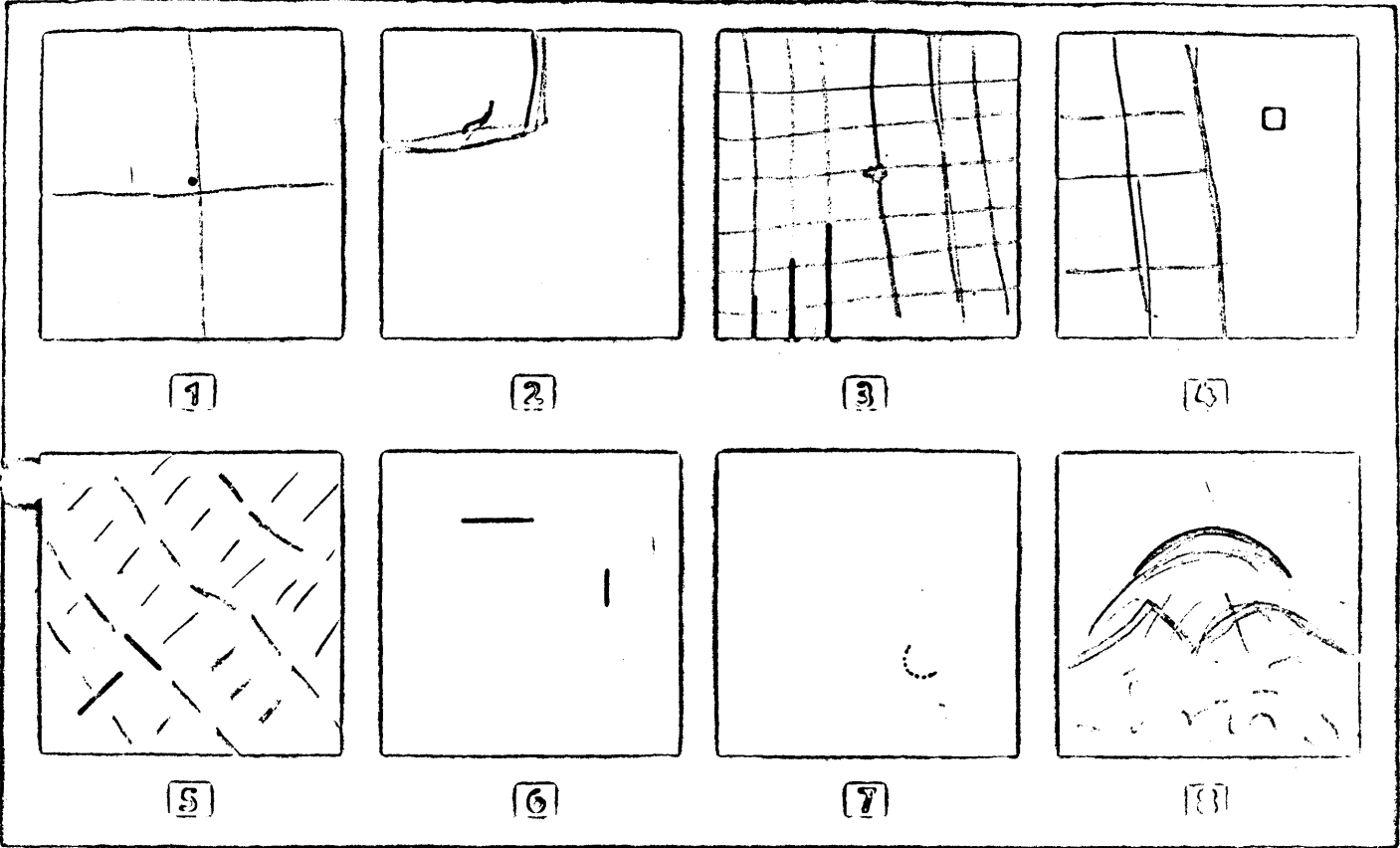
Baie belangrik op die twee tekeninge is die weglaat van die geslagsorgane. Dit is net openinge wat daar gelaat is. Dit mag dui op geslagsrolproblematiek soos reeds ook deur die vorige toetse bevestig.

By die man is daar 'n uitstulping aan die linkerkant wat weer afgesny is. Dit mag dui op die falliese simbool wat vir hom as man onaanvaarbaar is, en wat hy wil weg hê. Deur middel van 'n operasie is dit egter moontlik om dit te laat verwyder.

Hy kan glad nie so ver kom om homself te teken, ten spyte van aanmoediging nie. Hy sê net: Ek kan nie myself teken nie. Hoe kan ek myself teken. Ek's nie goed met skets nie."

Dit dui op sy geweldige onsekerheid van homself en sy identiteit. Dit is ook 'n weerstand teen die manifestasie van identifikasieprobleme van die seksrol of selfbeeld. (Deels omrede hy nog die fisiese liggaam van 'n man het, maar reeds die sosiale rol van die vrou ten volle oorneem het). Die manlike en vroulike verskille is hier nie so prominent nie omdat dit oa toereikende intelligensie

Naam/Name: Datum/Date:

AANWYSINGS: In die vierkante is daar tekeninge begin wat u moet voltooi. Teken wat u na aanleiding daarvan te binne skiet. Dit kom nie op u tekenbegaafdheid aan nie. Gebruik slegs potlood, geen lineaal of passer nie. Moet nie uitvee nie. Beantwoord asseblief ten slotte die onderstaande vrae:

DIRECTIONS: In the squares there are drawings to be completed by you, Draw anything that comes to your mind as a result thereof. It is not a matter of drawing efficiency. Use only a pencil, no ruler or other utensils. Do not rub out. After completion, kindly answer the following questions:

.....at word deur die tekeninge voorgestel/What is represented by the drawings?

1. Venster Raam
2. Volle Venster met Klein Hoeklampie of kinkerkant
3. Leuke watter
4. 'n Feus met vensters om kinkerkant
5. Die Beewering
6. =
7. =
8. Die Maan wat opkom

Watter tekeninge beskou u as die mees geslaagde/Which drawing do you deem most successful? Venster Raam

Watter die mins geslaagd/Which one the least successful? Die Beewering

vereis om die subtiele nuanses in die sosiale omgewing te onderskei.

6 Wartegg : Protokol en ontleding

Hy verdedig geweldig teen die emosionele betrokkenheid op hierdie toets moontlik omdat dit spanning en angs veroorsaak.

Soos by die Rorschach is 'n mate van konstriksie en rigiditeit ook op die voorgrond as gevolg van sy verdediging teen emosionele betrokkenheid.

Hy het ook 'n behoefte aan isolasie, naamlik om tóe te maak. Ander moet dus nie naby hom kom nie, dit mag wees as gevolg van sy vrees vir emosionele kontak maar ook omdat hy onseker van homself is.

Die hele toets dui egter op 'n ernstige versteuring met betrekking tot die emosionele belewenis van die stimuli asook 'n onvermoë om hegte emosionele bande met ander mense te vorm. "It may also be indicative of contempt or hostility for people in general, or for the bodily self" (Kinget, p62).

Dit mag egter verband hou met sy behoefte om vrou te wees, en onaanvaarbaarheid van sy manlike liggaam. Daarom kan hy nie emosioneel met ander betrokke raak nie as gevolg van sy eie onsekere geslagsrol. Die diefwering mag dus dui op sy gebondenheid en vasgevangenskap van die vrou in hom, in sy manlike liggaam. Hy wil nie man wees nie maar voel hulpeloos om self iets daaromtrent te doen.

Die versteurde algemene respons op die toetsstimuli hou moontlik verband met sy lae intelligensie en rigiditeit. Dit sentreer ook hier om vensters (waardeer jy kan "uitkyk" en ander kan "inkyk") en tralies, as simbole van bekamping of inperking van sy uitlewing as mens en van sy geslagsrol.

7 Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate

Die pasiënt se biologiese geslag is manlik en hy wil deur middel van 'n chirurgiese ingryping na 'n vrou verander

word. Tydens die onderhoud is hy soos 'n vrou gekleed met 'n groot pruik op en effens oormatige grimering.

Sy moeder wou aanvanklik toe sy die pasiënt verwag het, 'n dogter gehad het. Hy is egter gebore en sy het hom in dogtersklere grootgemaak, moontlik ook vanuit praktiese en finansiële oorwegings.

Sy vader was meestal weg van die huis en die pasiënt het hom as kind baie gemis.

Hy het reeds lankal die gevoel in homself ervaar dat hy anders is en sê ook tydens die onderhoud "ek is 'n vrou".

Hy is ook reeds werksaam as 'n vrou en leef die rol van 'n vrou uit behalwe op seksuele gebied aangesien dit nog steeds moeilik is om sy manlike liggaam te aanvaar.

Sy verstandsvermoë word op ondergemiddeld geskat omdat overte angste sy prestasie op die Wechsler moontlik nadelig beïnvloed het, en dit nie as 'n werklike weergawe van sy potensiaal beskou kan word nie. 'n Swak selfbeeld word hier opgemerk, soos tevens ook uit die ander projeksietegnieke blyk.

Daar is baie angst en spanning aanwesig veral met betrekking tot nuwe situasies. Hy mag soms neig om impulsief daarop te reageer of soms probeer om dit op rigiede wyse te struktureer voordat hy daarby betrokke raak.

Swak tussen-persoonlike verhoudings kom na vore, moontlik as gevolg van swak identifikasie met die ouerfigure.

Die moeder het identifikasie bemoeilik omrede sy hom as seun verwerp en hom eers emosioneel sal aanvaar indien hy "dogter" word. Die vader is 'n afwesige, koue persoon wat ook nie die identifikasieproses in terme van sy seun positief aangehelp het nie.

Dit lei daartoe dat die pasiënt geslagsrolidentifikasieprobleme openbaar met opstand teen die eise wat aan hom in die manlike rol gestel word. Hy wil dan ook sy manlikheid verwyder hê (dit "afsny" soos op die DAP duidelik blyk)

Geslagtelikheid asook die onderskeie manlike en vroulike rolle is nog vir hom problematies omdat hy ook onseker is

wat van hom as vrou verwag sal word en hoe hy sulke situasies moet hanteer.

Hy verdedig op rigiede wyse teen emosionele betrokkenheid in interpersoonlike situasies omrede dit vir hom bedreigend is as gevolg van sy eie onsekerheid in homself. Konstrik= sie mag voorkom.

Sy aspirasiepeil is heelwat hoër as sy kreatiewe potensiaal maar dit kan verklaar word in die lig van die feit dat hy hom wil bewys as vrou aan ander sowel as aan homself.

Hy mag soms probleme ondervind om realiteit soos ander waar te neem. Dit kan egter gesien word in die lig van sy huidige situasie (naamlik dat hy vrou wil word) en op= standig voel teenoor die eise wat aan hom as 'n biologiese man gestel word. Iets waaraan hy nie wil voldoen nie om= rede hy geestelik soos 'n vrou voel en dit ook fisies wil word. Hy voel dus met ander woorde sy vroulike siel is vasgevang in 'n manlike liggaam (daarom ook die tralies by die Warteggttoets.) Dit kan ook verband hou met sy lae intelligensie.

Depressiewe gevoelens kan egter voorkom indien hy nie sy aggressie suksesvol kan uitleef nie, en dit moet internali= seer. Hy mag ook soms van fantasie, wensvervulling en pseudo-intellektualisasie gebruik maak eerder as om aktief en emosioneel betrokke te raak by sy probleem en interper= soonlike verhoudinge. Dis 'n magiese oplossing en hy kom dus nie werklik tot 'n goed geïntegreerde oplossing nie.

GEVALLESTUDIE C

1 Beskrywing van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud.

Die pasiënt se biologiese geslag is manlik. Hy doen ook aansoek om na 'n vrou verander te word. Tydens die onder= houd is hy soos 'n vrou geklee en kom baie smaakvol voor. Hy is ook baie fyn gebou, net soos 'n vrou.

Hy is een van twee kinders, waarvan hy die oudste en sy

broer die jongste is. Hy is 26 jaar oud. Sy ouers is geskei toe hy + 3 jaar oud was.

Sy vader het blykbaar sy moeder mishandel alhoewel hy sê dat sy vader saggeaard was.

Van sy moeder sê hy die volgende: "Sy's geneig om haarself 'n bietjie jammer te kry. Sy voel partykeer "she isn't wanted". Sy is baie fyngesoel, saggeaard en somtyds ongeduldig".

Hy het St 8 op 'n Tegniese Hoërskool behaal, maar het gesukkel met die tegniese vakke. Hy het egter baie van skool gehou. Na skool het hy in die poskantoor begin werk.

Sy vriende was meestal meisies en hy het reeds van kleinsaf soos 'n dogtertjie gevoel. Hy het ook nooit aan homself as man gedink nie, maar wel as 'n meisie. Sy ouma het hom as baba dogtersklere aangetrek omdat hy so 'n fyn baba was. Hy onthou ook in baie fyn detail die dogtersklere wat hy gedra het. Sy broer was egter sy oupa se seun maar hy was altyd sy ma en sy ouma se kind.

Die kinders het hom gespot omrede hy middae dogtersklere aangetrek het en met poppe gespeel het. Hy wou ook nooit die pa in die huis-huis speletjies wees nie. Tussen vrouens het hy tuis gevoel maar nooit tussen mans nie. Sy stokperdjies is hekel, lees en brei.

Van homself sê hy: "Ek is saggeaard, in 'n mate nogal baie soos my ma, maar hy het haar nog nooit probeer nadoen nie. Sy's vir my nie meer die beeld van absolute vroulikheid nie." Hy sê ook hy sal baie vrouliker as sy ma wees na die operasie. Hy kom goed met mense oor die weg en is ook baie lief om nuwe mense te ontmoet.

Oor sy eie liggaam sê hy dat hy voel dis 'n aangebore feit dat hy 'n transseksualis is, omdat hy sy eie fisiese liggaam soos 'n vrou aanvaar behalwe "net een voorwerp wat nie daarby inpas nie."

Sy drie wense is dan ook:

- Dat ek 'n vrou sal wees
- Geluk oor die algemeen
- Geld.

Ten opsigte van sy toekomsverwagting blyk dit dat hy nie kans sien om weer soos 'n man te lewe indien die operasie afgekeur word nie. Sodra die operasie wel gedoen is, wil hy nog sy huidige werk doen en dan ander werk soek en 'n "career woman" word.

2 Wechsler : Protokol en ontleding

Verbaal	RT	GT	Prakties	RT	GT
Inligting	12	9,5 ⁰	Prentvoltooing	13	11,0 ⁺
Alg begrip	12	10,5 ⁺	Voorwerpse=voeging	17	9,0 ⁰
Rekenkunde	2	5,5 ⁻	Blokpatrone	13	7,0 ⁻
Syferherhaling	8	7,5 ⁻	Syfersimbool	28	8,0 ⁰
Ooreenkomste	13	9,0 ⁰	Prentrangskikking	16	13,0 ⁺⁺
Verbale telling		42,0	Praktiese telling		48,0
Verbale St punt		84	Praktiese St punt		96
Korreksiesyfer		0	Korreksiesyfer		0
Verbale IK		84	Praktiese IK		96

TOTALE IK = 90

Verbale IK = 84

Nie-verbale IK = 96

Totale IK = 90

Die omvang is 5,5 tot 13,0. Die mediaan van al 10 subtoetse in hierdie geval is 9,0. (Die subtoetsstrooing is op grond van die mediaan bereken).

Ontleding

Hy presteer met 'n IK van 90 wat as gemiddeld of normaal beskou kan word. Geen bisare response of psigotiese gedrag het tydens die toetsing na vore gekom nie.

Hier is aanduidings van histeriese tendense alhoewel dit nie as diagnose gestel kan word nie.

Die lae telling op Rekenkunde is as gevolg van die feit dat hy nie probeer het nie; en nie as gevolg van swak

aandag en konsentrasie nie. Lae tellings op blokpatrone en syfersimboolvervanging mag dui op 'n mate van depressie of angs. Die angsdriehoek dui wel 'n funksionele belemmering as gevolg van angs aan.

Geen spesifieke diagnose kan egter op grond van bogenoemde gemaak word nie.

3 Rorschach : Protokol en ontleding

(a) Rorschach-protokol

(?) Stel 'n vraag gedurende die onderhoud.

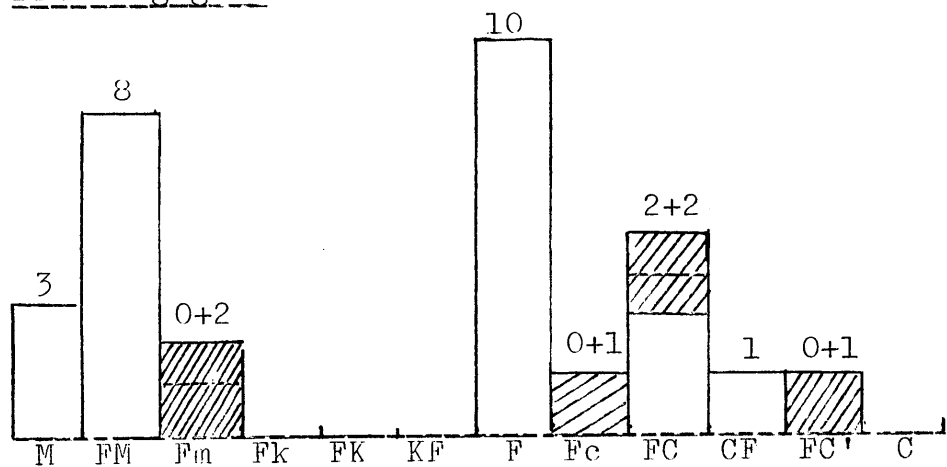
Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart I</u>		
1 19" Hierdie kaart lyk soos die modelpoppe wat mens gebruik as jy klere wil maak.	(?) Middel. Die lyfie, die middel=lyn en heupe en die ronde pyp van die voetstuk. (?) Nie op die oomblik klere aan nie. Daai kan egter 'n jas of 'n rok wees met 'n beltjie aan en 'n blink "buckle" (wys, dui ook te=stuur aan).	W F, Fc Obj
2 Die lyk soos 2 mans met togas aan wat so in die wind waai.	(?) Die kante (wys) So reguit staan met togas wat so in die wind waai.	D M, m H
<u>Kaart II</u>		
1 15" Lyk soos 2 af bene. Bloed loop daaruit.	(?) Die rooi gloed hier onder.	D CF, m Bloed
2 Twee perdjies	(?) Die pootjies en koppe. Lyk of hulle op hulle agterpootjies staan en hulle voorpote in die lug hou.	D FM A
3 Hierdie is twee goed wat lyk of hulle so hande teen mekaar hou	(?) Die vorm	D M (H)

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart III</u>		
1 5" Lyk soos 2 bantoeende wat pap gaarmaak Staan om 'n driepootpotjie.	(?) Die boude en die borste en omdat dit 'n pot is hier= die.	W M H P
2 Lyk soos 'n bobbejaan daar (wys linkerkant bo). Lyk of hy sy tong uit= steek.	(?) Hand en gesig en hy "swing" so rond en daar is sy ander handjie	D FM A
3 Hierdie lyk soos 'n see= perdjie (reg= terkant bo)	(?) Die vorm van die koppie (?) Onderstebo	D F' A
4 Lyk soos 'n strik.	(?) Die vorm van die kante en die middel asook die kleur. 'n Rooi strik.	D FC Obj P
<u>KAART IV</u>		
1 40" Lyk soos 'n boom. Hier's die stam en daai 2 dik takke wat daarbo uitstaan en die kan sulke digte lower wees ... blare en so aan	(?) Hierdie donker en dit lyk soos takke.	W F,FC' Nat
2 Kan ook 'n groot voël wees wat eintlik so staan. Vlerke so wyd uit= staan of daai kan vlerke wees en hierdie 'n jas wat hy so bo-oor sy skouers aan het.	(?) Snawel en sy vlerke, die op= slaankraag en die toga wat oor hom hang.	W FM A → H
<u>Kaart V</u>		
12" Lyk soos 'n vlermuis of 'n vampier	(?) Voelers, kop, lyfie, pootjies en vlerke (?) Sy rugkant asof hy in 'n mate so kan vlieg (wys)	W FM A P

Respons	Navraag	Determinante
<p><u>Kaart VI</u></p> <p>10" Soos wanneer 'n mens 'n baber sou oopsny, voor mens dit sou gaarmaak Die rugstring, stert en kante.</p>	(?) Die hele kaart.	W F A
<p><u>Kaart VII</u></p> <p>1 8" Lyk soos mom=bakkiese</p> <p>2 Lyk soos speel=goedjies. Die gesiggies van beertjies - op=wenspeelgoedjies</p>	(?) Middelgedeelte. (?) Die manier wat die lyfies is, nie defnitiewe bene of voete nie. Gee idee dat hulle so sal wieg.	D F Obj D F Obj
<p><u>Kaart VIII</u></p> <p>1 9" Soos 2 bere die.</p> <p>2 Kan nie uitmaak wat hierdie is nie. Kan 'n blaar wees.</p>	(?) Of hulle al=twee besig om te klim. (?) Gee effek van 'n geskeurde soort blaar. Van die rugstring van die blaar afgeskeur.	D FM A P D F Nat
<p><u>Kaart IX</u></p> <p>10" Lyk soos twee wolwe hierdie.</p>	(?) Die groen gedeelte. Die lang neuse en oog. (?) Net die gesig van die wolwe. Lyk asof hulle na hierdie goed hap.	D FM A
<p><u>Kaart X</u></p> <p>1 11" Mooi prentjie die van seeperdjies.</p> <p>2 Seekat</p> <p>3 Krap</p> <p>4 Seeplante</p>	(?) Die kleure, dis vreeslik mooi. (?) Net die vorm. (?) Die dop en bene daars 'n knyper - net die vorm. (?) Die vorm en die kleur daarvan.	W F, FCdes A D F A D F A P D FC Nat (Vervolg)/.....

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart X (Vervolg)</u> 5 Verskillende vissies en so aan	(?) Soos "angel"- vissies, die geles. Hulle beweeg, ook die seeperdjies. Kry die idee dat dit lê nie, dit beweeg.	D FM, FC A D FM A

(b) Die Psigogram

R = 24
W = 7
D = 17
d = 0
S = 0
P = 5

(c) Kwantitatiewe ontleding

(i) Proporsies wat verband hou met die innerlike
bronne en impulslewe

(aa) FM:M = 8:3

Daar is behoeftes by hom aanwesig wat aan-
dring op onmiddellike bevrediging eerder as
die daarstelling van langtermyn doelwitte.
Dis egter nie noodwendig aanduidend van on-
volwassenheid en impulsiwiteit nie. Dit
mag egter wel dui op 'n preokkupasie van ego=
sentriese behoeftes alhoewel dit nie overt

in impulsiewe gedrag sal manifesteer nie.

(bb) $M:FM+m = 3:9$

Daar is geweldige spanning aanwesig en dis moontlik dat hy nie altyd sy innerlike bronne sal kan gebruik om alledaagse probleme op te los nie.

(ii) Proporsies wat verband hou met die affeksionele behoefte

(aa) $F:FK+Fc = 10:1$

Die behoefte aan affeksie word onderdruk, gerepresseer en ontken. Dit mag wees as gevolg van verwerpingsgevoelens op 'n vroeë stadium in sy persoonlikheidsontwikkeling. Dit mag ook onaanvaarbaarheid van die affeksionele behoefte aandui en min emosionele betrokkenheid in interpersoonlike verhoudings. Dit sal egter nie noodwendig 'n remmende invloed op sy persoonlikheid hê nie.

(bb) $Fc+c+C':FC+CF+C = 2:4$

Sy affeksionele behoeftes beïnvloed nie die natuurlike responsiwiteit ten opsigte van emosionele situasies en interaksie op sosiale omgewing nie.

(iii) Proporsies wat verband hou met konstriktiewe kontrole

(aa) $F\% = 41\%$

Hy kan sy wêreld op 'n onpersoonlike wyse benader en dit is 'n aanduiding van gekontroleerde aanpassing. Hy kan dus somtyds onpersoonlik wees en nie noodwendig egosentriese behoeftes bevredig nie. Hy sal dus nie sterk emosioneel op emosionele stimuli reageer nie.

(bb) $(FK+F+Fc)\% = 45\%$

Hy is nie rigied met betrekking tot egokonstriksie nie en dus ook buigbaar in sy kontrolering van emosies.

(iv) Proporsies wat verband hou met die emosionele reaktiwiteit teenoor die omgewing

(aa) FC:CF+C = 3:1

Daar is kontrole oor die impulsiewe uit-
lewing van emosionaliteit en hy kan met
gevoel en handeling deelneem, asook 'n
werklike diep gevoel vir emosionele impak
ontwikkel. Hy is dus nie oorgekontroleer
nie en ook nie oppervlakkig nie.

(bb) Som C = 2

Dit lyk asof daar tog 'n mate van min res=
ponsiwiteit ten opsigte van omgewingsin=
vloede is. Dit mag wees as gevolg van
verdediging teen te veel emosionele betrok=
kerheid.

(cc) VIII, IX en X % = 35%

Normale responsiwiteit ten opsigte van emo=
sioneel gekleurde stimuli kom voor.

(v) Proporsies wat verband hou met die intellektuele benadering

(aa) W% = 30%

Hy beskik oor 'n organisatoriese belangstel=
ling en aanleg. Hy stel belang in die
dinge wat ook 'n geheel kan vorm en die af=
sonderlike gedeeltes van sy ervarings in
geheel beskou. Dit is aanduidend van ge=
middelde intellektuele vermoëns asook om
die wêreld om hom soos ander waar te neem.

(bb) W:M = 7:3

Hy beskik oor die kreatiewe potensiaal om
dinge te bereik wat hy daarstel en sy aspi=
rasies is nie te hoog vir die kreatiewe po=
tensiaal tot sy beskikking nie.

(cc) D = 70%

Hy toon 'n belangstelling daarin om voort=
durend dinge te differensieer met relatief

min belangstelling in die integrasie daarvan. Dit dui op algemene alledaagse benutting van sy intelligensie sonder die behoefte om verbandhoudende dinge uit te soek.

(dd) $d = 0\%$

Hy toon geen belangstelling in die klein dingetjies wat ervaar word nie. Dit val egter binne die normale perke.

(ee) Aantal response $R = 24$

Sy aantal response val binne die gemiddelde perke en hy staan entoesiasties ten opsigte van sy wêreld en kan die dinge om hom maklik waarneem.

(ff) Aantal populêre response $P = 5$

Hy neem die wêreld om hom soos ander waar sonder om te veel klem te lê op hoe ander dalk verwag dit moet wees.

(vi) Proporsies wat verband hou met die introversiewe ekstratensiewe balans

(aa) $M:Som C = 3:2$

Daar is 'n introversiewe neiging by hom aanwesig alhoewel dit nie uitermatig is nie. Dit blyk egter nog binne die normale perke te wees en hou verband met sy onbetrokkenheid, veral in emosioneel-gelaaide situasies.

(bb) $FM+m:Fc+c+C' = 9:1$

Dit dui op 'n sterk introversiewe tendens wat nog kan ontwikkel, met ander woorde potensiaal wat in hom aanwesig is. Dit versterk dus die hipotese wat reeds gemaak is en wat as gevolg van geslagsrolprobleme juis so kan aangehelp wees weens omstandighede.

(d) Kwalitatiewe ontleding

Kaart I

Hy neem 19" voordat hy op die kaart reageer. Dit

dui op gespannenheid in 'n nuwe situasie en hy poog om eers sekuriteit te verkry en tyd te wen voordat hy daarmee aangaan. Hy stel dus uit om aan die eise te voldoen.

Die "modelpoppe" mag 'n indikasie wees van hoe hy homself as vrou wil sien. 'n Modelpop - iets waar= aan ander gemeet word, met ander woorde beter as ander. Dit mag ook verband hou met hoe hy homself as vrou met sy moeder vergelyk. Hy sê dan ook "ek is meer vroulik as sy". Na die operasie kan ander ook na sy standarde van vroulikheid gemeet word. 'n Modelpop is ook iets wat uitstaan - ten toon gestel word - dit dui ook moontlik daarop dat hy sy vroulik= heid ten toon wil stel. Dis ook leweloos en weer werklike emosionele betrokkenheid af. Hy besef dat hy nie 'n ware vrou in elke sin van die woord sal kan wees nie. Solank hy egter net die fisiese liggaam van 'n vrou het, stel dit hom tevrede.

Die verwysing na "mens" mag dui op geslagsrolprobleme wat aanwesig is en ook problematiek met betrekking tot geslagsrolaanvaarding. Hy kies dus hier die middeweg, die geslagslose sodat angs verminder is. Dit mag ook verklaar word in die lig van die feit dat hy fisies manlik is maar reeds psigies en op sosiale vlak die rol van die vrou aanvaar en vertolk. Hy is dus nie werklik een van die twee nie, alleen= lik maar "mens", geslagsloos, sonder identiteit.

Ambivalensie met betrekking tot manlikheid en vrou= likheid kom voor. Hy lê veral klem op vroulike as= pekte, byvoorbeeld "buckle", asook die manlike fal= liese simbool (rondepyp voetstuk). Dit mag dui op 'n verwarring ten opsigte van seksualiteit.

Hy raak egter geweldig gespanne sodat hy dit amper nie kan hanteer nie - "die togas wat in die wind waai". 'n Toga kan ook die geslagtelikheid of lig= gaam van die man verberg. Hy kan met ander woorde

daaragter skuil. Die toemaak van sy manlike eien=skappe wek egter 'n groot mate van spanning.

Dit kan ook verband hou met sy lewe op die huidige oomblik. Fisies is hy nog man maar verberg dit onder dameskleredrag. Dit wek spanning omdat hy nie volwaardig vrou is nie asook vrees dat iemand dit sal ontdek.

Kaart II

Op hierdie kaart wat veral emosionele betrokkenheid aanhelp is daar tot 'n mate "acting-out" op 'n ongekontroleerde wyse. Hy neem dan redelik lank voordat hy daarop reageer wat dui op die "impact" of trefkrag wat dit op hom gehad het.

Hy kontroleer egter weer gou sy emosies en hanteer dit dan eerstens op 'n onvolwasse wyse. Soos hy meer sekerheid in die situasie verkry, hanteer hy dit op 'n meer volwasse wyse. Dis ook of hy vashou=plek soek as gevolg van sy onsekerheidsgevoelens wat emosionele betrokkenheid uitlok. Dis eers afwerend en dan stuttend, eers gedistansieer, maar dan weer naby.

Hy sal dus eers in 'n emosioneel-gelaaide situasie ongekontroleer optree dan tot 'n mate onttrek en op die verdediging wees. Sodoende vind hy sekuriteit en kan dit dan beter hanteer. 'n Mate van opstand is egter ook aanwesig in interpersoonlike afektiewe situasies omdat hy voel hy word gedwing tot emosionele betrokkenheid.

Daar is ook 'n katastrofiese reaksie aanwesig wat kan dui op kastrasie-vrees veral waar hy die klem op "af bene" en "bloed" laat val. Dit kan egter ook angs vir emosionele betrokkenheid laat ontstaan.

Kaart III

Hy is onmiddellik op interpersoonlike vlak betrokke veral in 'n helpende hoedanigheid. Dit dui op samewerking en redelike goeie interpersoonlike verhoudings. Realiteitstoetsing is goed en hy kan die

wêreld om hom soos ander waarneem. Hy kontroleer ook die emosioneel-gelaaide stimuli en is tot 'n mate humoristies, en kan ook die snaakse in die wêreld raaksien ("tong uitsteek"). Mag dui op subtiele uitlewing van aggressie deur op kinderlike wyse spot te dryf met ander.

Kaart IV

Hy neem geweldig lank voordat hy op hierdie kaart reageer. Dit mag wees as gevolg van opstand, 'n soeke na leiding en sekuriteit of om angs wat dit opwek te beheer.

Dit mag dui op identifikasieprobleme wat hy met die vaderfiguur kan ondervind het. (Dit word ook in die kliniese geskiedenis gestaaf).

Affeksionele behoeftes is aanwesig, maar hy moet voortdurend daarteen skerm en dit probeer afweer omrede dit te bedreigend is. Hy besef ook dat dit 'n behoefte is wat nie bevredig sal word nie.

Hy kan egter met die manlike in die kaart identifiseer alhoewel dit bedreigend is en ook onder 'n toga weggesteek moet word.

Dit is dus ten opsigte van die vaderfiguur bedreigend om met die manlike te identifiseer en moet hy dit toemaak. Dit mag dus as versterking van die hipotese op kaart I dien, nl dat sy fisies manlike liggaam vir hom onaanvaarbaar is. Hy moet dit eerder wegsteek omdat hy nie seker van sy eie geslagsrol is nie.

Kaart V

Hy neem die wêreld om hom soos ander waar alhoewel dit ook 'n bedreigende element inhou. Dit mag verklaar word vanweë die feit dat hy nie werklik man of vrou is nie en gedurig in onsekerheid oor sy identiteit is. Die onsekerheid hou spanning en bedreiging van alle kante in, indien iemand dit sou agterkom.

Kaart VI

Hy hanteer seksualiteit op 'n orale vlak. Dit kan ook verband hou met sy huidige situasie. Met ander woorde hy kan nie as man ten volle uitlewing in seksualiteit verkry nie en ook nie as vrou nie, omdat hy nog oor die fisiese liggaam van 'n man beskik.

Die enigste manier wat hy dus moontlik aan seksuele drange uiting kan gee is op orale vlak wat ook nie die bedreiging van fisiese kontak inhou nie. Hy plaas weer klem op die "mens" (die geslagslose) wat dui op geslagrolproblematiek en 'n soeke na 'n eie identiteit.

Kaart VII

Op hierdie, die moederkaart, hanteer hy vroulikheid asof dit 'n "mombakkies" is. Met ander woorde ook iets waaragter mens kan wegkruip of skuil net soos in die geval van die "toga". Dit was dus vir hom moeilik om met die moederfiguur te identifiseer omdat sy vir hom geslote was, sy het weggekruip agter haar vroulikheid, of ook omrede sy op emosionele vlak onbetrokke by hom as seun was. Hy kan dus nooit by die werklike kern van vrouwees uitkom nie.

Hy het egter 'n intense behoefte aan affeksie en aanvaarding deur die moeder, op 'n amper kinderlike wyse alhoewel dit tot 'n mate onderdruk word - "opwenbeertjies".

Dis iets wat iemand plesier verskaf, met ander woorde hy wil moontlik die moeder behaag. Dit is egter iets wat iemand eers moet opwen voordat dit plesier kan verskaf. Dit mag dus wees dat hy hom afhanklik stel van ander voordat hy die plesier wat dit sal verskaf, kan geniet.

Sodoende poog hy dan ook om meer vroulik as sy moeder te wees. Sy skuil agter 'n masker ("mombakkies") en mens kan nie by haar ware essensie uitkom nie. Hy wil egter die modelpop wees, iets waaraan ander gemeet sal word in terme van vroulikheid.

Kaart VIII

Hy neem steeds die realiteit waar soos ander, alhoewel daar tog 'n tikkie onvolmaaktheid deurskemer - die "geskeurde blaar". Dit mag sy gevoelens jeens homself openbaar. Hy is nie geheel man of vrou nie, maar geskeur tussen die twee sonder 'n werklike identiteit.

Kaart IX

'n Mate van agressie kom in emosioneel-gelaaide situasies na vore. Hy poog om dit te hanteer en is in onvermoë om sy aggressie na buite te rig. Onderdruk dit en hanteer dit op 'n redelik goedgekontroleerde wyse.

Kaart X

Sodra hy sekerheid van homself en sekuriteit in emosioneel-gelaaide situasies kry, kan hy dit geniet en begin differensieer. Met ander woorde dinge nie net in geheel waarneem nie, maar onderskeid tref. Spanning kom egter weer op die lang duur na vore.

Opsomming

Dit blyk dat daar behoeftes by hom aanwesig is wat aandring op onmiddellike bevrediging en dat hy probleme ondervind veral in die daarstelling van langtermyndoelwitte. Egosentriese behoeftes mag op die voorgrond wees wat spanning kan veroorsaak.

Sy behoefte aan affeksie word onderdruk. Dit lei tot swak interpersoonlike verhoudinge. Dis egter nie so remmend dat hy nie natuurlik op emosionele stimuli kan reageer nie en hy kan dus die wêreld om hom soos ander waarneem. Hy sal nie ooremosioneel daarby betrokke raak nie en ook nie rigied in die kontrolering van sy emosies wees nie.

Sy aspirasiepeil is ook nie hoër as sy kreatiewe potensiaal nie.

Hy is meer introvertief geneig en het groter poten-

siaal daartoe te midde van sy spontane reaksies op emosionele stimuli.

Geslagsrolidentifikasieproblematiek kom duidelik voor. Hy het 'n behoefte om die manlike in hom te verberg. Hy wend 'n poging aan om met die vrou te identifiseer alhoewel dit nie ten volle slaag nie en spanning veroorsaak.

In 'n emosionele situasie mag daar eers ongekontroleerdheid voorkom, maar namate hy meer sekerheid en sekuriteit in die situasie verkry, is sy hantering daarvan ook beter en meer gekontroleer.

Swak identifikasie met die vaderfiguur het voorgekom. Manlikheid word as bedreigend waargeneem en agter 'n toga verberg. Dit mag ook die oorsaak van sy huidige problematiek wees (die afwesige vaderfiguur wat ook deur die kliniese geskiedenis bevestig word). Hy het egter 'n geweldige behoefte aan affeksie veral met betrekking tot die vaderfiguur, maar hy moet hom daarteen beskerm. Hy weet sy behoeftes gaan nie bevredig word nie, daarom weer hy dit af om emosioneel betrokke te raak.

Ten opsigte van die moederfiguur kan hy ook nie die essensie van vroues verstaan nie. Hy ervaar dit as iets om mee te speel, ook 'n afhanklikheid wat dalk nooit deur die moederfiguur bevredig is nie. Die moeder was tot 'n mate onbetrokke en 'n hipotese van swak identifikasie met haar is dan ook gestel.

Seksualiteit beleef hy alleenlik op orale vlak. Die verklaring lê moontlik daarin dat hy nie 'n man of 'n vrou is nie en dus nie as sodanig normale seksuele bevrediging kan geniet nie. Op orale vlak is dit vir hom aanvaarbaar want sodoende weet ander nie van sy liggaamlike problematiek nie. Dit veroorsaak ook geen skuldgevoelens nie.

Hy plaas voortdurend klem op die geslagslose "mens" wat dui op die onsekerheid waarin hy verkeer. Hy soek na 'n eie identiteit maar tot dan is "mens"

die mees aanvaarbare oplossing.

Aggressie kan in emosioneel-gelaaide situasies na vore kom, alhoewel hy dit goed onder beheer het en dus kontrole daarvoor uitoefen.

4 TAT : Protokol en ontleding

Kaart I

7" "Net sê wat ek sien?.....seuntjie wat voor 'n viool sit. Hy's of nie lus om hom te speel nie, of hy kan hom nie speel nie. Hy lyk baie moedeloos.....kan wees dat hy gedwing is om hom te moet speel.....kan ook graag wil speel, maar hy kan hom nie speel nie / Wat sal die uiteinde wees?/ Hy sal as nie wil speel nie, nie speel nie, en as hy hom wil speel leer om hom te speel".

7" Net sê wat .Hy neem eers goed in wat aan die gang is ek sien?..... op die kaart. Hy wil nie dadelik daarby betrokke raak nie. Dit mag dus spanning veroorsaak wat hy eers wil verlig in 'n poging om tyd te wen. Wil ook sekerheid kry wat van hom verwag word.

Hy stel homself afhanklik van gesag sodat hy meer sekuriteit kan verkry. Hy gee ook daarmee te kenne dat sy behoeftes nie bevredig is nie. Om net te "sê" beteken ook om nie emosioneel betrokke te raak nie. Wil vlugtig daarvoor heengaan voordat hy by homself uitkom. Om net te "sien" kan dieselfde beteken, naamlik emosionele onbetrokkenheid. Wil dus oor die gevoelsmatige kyk en net onpersoonlik bly.

Hy wag op leiding maar gaan 'n rukkie daarna weer voort wat dui daarop dat hy goed weet wat van hom verwag word, maar dat hy nie emosioneel betrokke wil raak nie.

seuntjie wat Die seuntjie (of dan wel sy manlike geslags- voor 'n viool rol) veroorsaak die probleem om emosioneel sit betrokke te raak. Hy kan nie die manlikeheid in homself aanvaar nie en gevolglik

nie met die seuntjie identifiseer nie.
Dit dui ook op afhanklikheid, op kinderlike wyse soek na aanvaarding. Daar is ook 'n onvolwasse hantering van die eise. Hy identifiseer met die manlike rol op 'n infantiele wyse.

Die eise wat aan hom gestel word is vaag en gevolglik kan hy hulle nie hanteer nie. Hy is onseker van homself, sy vermoëns en wat van hom verwag word. Gevolglik hanteer hy dit op 'n passiewe, emosioneel onbetrokke wyse ("sit" voor 'n viool). Die moontlikheid is daar dat hy as man nie aan die eise wat aan 'n man gestel word, sal voldoen nie.

Hy's of nie
lus om hom
te speel nie

Hy wil nie by die eise betrokke raak nie, alhoewel daar ambivalente gevoelens aanwesig is, juis as gevolg van sy onsekerheid in verband met homself en wat van hom verwag word. Hy weet wat hy moet doen maar wil nie. Onttrek hom dus daarvan omdat hy as man nie daaraan wil voldoen nie.

of hy kan
hom nie speel
nie

Die baie "of's" dui op ambivalente gevoelens en onsekerheid van homself. "Nie kan speel nie" dui op sy eie onvermoë om iets daaromtrent te doen. Hy sal weens sy behoefte om vrou te wees, as man nooit aan die eise kan voldoen nie. Hy kan ook nie aktief soos die man by eise betrokke raak nie, maar hanteer dit op 'n passiewe vroulike wyse.

Hy lyk baie
moedeloos...

Te midde van die groot emosionele druk wat die kaart op hom uitoefen asook onsekerheid en ambivalensie, ervaar hy depressiewe gevoelens. Dit is asof hy voel dat hy nie verder self iets daaromtrent kan doen nie, en eintlik op 'n manier vra na

leiding. Homself dus afhanklik stel en wag op iets om te gebeur wat hom sal help om 'n besluit te neem.

Kan wees dat hy gedwing is om hom te moet speel..
.....

Hy kan nie aan die eise voldoen nie moontlik omdat hy gedwonge voel daarin. Hy is as man gebore en word dus sodoende verplig om die rol van die man te vertolk. Hy wil eerder vrou wees maar dis iets wat alleenlik deur middel van chirurgiese ingryping moontlik is.

Dit mag ook wees dat hy voel hy het geen keuse gehad nie. Indien wel sou hy anders gekies het. Opstand kom na vore as gevolg van hierdie gedwonge lewenshouding en omdat sy behoefte om vrou te wees nie bevredig word nie. Dit wek spanning sodra sy opstandigheid overt uitgeleef word want dan is hy emosioneel betrokke, iets waarteen hy gedurigdeur skerm. Gevolglik moet hy weer van die emosionele betrokkenheid distansieer.

Kan ook graag wil speel

Hy oorweeg egter te midde van spanning ook ander moontlikhede. Hy is bereid om betrokke te raak en wil graag aan die eise voldoen en sukses behaal. Angs is egter nog tot 'n groot mate aanwesig.

maar hy kan hom nie speel nie

Hy het 'n behoefte om aan die eise te voldoen alhoewel hy sy eie tekortkominge en onvermoëns besef. Hy weet dat as man hy nie aan die eise wat gestel word sal kan voldoen nie omdat hy daartoe gedwonge voel. Hy is egter ook onseker van homself in die rol van vrou.

Wat sal die uiteinde wees?

Die toetsafnemer stel die vraag om te sien hoe hy die probleem verder gaan oplos en of hy wel uitsluitel kan vind.

Hy sal as nie Dit dui hier op 'n duidelike uitlewing
wil speel nie, van sy opstand teen die manlike rol wat hom
nie speel nie, dwing om eise op 'n spesifieke wyse te han=
en as hy hom teer. Dis iets wat hy nie wil doen nie en
wil speel ook nie in sal aanpas nie omdat hy nie wil
leer om hom nie. Daarenteen blyk dit egter dat hy
te speel veel eerder sal funksioneer en sal "leer"
om die rol van die vrou te hanteer omdat
hy dit graag wil doen. Dit mag prognos=
ties beduidend wees veral gesien in die
lig van sy eie behoefte om vrou te wees.
As man mag hy dus nie kan funksioneer nie,
maar as vrou moontlik wel.

Opsomming

Hy is geweldig afhanklik van leiding en nuwe situasies
mag spanning wek. Hy moet dit dus eers vir homself struk=
tureer voordat hy daarmee kan voortgaan. Hy hanteer die
eise op 'n baie passiewe wyse, moontlik as verdediging om
nie emosioneel daarby betrokke te raak nie. Distansieer
dus alhoewel dit 'n mate van terneergedruktheid in die
hand werk as hy nie aan die eise voldoen nie.

Hy voel gedwonge om op 'n spesifieke wyse, naamlik as man,
aan die eise te voldoen, omdat hy psigies met die vrou
identifiseer - sy eie behoeftes word dus nie bevredig nie
en hy kan ook nie sy opstand oort uitleef nie omdat dit
te veel spanning opwek. Hy besef egter sy eie onvermoë
om die eise te hanteer. Hy stel dit ook baie duidelik
dat as man hy nie die eise sal hanteer nie, omdat hy "nie
wil nie", maar sodra sy behoeftes bevredig word en hy 'n
vrou kan wees, is die moontlikheid daar dat hy dit sukses=
vol sal kan hanteer.

Kaart 2

3" "Onthou hierdie kaart goeddie meisietjie was
of is blykbaar arm plaasmense. Die meisietjie was ver=
lief op die man. Sy het gaan studeer, haar klere en
boeke weerspieël dit. Intussen het die man met dié

vrou getrou wat by die boom staan en dis asof sy 'n selfvoldane uitdrukking het, en die meisie wil laat verstaan dat sy heeltemal uit die prentjie is omdat sy ook die man se kind verwag. Sy is beslis swanger en die meisietjie besef dis beslis hopeloos, dis hoekom daar so 'n hartseer uitdrukking in haar oë is."

Ontleding

Die kaart wek beslis spanning en gevolglik reageer hy so gou daarop. Hy hanteer dus die spanning wat dit opwek deur te verbaliseer. Hy gaan ook terug na 'n vroeë tydperk, toe hy reeds die kaart gesien het. Hy maak dus die situasie vir homself minder bedreigend.

Dit mag ook wees dat die familieverhouding reeds toe 'n geweldige indruk op hom gemaak het dat hy dit nou twee jaar later steeds onthou. Hy identifiseer geheel en al met die jongmeisie asook haar ongelukkigheid. Die feit dat hy reeds ten volle met die meisie identifiseer dui op sy behoefte om soos die swanger vrou te wees, naamlik werklik en volledig vrou. Hy besef egter ten volle die "hopeloosheid" daarvan. Met ander woorde al word hy fisies vrou, sal hy nooit kinders in die wêreld kan bring en 'n man so gelukkig maak nie. Dit mag egter by hom aanleiding gee tot depressie omdat hy bewus is van sy tekortkominge in daardie opsig.

Dit mag ook wees dat hy afgunstig is op die vrou wat kinders kan hê terwyl hy besef dat dit 'n ideaal is wat hy nooit as vrou sal kan verwesenlik nie.

Kaart 3BM

"'n Meisietjie wat baie moedeloos is.....want sy kan haarself skiet met die rewolwer of sy het haar klaar geskiet. Ek dink sy het haar klaar geskiet na aanleiding van haar houding en die rewolwer."

Ontleding

Hy identifiseer hier ook met die vrou wat weer dui op

geslagsrolproblematiek en aanvaarding van die rol van die vrou. Hy is egter nog afhanklik, amper kinderlik in sy identifisering met haar. Hy soek egter te midde daarvan, na leiding omdat hy so onseker van homself is. Hy internaliseer sy aggressie omdat hy nie suksesvol uitlewering daaraan kan gee nie. Dis egter ook nie suksesvol nie en lei tot depressie, onsekerheid en besluiteloosheid. Hy verdedig geweldig teen emosionele betrokkenheid veral op interpersoonlike gebied en soek sekuriteit in die konkrete dinge, omrede emosionele betrokkenheid spanning en angs veroorsaak.

Kaart 6BM (Moeder-seun)

9" "Lyk soos 'n sterfbeeldtoneel. Dis die vrou tjie se man wat dood is en sy pa. Sy is absoluut verslae en dit lyk of die man ook baie hartseer is"

Ontleding

Die "sterfbeeldtoneel" kan die versinnebeelding wees in die afsterwe van die moeder-seunverhouding, of ook sy hele siening van sy manlike rol. Met ander woorde hy spreek hier sy behoefte uit om die manlike rol af te sterwe.

Dit kan egter ook 'n uitbeelding wees van die Oedipus-komplekssituasie naamlik die wens vir die vader se sterwe en dat hy die rol van die vader kan oorneem. Dit wek egter 'n mate van angs asook skuldgevoelens. Dit lei tot teneergedruktheid. Hy moet dus sy emosies onderdruk as skuldgevoelens ontstaan.

Kaart 7BM (Vader-seun)

5" "Lyk soos twee mans wat skinder. Die ou man wat vir die jong man iets vertel en die jongman trek sy mond op so 'n smalende manier eintlik".

Ontleding

Baie swak identifikasie met die vaderfiguur het voorgekom.

Dit mag te wyte wees aan die feit dat sy vader en moeder op 'n vroeë leeftyd geskei is. Hy het dus nie werklik 'n vaderfiguur gehad om mee te identifiseer nie. Sy oupa wat wel aanwesig was, het hom ook nie as "sy seun" beskou nie; eerder sy broer. Daar is 'n "smalende" gevoel tussen hom en die ander man, wat mag ontstaan het omdat hy nie met ander mans identifiseer nie en hom daarvan onttrek. Dis ook moontlik hoekom hy as kind nie met die manlike rol kon identifiseer nie.

Kaart 6GF (Dogter-vader)

23" "Lyk my die vrou het hier gesit en toe het die man skielik agter haar begin praat en sy het omgekyk na hom en sy is verbaas of verras om hom te sien. Kan wees dat sy aan hom gesit en dink het.

Ontleding

Die kaart wek 'n mate van spanning, die wat hy so lank neem voordat hy daarop reageer. Hy ondervind probleme om met die vaderfiguur of outoriteitsfiguur te identifiseer omdat daar so 'n leemte in sy eie lewe was. Daar is egter tog 'n behoefte aan affeksie met die vaderfiguur aanwesig.

Hy identifiseer met die vrou en openbaar 'n geweldige behoefte aan kontak veral met 'n outoriteitsfiguur of 'n man waarin hy die rol van die vrou vertolk, of te wel met die vroulike rol identifiseer.

Kaart 7GF (Moeder-dogter)

"Die dogtertjie se ma lees vir haar 'n storiëtjie en sy sit so droomverlore by die venster en uitkyk"

Ontleding

Hy identifiseer baie gemakliker met die dogter as met die seun in 'n moeder-kindverhouding. Kontak is ook makliker op so 'n manier met die moederfiguur bewerkstelligal-

hoewel hy tot 'n mate daarvan distansieer ("droomverlore"). Hy is baie afhanklik van die moederfiguur en hanteer dit op 'n onvolwasse, amper kinderlike wyse. Dit mag dui op behoeftes wat nooit bevredig is in die moeder-seunverhouding nie. Hy distansieer van emosionele betrokkenheid op 'n fantasievlak. Dink ook oor die moontlikhede wat 'n moeder-dogterverhouding inhou en dat sekere van haar behoeftes tog dalk bevredig kan word.

Kaart 13MF

8" "Die prent onthou ek ook die man het die meisie doodgemaak, en nou dat hy besef dat hy dit gedoen het, kan hy nie glo dat hy dit gedoen het nie / Hoe voel hy? / Hy voel spyt oor wat hy gedoen het / Wat gaan gebeur? / Sal nou aangekla word vir moord, sal skuldig bevind word en gehang word of tronkstraf verkry".

Ontleding

Hy is emosioneel betrokke op hierdie kaart en distansieer daarvan deur te verbaliseer en te sê dat hy dit van 'n vroeë geleentheid onthou. Dit wek spanning as hy met die manlike rol identifiseer omdat hy dit nie kan of wil doen nie. Hy voel skuldig daaroor, moontlik omdat hy nie suksesvol aan die eise wat gestel is, voldoen nie.

Hy het ook nog nie ten volle met die vrou geïdentifiseer om haar rol ten volle oor te neem nie. Hy is dus nog onseker van homself ten opsigte van waar hy in 'n psigoseksuele verhouding sal inpas. Met ander woorde fisies is hy 'n man alhoewel dit as sodanig vir hom niks beteken nie. Psigies is hy vrou maar omdat hy dit nog nie fisies is nie, is psigoseksuele verhoudings taboe. Sou iets egter wel plaasvind, sal dit skuldgevoelens tot gevolg hê.

Opsomming

Hy onttrek hom aan die eise wat aan hom as man gestel word omdat hy gedwonge voel daartoe. Sy eie behoeftes word dus nie bevredig nie. Hy wil graag aan die eise voldoen, maar dan nie as man nie, maar wel as vrou.

Hy is nog baie afhanklik van outoriteit en raak depressief

omdat hy nie uiting kan gee aan sy opstand nie. Hy is ook in onvermoë om werklik iets aan die situasie te doen. Interpersoonlike verhoudings veral op emosionele gebied, wek spanning en gevolglik distansieer hy daarvan in 'n poging om dit te hanteer.

Geslagsrolidentifikasieprobleme het voorgekom en hy identifiseer telkens met die rol van die vrou. Dit mag wees omdat die vaderfiguur ontbreek het en identifikasie in daardie opsig gerem is. Hy identifiseer ook meer gereedelik met die rol van dogter as met die van die seun op al die kaarte.

Gevoelens van opstand kan egter nie direk uitgeleef word nie en word geïnternaliseer, wat nie suksesvol is nie omdat dit tot depressie lei.

Op psigoseksuele gebied is daar ook spanning aanwesig omdat hy nie met die man of die vrou ten volle kan identifiseer nie omrede hy nog die liggaam van 'n man het, maar reeds die sosiale rol van die vrou aanvaar en vertolk.

5 Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding

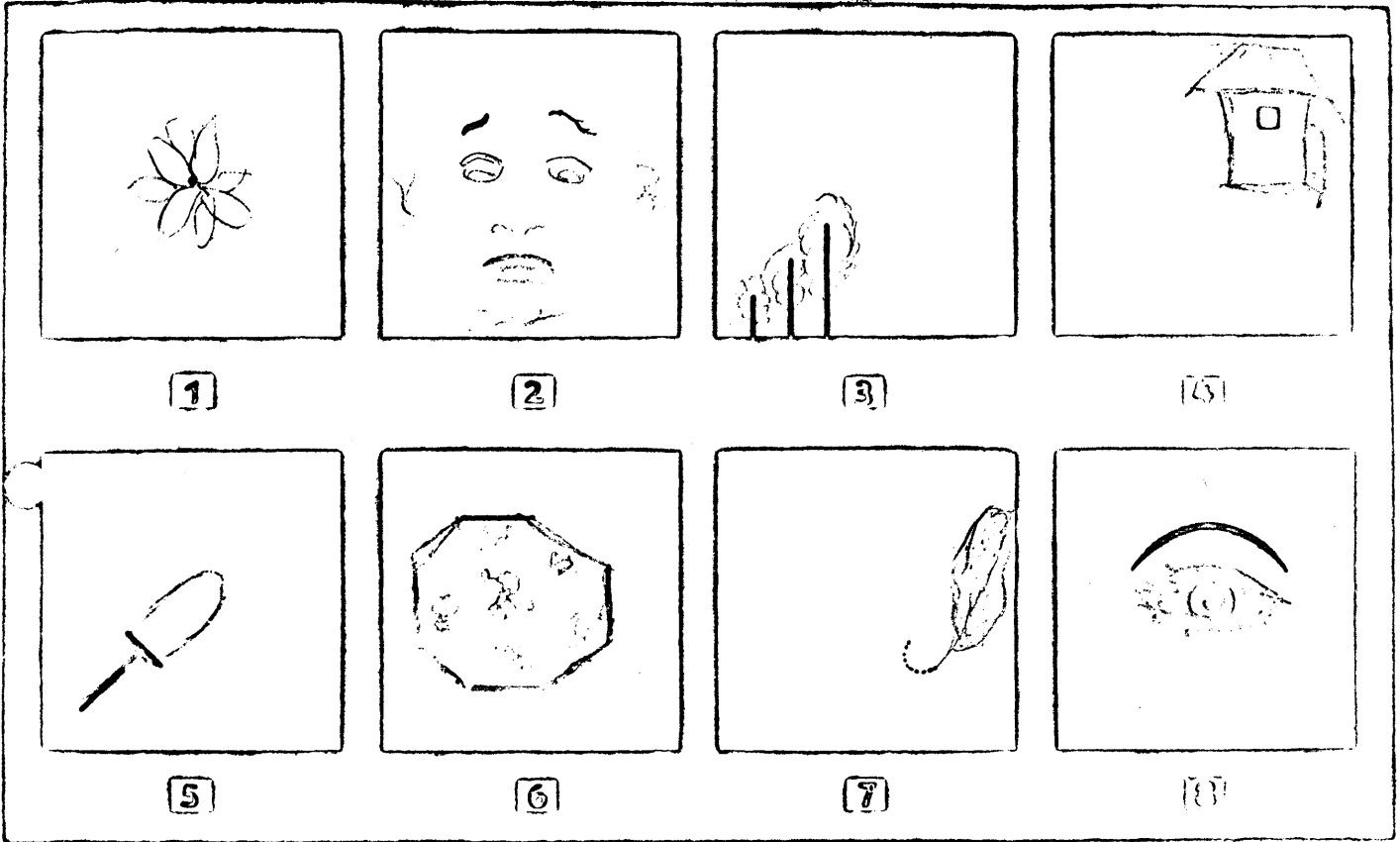
Hy begin deur eerste 'n vrou te teken; iemand dus van die teenoorgestelde geslag. Dit dui volgens Machover op verwarring met betrekking tot geslagsrolidentifikasie. Verder mag dit ook dui daarop dat hy reeds met die vrou geïdentifiseer het deur haar rol oor te neem. Daarom teken hy haar eerste.

Hy teken in al drie die tekeninge net die koppe. Dit is aanduidend daarvan dat die liggaam met sy behoeftes vir hom te bedreigend is en sodoende daarteen verdedig.

Hy lê ook baie klem op die figure se oë. Dit dui daarop dat hy kontak soek en 'n behoefte aan kommunikasie met ander mense openbaar.

Die vol lippe by al die figure behalwe die man, dui op vroulike tendense wat hier verstaan kan word, gesien in die lig van sy behoefte om na 'n vrou verander te word. Prominent by al die figure word ook klem op die neusgate

Naam/Name: Datum/Date:

AANWYSINGS: In die vierkante is daar tekeninge begin wat u moet voltooi. Teken wat u na aanleiding daarvan te binne skiet. Dit kom nie op u tekenbegaafdheid aan nie. Gebruik slegs potlood, geen lineaal of passer nie. Moet nie uitvee nie. Beantwoord asseblief ten slotte die onderstaande vrae:

DIRECTIONS: In the squares there are drawings to be completed by you. Draw anything that comes to your mind as a result thereof. It is not a matter of drawing efficiency. Use only a pencil, no ruler or other utensils. Do not rub out. After completion, kindly answer the following questions:

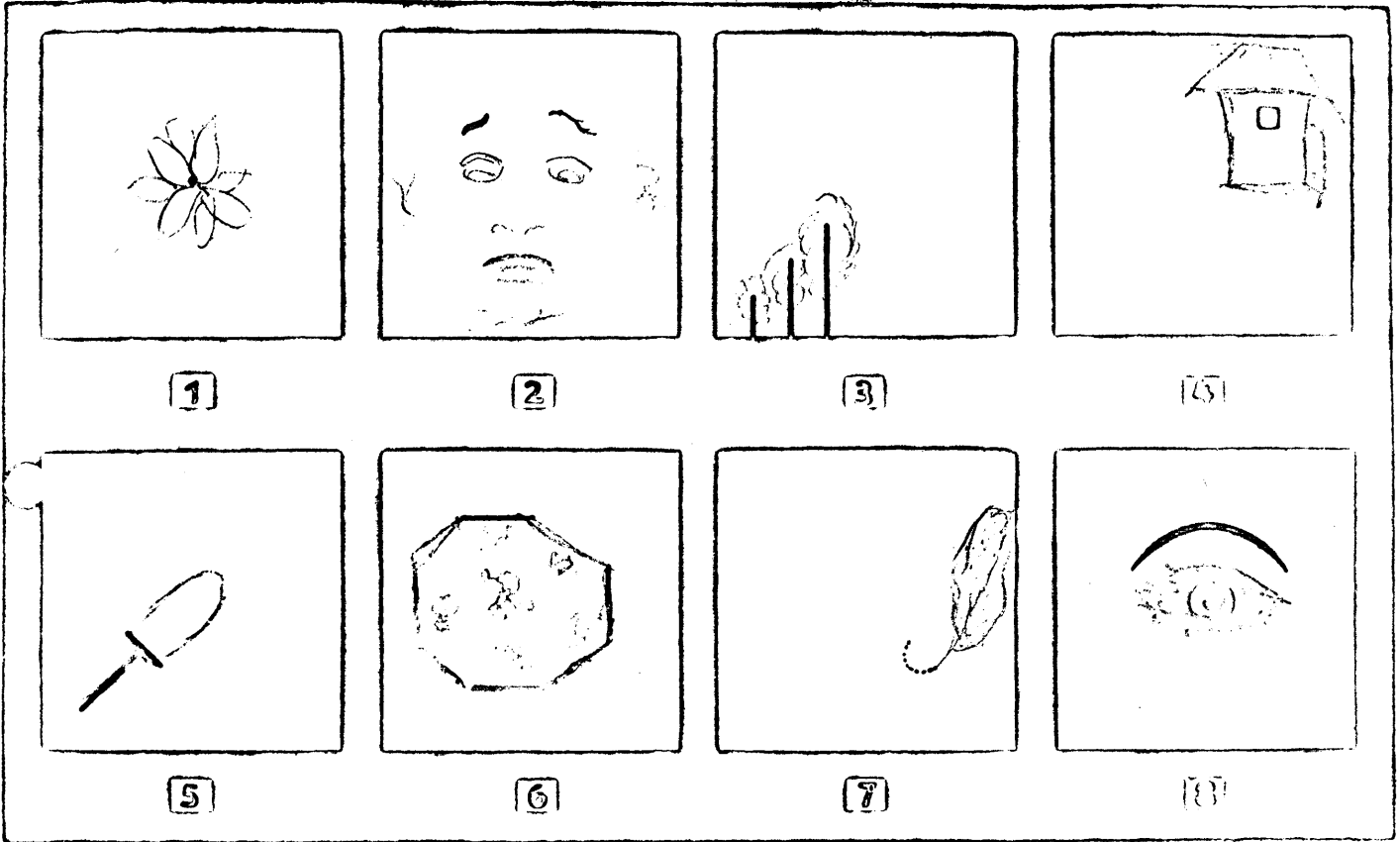
Wat word deur die tekeninge voorgestel/What is represented by the drawings?

1. Blom
2. Ironsied man
3. R. Boms
4. 'n Hut wat 'n oog het
5. Knipsaar
6. Te...
7. ...
8. Vrou se oog

Watter tekeninge beskou u as die mees geslaagde/Which drawing do you deem most successful? Wrou se oog

Watter die mins geslaagde/Which one the least successful? ...

Naam/Name: Datum/Date:

AANWYSINGS: In die vierkante is daar tekeninge begin wat u moet voltooi. Teken wat u na aanleiding daarvan te binne skiet. Dit kom nie op u tekenbegaafdheid aan nie. Gebruik slegs potlood, geen lineaal of passer nie. Moet nie uitvee nie. Beantwoord asseblief ten slotte die onderstaande vrae:

DIRECTIONS: In the squares there are drawings to be completed by you. Draw anything that comes to your mind as a result thereof. It is not a matter of drawing efficiency. Use only a pencil, no ruler or other utensils. Do not rub out. After completion, kindly answer the following questions:

Wat word deur die tekeninge voorgestel/What is represented by the drawings?

1. Blom
2. Ironsied man
3. R. Boms
4. On. Hut wat t. op. du
5. Knipsaar
6. T...
7. ...
8. Vrou se oog

Watter tekeninge beskou u as die mees geslaagde/Which drawing do you deem most successful? Wrou se oog

Watter die mins geslaagde/Which one the least successful? ...

geplaas. Dit is volgens Machover aanduidend van onderliggende aggressie. (Reeds op die vorige toetse is aangedui dat hy probleme ondervind met die uitlewing van aggressie).

'n Mate van spanning en onsekerheid kom ook na vore as die gebruik van sy lyne analiseer word, asook die gebruik van skakerings.

Hoekom die man van die kant geteken word en die vrouens 'n vooraansig kan soos volg verklaar word: Die man of manlikheid wek spanning waarvan hy moet distansieer. Ten opsigte van die vrou voel hy meer gemaklik en kan hy dit van vooraf teken.

As hy homself teken is daar egter weer spanning aanwesig omdat hy direk met homself gekonfronteer word. Hy lê baie klem op die hare en die oë wat dui op kontak- en affeksionele behoeftes. Dinge wat nie voorheen as man vir hom bevredig is nie.

Hy lê ook klem op vroulike aanhangsels - oorkrabbetjies - dit maak die vrou nog meer vroulik. Hy lê met ander woorde baie klem op vroulikheid omdat hy nog onseker is oor homself as vrou, juis omrede hy nog oor 'n fisiese manlike liggaam beskik.

6 Wartegg : Protokol en ontleding

Uit die protokol blyk dit dat hy 'n baie sensitiewe mens is wat meer klem op die vroulike as die manlike aspekte laat val. Hy projekteer vroulike dinge op die manlike stimulus-kaarte. Dit kan verklaar word aangesien hy 'n geslagsveranderingsoperasie wil ondergaan. Hy vra daarvoor omdat hy nie as man kan funksioneer nie en reeds ten volle met die rol van die vrou geïdentifiseer het.

Hy teken 'n man wat egter goed is vanuit Kinget se standpunt. Hy teken egter baie vae lyne wat dui op sy onsekerheid in die toetssituasie asook sy eie manlikheid.

'n Mate van angs is aanwesig alhoewel dit as gevolg van onsekerheid van homself kan wees.

Hy lê klem op emosionele aspekte wat dui op goeie aanpassing en dat hy iemand is met wie 'n warm emosionele verhouding aangeknoop kan word. Hy distansieer dus nie van emosionele betrokkenheid nie, alhoewel dit tog 'n mate van angs veroorsaak.

- 7 Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate
Die pasiënt se biologiese geslag is manlik en hy wil deur middel van 'n geslagsveranderingsoperasie na 'n vrou verander word. Ten tye van die onderhoud was hy dan ook baie smaakvol geklee en skeep 'n baie goeie indruk as vrou. Sy ouers het geskei toe hy ongeveer 3 jaar oud was. Dit kan 'n traumatiese ervaring vir hom gewees het en kon gelei het tot swak identifikasie met die manlike rol later, as gevolg van 'n afwesige vaderfiguur.
- Sy ouma en sy moeder klee hom as baba dikwels in dogtersklere omrede hy 'n fyn baba is en vir hulle oulik lyk. Selfs sy oupa, wie 'n vaderfiguur kan wees, skenk in hierdie tyd nie veel aandag aan hom nie maar eerder aan sy jonger broer.
- Oor sy manlike liggaam sê hy die volgende: "Ek aanvaar my liggaam soos dit is behalwe vir een voorwerp wat nie daarby inpas nie" Dit is naamlik sy manlike geslagsorgaan.
- Sy IK is gemiddeld of normaal klassifiseerbaar en sy aspirasiepeil is ook nie hoër as sy kreatiewe potensiaal nie.
- Daar is behoeftes by hom aanwesig wat aadring op onmiddellike bevrediging en wat spanning veroorsaak.
- Hy kan die wêreld om hom soos ander waarneem alhoewel hy nie emosioneel betrokke daarby raak nie. Hy hanteer dit eerder op 'n onpersoonlike, ietwat gedistansieerde wyse omdat emosionele betrokkenheid vir hom te bedreigend is.
- Hy is introvertief geneig en beskik oor meer potensiaal in dieselfde rigting.

Geslagsrolidentifikasieprobleme is op die voorgrond. Hy aanvaar nie die feit dat hy as man eise as sodanig moet hanteer nie, aangesien hy met die vrou identifiseer en veel eerder haar rol sal wil vertolk.

Dit het gespruit uit swak identifikasie met die ouers. Die vader is 'n afwesige en bedreigende figuur alhoewel daar tog 'n behoefte aan affeksie teenwoordig is. Die moeder het nooit werklik emosioneel by hom as seun betrokke geraak nie en altyd op 'n afstand gebly. So kan hy nooit werklik die essensie van vrouwees begryp nie.

Seksualiteit kan hy alleenlik op orale vlak uitleef, sonder dat dit skuldgevoelens veroorsaak. Dit is vir hom moeilik om seksualiteit as man of vrou uit te leef omrede hy nog oor die liggaam van 'n man beskik maar reeds sosiaal aanvaarbaar die rol van die vrou vertolk.

Aggressie word egter nie suksesvol na buite gerig nie en eerder geïnternaliseer. Dit mag aanleiding tot depressie gee.

In die Teken-'n-mens toets lê hy klem op vroulike kenmerke - oorbelle - iets waarmee die vrou haar versier en haar nog vrouliker maak. Dit dui op 'n onsekerheid van sy eie vroulikheid, alhoewel hy reeds die rol van die vrou oorgeneem het. Die onsekerheid kan egter verklaar word, gesien in die lig daarvan dat hy nog oor 'n manlike liggaam beskik en dit alleenlik deur middel van die operasie sal kan verander.

Hy is egter bewus van die feit dat hy nooit kinders sal kan baar nie en dit mag aanleiding gee tot depressie omdat hy besef dat hy nooit heeltemal soos 'n normale vrou sal wees nie.

GEVALLESTUDIE D

1 Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud

Die pasiënt se biologiese geslag is vroulik. Sy doen aansoek om chirurgies na 'n man verander te word.

Sy is 26 jaar oud en is in die Transvaal gebore. Haar ouers lewe nog albei. Sy is een van vier kinders waarvan een broer en twee susters is. Sy is dan die tweede jongste kind uit hierdie gesin.

Volgens haar beskryf sy haar vader as "what ever he says is right and what ever he says must go. We don't get on, we don't see eye to eye".

Van haar moeder sê sy net die teenoorgestelde, naamlik: "She is very soft. She would accept what makes me happy". Dis veral na verwysing van die operasie aangesien haar vader hom nie daarmee kan versoen nie.

Sy is op sesjarige ouderdom skool toe en het St 8 behaal. Sy voel egter spyt dat sy nooit verder studeer het nie.

Sy het nooit maklik vriende gemaak nie en het op die huidige oomblik net een vriendin. Vanaf voorskoolse ouderdom het sy egter meer met seuns gespeel en saam stokkiesgedraai. Sy het nooit met poppe gespeel en ander meisievriendinne gehad nie.

Op die ouderdom van 17 jaar begin sy werk omrede sy ook haar ouers moes help onderhou. In verskeie werksituasies ondervind sy probleme met die dameskollegas. Op die huidige oomblik is sy alleen in 'n kantoor en voel sy gelukkig omdat daar minder wrywing is.

In haar vrye tyd is sy baie lief om tennis te speel en skryf soms gedigte wat gewoonlik oor die lewensfilosofie handel.

As sy 'n beskrywing van haarself gee sê sy dat sy dink sy 'n sukses van haar lewe kan maak. Sy wil trou, 'n huis hê en van die liefde gee wat sy soveel het. Dis vir haar baie belangrik, en gevolglik lê sy baie klem daarop.

Sy het tot dusver geen seksuele ondervinding met 'n man gehad nie en staan negatief teenoor haarself as vrou. Sy vind ook die menstruasiesiklus "a nuisance. I don't like it". Met betrekking tot haar uiterlike vroulike bou is sy baie klein. Op 'n vraag hoekom sy dan 'n man wil wees antwoord sy: "I'll feel proud if I had a penis".

Sy het al baie probeer selfmoord pleeg. In die onderhoud blyk dit eerder op histeriese tendense aangesien sy nie werklik 'n einde aan haar lewe wil maak nie, miskien net die hede tydelik ontvlug.

Sy het reeds op die ouderdom van 12 jaar gevoel dat sy anders is as ander meisies. Haar gewone vriende in die algemeen weet nie van haar probleem nie. "I put on an act". Sy dra meesal vroue langbroekpakke. Sy het een goeie vriendin ('n getroude vrou met 2 kinders) wat weet van haar probleem en met wie sy dan ook wil trou sodra die operasie afgehandel is.

Al wat vir haar op die huidige oomblik van belang is, is dat sy man kan wees. Haar drie wense behels die volgende:

- "To be a man - completely"
- "To have enough money to build a home for this woman"
- "To have her and her children with me"

Sy voel sy is so gebore op die vraag wat sy dink die oorsaak van haar toestand is. As sy iets omtrent haarself kan verander wil sy 'n man word.

Haar toekoms, indien die operasie nie gedoen sou word nie, laat haar op 'n vlak van onsekerheid, twyfel en 'n mate van terneergedruktheid, in teenstelling met wanneer dit wel gedoen sal word. Dan het sy iets om na uit te sien, kan sy 'n nuwe lewe begin en werk om 'n huis te laat bou vir haar toekomstige vrou.

2 Wechsler : Protokol en ontleding

Sy presteer soos volg op die verskillende subtoetse:

Verbaal	RT	GT	Prakties	RT	GT
Inligting	10	8,5 ⁻	Prentvoltooing	15	15,0 ⁺⁺⁺
Alg Begrip	12	10,5 ⁰	Voorwerpsame=voeging	14	7,5 ⁻⁻
Rekenkunde	4	7,5 ⁻⁻	Blokpatrone	19	8,5 ⁻
Syferherhaling	8	7,5 ⁻⁻	Syfersimbool	41	10,5 ⁰
Ooreenkomste	17	11,5 ⁺	Prenterangskik=king	16	13,0 ⁺⁺
Verbale telling		45,5	Praktiese telling		54,5
Verbale St punt		91,0	Praktiese St punt		109,0
Korreksiesyfer		0	Korreksiesyfer		0
Verbale IK		91	Praktiese IK		109

TOTALE IK = 100

Verbale Ik = 91

Nie-verbale IK = 109

Totale IK = 100

Die omvang is 7,5 tot 15,0. Die mediaan van al 10 die subtoetse is 10,0. (Die strooiing is op grond van die mediaan bereken).

Ontleding

Sy presteer met 'n IK van 100 wat as gemiddeld of normaal geklassifiseer kan word.

Uit die subtoetsstrooiing blyk dit dat 'n mate van angs aanwezig is, asook swak aandag en konsentrasie. Angs het dus wel 'n funksionele belemmering hier veroorsaak. 'n Swak selfbeeld tree ook na vore (lae voorwerpsamevoeging). Daar is ook die moontlikheid van histeriese tendense. Dit word egter nie as diagnose gestel nie.

3 Rorschach : Protokol en ontleding

(a) Rorschach Protokol

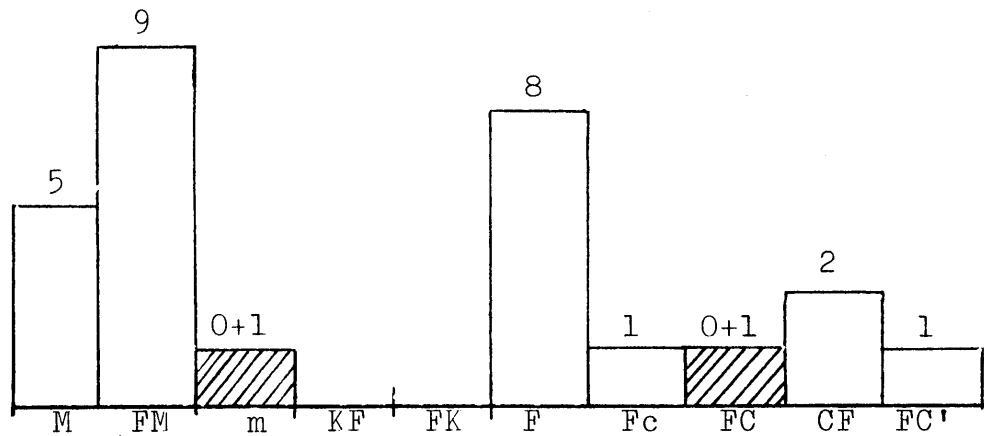
(?) Stel 'n vraag gedurende toetsing.

Resposns	Navraag	Determinante
<u>Kaart I</u>		
1 17" A man and a woman kissing	(?) The middle part. With their heads close together	D M H
2 The lower half of a naked person - who are more female	(?) The lower part of the card. Standing.	D M H
3 Reminds me of a butterfly.	(?) The whole card. The shape of the wings and the feelers. It is flying	W FM A P
4 Two hands	(?) A hand extended Reaching out.	d M Hd
5 Breast	(?) The breast. As of a person lying down.	d F Sex
6 Dog	(?) I used the whole card. They are begging. Sitting up.	W FM A
<u>Kaart II</u>		
1 3" Two dogs.	(?) The black part. They are standing together. (?) Their shape and paws	W FM A P
2 Penis. Like a picture I've seen in a book, a medical book. (Draai die kaart in die rondte)	(?) The top part. A circumscized penis.	D F Sex
3 Two Scottish dogs	(?) The perfect shape. They are sitting up with their noses together	W FM A P
<u>Kaart III</u>		
1 10" It makes me think of a post-card I saw of two African women standing over a tripod. Making mealie-meel in it.	(?) It looks like those pictures.	W M H P

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart III (Vervolg)</u>		
(Draai kaart om)		
2 The head of two Africans	(?) Just the heads	D F Hd
3 A leaf	(?) Looks like pictures I've seen in them	D F Plant
(Draai kaart om)		
4 A vagina	(?) The light part here. It looks like a picture. A woman who is expecting a child. With her legs apart (Dui net vorm aan)	D F Sex
<u>Kaart IV</u>		
44" (Draai kaart al in die rondte)boots	(?) I've got boots at home. I had them on last night.	D F Obj
<u>Kaart V</u>		
10" Makes me think of a bat (picks card up and turns it around) Thats all.	(?) It looks like a bat flying.	W FM A P
<u>Kaart VI</u>		
1 24" I've seen a picture of a fish in an old history book that looks just like this. (Draai kaart al in die rondte vir meer as 60")	(?) It's a dead fish (?) The color, the greyish black color made me think of it.	W FC' A
2 A lion skin seems like this (vryf oor die kaart met haar hand).	(?) The whole card. It is stretched out	W Fc A Obj P
3 Two animals	(?) They are sitting back to back	D FM A
<u>Kaart VII</u>		
1 7" The heads of 2 pigs	(?) Just the heads	D F A

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart VII (vervolg)</u>		
2 The heads of two women (draai kaart om)	(?) Looking at each other.	D M H
3 Two dogs	(?) Two puppy dogs. They are standing up. These are their tails. They are small dogs.	D FM A
<u>Kaart VIII</u>		
36" Two animals (turns card around for more than 47") That's all.	(?) They are looking for something to eat	D FM A P
<u>Kaart IX</u>		
41" (Turns the card around) 44" Nothing (Gives the card back)		
<u>Kaart X</u>		
1 30" I've seen a picture like this in a medical book A close up on the microscope	(?) The whole thing. The funniest little things and the close-up of the blood around (?) It is active, the blood is moving as if alive.	D CF,m Blood
2 Little fishes. Funny things you see under the sea.	(?) Like electric eels. The color and the shape. They are swimming.	D FM,FC, A
3 Seaweed (Turns card around)	(?) Lying on the beach.	D F Nat
4 The drawing or painting of a child.	(?) It is smeared. The colors are running into each other.	W CF Obj

(b) Die Psigogram

- R = 26
- W = 7 + 2
- D = 15
- d = 2
- S = 0
- P = 7

(c) Kwantitatiewe ontleding

(i) Proporsies wat verband hou met die innerlike bronne en impulsiewe

(aa) FM:M = 9:5

Dit toon aan dat daar behoeftes by haar aanwesig is wat aandring op onmiddellike bevrediging, eerder as die daarstelling van langtermyn doelwitte. Daar mag 'n mate van impulsiwiteit en onvolwassenheid na vore kom aangesien CF groter is as FC. Klem mag gelê word op egosentriese behoeftes alhoewel dit nie noodwendig in impulsiewe gedrag uiting sal vind nie. (Haar impulsiewe is egter nie in konflik met haar waardesisteen nie).

(bb) M:FM+m = 5:10

Spanning is aanwesig. Dit rem egter nie die oplossingsoek van alledaagse probleme nie. Sy kan dus van haar innerlike bronne gebruik maak om konflikte suksesvol te hanteer.

(ii) Proporsies wat verband hou met die affeksionele behoefte

(aa) $F:FK+Fc = 8:1$

Dit dui veral op die ontkenning, represering of onderontwikkeling van haar behoefte aan affeksie. Dit mag wees omdat daar dalk gevoelens van verwerping by haar aanwesig is. Dit dui ook op onbetrokkenheid in interpersoonlike verhoudings.

(bb) $Fc+c+C':FC+CF+C = 2:2,5$

Daar is goeie responsiwiteit op stimuli van buite. Sy kan dus goed in 'n sosiale omgewing funksioneer, met spontaniteit.

(iii) Proporsies wat verband hou met konstriktiewe kontrole

(aa) $F\% = 30\%$

Sy kan die wêreld om haar op 'n onpersoonlike wyse benader wat dui op gekontroleerde aanpassing.

(bb) $(FK+F+Fc)\% = 34\%$

Sy is nie rigied verdedig nie en egokonstriksie kom nie voor nie.

(iv) Proporsies wat verband hou met die emosionele reaktiwiteit teenoor die omgewing

(aa) $FC:CF+C = 0,5:2$

Daar is by haar 'n geneigdheid tot swak kontrole met betrekking tot emosionaliteit en sy mag soms overt uitlewing gee aan emosies.

(bb) Som C = 2

Daar is min responsiwiteit teenoor invloede vanuit die omgewing. Dit mag wees as gevolg van haar verdediging en hou verband met haar onttrekking van emosionele stimuli asook onderdrukking daarvan.

(cc) VIII, IX en X% = 19%

Sy is geïnhibeer veral met betrekking tot

sterk omgewingsinvloede wat spontaniteit mag beïnvloed. Sy hou dus eers terug om sodoende nie te emosioneel betrokke te raak nie.

(v) Proporsies wat verband hou met die intellektuele benadering

(aa) W% = 28%

Sy toon belangstelling daarin om dinge eers te organiseer en hulle dan te integreer en in geheel waar te neem.

(bb) W:M = 8:5

Sy het 'n behoefte aan organisasie en beskik oor genoeg kreatiewe potensiaal om dit 'n werklikheid te maak. Sy het ook 'n hoë aspirasiepeil, maar dis binne die perke van haar vermoëns.

(cc) D = 50%

Sy toon 'n gemiddelde belangstelling daarin om dinge te differensieer. Daar is nie oormatige spanning of emosionele betrokkenheid aanwesig nie.

(dd) d = 7%

Sy toon nie 'n groot belangstelling in die detail van haar ervaring nie; meer in die geheelbeeld.

(ee) Aantal response R = 26

Haar responsiwiteit is gemiddeld en sy is dus nie onproduktief nie. Sy staan dus entoesiasties tot haar wêreld en kan die dinge maklik om haar waarneem.

(ff) Aantal populêre response P = 7

Sy neem die wêreld om haar soos ander waar sonder om te sterk klem te lê op hoe die wêreld op die gewone manier raakgesien moet word.

(vi) Proporsies wat verband hou met introversiewe-
ekstratensiewe balans

(aa) M:Som C = 5:2

Daar is 'n introversiewe balans by haar aanwesig. Dit blyk egter nog binne die normale perke te wees en kan ook met haar onttrekking en onderdrukking van emosionele belewenisse verband hou.

(bb) FM+m:Fc+c+C' = 10:2

Dit versterk die hipotese van introversie alhoewel sy wel oor die potensiaal beskik om ekstratensief op te tree.

(d) Kwalitatiewe ontleding

Kaart I

Sy kom nie onmiddellik tot die algemene respons nie, wat aanduidend kan wees van spanning. Haar intense gevoel om soos normale mense 'n psigoseksuele verhouding te hê, is op die voorgrond. Dis iets wat op die huidige oomblik onmoontlik is as gevolg van geslagsrolverwarring. Dis ook 'n fisiese kontak behoefte wat hier uitgespreek word as gevolg van depriwasie of onsekerheid oor haarself.

Sy kom egter verder na die area wat vir haar problematies is naamlik die onderste gedeelte van die vroulike liggaam. Dit wek angs en sy hanteer dit op 'n passiewe, onbetrokke wyse.

Sodra sy egter haar behoefte aan fisiese kontak openbaar het, kan sy die wêreld om haar soos ander mense waarneem. Sy wil vry en ongebonde wees.

Die voelers kan as manlike seksuele simboliek interpreteer word, wat dan kan dui op "penis-envy". Dit is egter bloot hipoteties en moet met ander latere response in verband gebring word. Sy verdedig ook teen hierdie wêreld wat sy soos ander sien, moontlik omdat sy so onseker van haarself is ("reminds me").

Sy soek egter versekering dat ander die dinge net soos sy moet sien.

Sy bly scekend na hulp en leiding ("hands reaching out"). Met ander woorde dit mag daarop dui dat sy 'n behoefte het om normaal te wees en soek na hulp (die geslagsveranderingsoperasie). Dit sal dit vir haar moontlik maak om man te word, fisies sowel as geestelik, en sodoende is normale heteroseksuele verhoudings ook moontlik.

Die vroulike liggaam maak haar angstig daarom hanteer sy dit passief. Die voelers (manlike seksualiteit) behoort aan die skoelapper en is vry en ongebonde. Dit mag ook wees dat sy vasgekeer voel in haar vroulike liggaam en vry daarvan wil wees.

Sy fluktueer tussen manlike en vroulike response maar kom weer na die passiewe vrou terug ("a breast of a person lying down"). Dis ook net 'n persoon wat dui op haar onsekere geslagsrol. Vir haar is die vrou passief maar sy voel haar ontuis in die passiewe vroulike rol want sy wil die man wees, aktief, vry en ongebonde.

Sy soek egter steeds om hulp en leiding nes die hondjie ("begging"). Dit kan egter ook dui op 'n onvolwasse benadering ten opsigte van haar onsekerheid. Sy smee, hou haar hande uit om hulp, en soek na leiding.

Sy weet sy fluktueer tussen die twee geslagsrolle omdat sy dit nie suksesvol kan hanteer nie. Sy soek derhalwe om hulp alhoewel soms op 'n onvolwasse wyse. Sy mag egter dan soms uiting aan haar gevoel van magteloosheid gee.

Kaart II

Sy het behoefte aan kommunikasie met ander soos ook blyk uit kaart I. Op emosionele vlak veral hanteer sy dit op 'n amper kinderlike wyse, net die bymekaar

wees is vir haar genoeg, solank sy net weet sy hoort daar.

Sy kom egter dan sover om haar seksuele problematiek en moontlike behoeftes uit te spreek, naamlik 'n manlike geslagsorgaan wat besny is.

Dit kan verband hou met die feit dat sy alleenlik as man met iemand anders 'n verhouding kan aanknoop. Dit sal dus 'n chirurgiese ingryping noodsaak en sy sal "besny" moet word alvorens sy 'n penis sal hê.

Dit wek egter geweldig angs daar sy so emosioneel betrokke geraak het en sy distansieer en verdedig onmiddellik teen verdere betrokkenheid - deur dit 'n prentjie in 'n boek te maak.

Sy beweeg dan ook heeltemal weg van haar behoeftes alhoewel sy dit nog laat deurskemer ("two dogs sitting up with their noses together"). Neuse is ook 'n falliese simbool. Sy beweeg weg van 'n direkte konfrontasie en behoeftes alhoewel sy nie totaal en al daarvan kan distansieer nie. Dis ook 'n manier van kontak seek.

Kaart III

Omdat sy hier vir die eerste maal werklik met interpersoonlike verhoudings gekonfronteer word, verdedig sy tot 'n mate. Dit wek angs om op interpersoonlike vlak betrokke te raak omdat sy onseker van haarself en haar geslagsrol is. Sy hanteer dit op 'n intellektuele wyse wat diepe emosionele betrokkenheid vrywaar. Sy kan egter betrokke raak in interpersoonlike verhoudings maar distansieer tot op 'n veilige afstand (die blaar).

Dis ook of sy probeer tyd wen (draai die kaart al in die rondte). Reageer dan weer met 'n respons wat kan dui op seksuele problematiek - 'n vagina - (die vroulike geslagsorgaan). Dis egter 'n vrou wat geboorte gee - dit mag dus vir haar angswekkend wees, as iets met vroulike seksualiteit geassosieer word.

Anders sien sy dit as die gevolg van menslike kommunikasie wat dus eerder by die intellektuele moet bly (koppe). Sodoende sal sy nie emosioneel betrokke raak nie.

Kaart IV

Sy wag 44" wat 'n baie lang reaksietyd is. Dit mag wees as gevolg van angs of opstand waar sy met manlikheid en veral gesag gekonfronteer word. Sy draai die kaart al in die rondte wat dui op gespannenheid en soeke na 'n manier om tyd te wen. Wil met ander woorde nie te betrokke raak nie en hou dit op 'n veilige afstand.

Dan noem sy die skoene ("boots"). Sy ontbloom haar eie behoefte om man te wees: "I've got boots at home. I had them on last night".

Sy het dus 'n behoefte om soos die man of vaderfiguur "boots" te dra en die manlike rol te vertolk. Sy mag dit nie elke dag doen nie, maar net sekere tye. Sy verdedig ook geweldig teen hierdie behoefte van haar asook haar betrokkenheid in die situasie.

Dit mag ook beteken dat sy graag haar vader se skoene sou wou volstaan, maar dat sy besef dis verkeerd, want alleenlik as man is dit moontlik. "Penis-envy" mag dus ook hier ter sprake wees.

Kaart V

Sy neem die kaart waar soos meeste ander mense. Sy draai dit egter 'n paar maal in die rondte wat aanduidend is van spanning. Sy soek na iets oorspronklikes en is dus nie gerem in haar siening van die wêreld om haar nie. Haar realiteitstoetsing is goed. Haar eie behoeftes is egter baie belangrik en sy verdedig ook deur te sê dit laat haar dink aan 'n vlermuis. Sy is met ander woorde bang vir kritiek omdat sy die wêreld beskou soos sy wil.

Kaart VI

Seksualiteit is vir haar gevaarlik en sy moet daarvan distansieer, deur dit 'n "prentjie" te maak. Sodoende is dit minder gevaarlik en wek ook minder angs. Sy sien ook die manlikheid daarin raak, ("a fish") alhoewel sy gewone aktiewe rol weggeneem word en hy passief gemaak word - dis 'n dooie vis en dis in 'n boek.

Dit mag ook wees dat sy so teenoor haar eie biologiese vroulike geslag voel, naamlik dood, en dat sy haar nie aktief kan uitlewe nie, maar passief moet bly. Al word sy geopereer sal sy nooit volledig man kan wees in geslagsomgang nie en sy besef dit. Dit mag haar dus tot 'n mate teneergedruk stem omdat sy besef sy nooit werklik soos die man aktief in 'n psigoseksuele verhouding sal wees nie.

Sy moet haarself dus van intieme emosionele betrokkenheid distansieer ("old history book").

Dit mag egter ook wees hoe sy as vrou 'n man se geslagsorgaan interpreteer. Met ander woorde dat dit vir haar as vrou geen gevoel opwek nie. Dit sou dood wees, in teenstelling met die manlike rol. Dit maak haar egter geweldig angstig en sy draai die kaart voortdurend in die rondte vir ongeveer 65".

Sy het egter 'n intense behoefte aan affeksie en welfisiese kontak (sy voel ook oor die kaart). Dit mag ook wees dat sy 'n behoefte het aan fisiese seksuele kontak maar as vrou teenoor man is dit vir haar onaanvaarbaar en word haar behoeftes dus nie bevredig nie. As man teenoor vrou verander dit die saak want dan is sy die aktiewe en aggressiewe man.

Aggressiwiteit is ook gevaarlik en sy beweeg weg na die twee passiewe diere wat met hulle rûe na mekaar sit. Met ander woorde direkte kontak is nie moontlik nie, maar wel indirek. Sy soek na 'n vashouplek en 'n stut in die lewe moontlik veral ten opsigte van seksuele problematiek.

Fisiese kontak op seksuele gebied is dus onmoontlik

en al wat vir haar oorbly is 'n tipe ondersteuning ("Back to back").

Kaart VII

Sy hanteer dit eers op 'n infantiele wyse maar kom dan tot volwasse integrering op die kaart. Dis egter net twee vroue wat na mekaar kyk. Die hipotese kan dus gestel word dat daar nie werklike intieme betrokkenheid tussen haar en haar moeder was nie, alhoewel identifikasie tog plaasgevind het. Dis egter gedistansieer en op 'n afstand. Hulle "kyk" net vir mekaar. Dis ook passief. Dit maak haar angstig, die menslike kontak, en beweeg derhalwe weer na die dier om sodoende haar angs te verlig. Dis "klein hondjies". Sy is dus nog geweldig van die moederfiguur afhanklik maar is nie werklik emosioneel by haar betrokke nie. Daarom het sy ook moontlik 'n liefdesverhouding met 'n ouer vrou aangeknoop - soeke na 'n substituut moederfiguur.

Kaart VIII

Sy neem dadelik die realiteit om haar soos ander waar alhoewel sy tot 'n mate probeer tyd wen. Sy wil dus nie dadelik by die realiteit betrokke raak nie, omdat dit te veel angs wek. Dis ook twee diere wat soek na iets (naamlik kos). Dis ook hoe sy haarself op die oomblik sien, naamlik soekend na 'n geslagsverandering. Dit mag ook dui op orale behoeftes wat nie bevredig is nie. Sy hou die kaart nog 42" waarop sy dit telkens in die rondte draai voordat sy dit teruggee. Dit mag dui op intense betrokkenheid met die kaart en 'n behoefte om aan die normale vereistes te voldoen. Dis op die huidige oomblik vir haar moeilik as gevolg van haar onvervulde behoeftes.

Kaart IX

Sy gee geen response hier nie alhoewel die kaart 'n geruime tyd deur haar bestudeer word. Dit mag wees dat sy die toetsafnemer wil tevrede stel of ook omrede dit haar emosioneel verwar.

Kaart X

Die emosionele impak op hierdie kaart is vir haar te veel. Sy reageer al minder op die kleurkaarte, moontlik in 'n poging om van die hegte emosionele betrokkenheid daarvan te distansieer ('n prentjie). Sy raak egter tot 'n mate ongekontroleer in haar uitlewing van emosies omdat sy die impak nie suksesvol kan hanteer nie (bloed).

Dan maak sy dit 'n seetoneel, en behou haar kontrole. "Electric eels" kan egter ook as manlike seksuele simbole interpreteer word. Dis aktief en nie passief soos reeds genoemde vroulike seksualiteit nie.

Sy raak dan so betrokke en angstig en gevolglik is daar weer distansiëring. Maak dit "a child's drawing" Dit dui ook op haar eie onsekerheid. Sy wil dus soos 'n kind net laat gaan. Die onsekerheid spruit ook uit haar hele dilemma van geslagsrolverwarring en onsekere geslagsrol. Die kleure loop ook in mekaar in - dis ook moontlik hoe sy haarself sien, naamlik man en vrou in een liggaam vasgevang, en haar soeke na een identiteit - as man.

Opsomming

Daar is behoeftes wat aandring op onmiddellike bevrediging, alhoewel dit nie noodwendig tot impulsiwiteit en onvolwasse gedrag aanleiding gee nie. Dit mag verband hou met haar intense behoefte aan 'n geslagsverandering en om normale seksuele verhoudings aan te knoop. Dis egter nie in ernstige konflik met haar waardesisteen nie en sal haar ook nie totaal ontwrig en disintegreer nie.

Sy het 'n behoefte aan affeksie maar onderdruk en represseer dit. Dit is ook onderontwikkel, moontlik as beskerming teen te veel intieme emosionele betrokkenheid met ander mense.

Kan die wêreld om haar soos ander mense waarneem en

alhoewel sy baie introvertief van geaardheid is, kan sy met normale responsiwiteit en spontaniteit op stimuli van buite reageer, sonder om onnodig deur haar probleem gerem te word.

Sy is soms geneig tot swak kontrole veral betreffende emosionaliteit en kan soms overt uiting gee aan haar emosies. As gevolg van 'n basiese geïnhibeerdheid kan sy soms terughoudend wees.

Sy het 'n belangstelling om dinge te organiseer en beskik oor genoeg kreatiewe potensiaal om dit wat sy wil doen te bereik. Haar aspirasiepeil is nie te hoog vir haar vermoëns nie. Sy stel egter nie baie belang in detail nie, eerder in die geheelbeeld.

Sy het 'n intense behoefte aan fisiese kontak en ook om te onderskei tussen manlikheid en vroulikheid. Sy soek ook na hulp en leiding veral met betrekking tot haar probleem en onsekerheid oor haar eie identiteit.

Daar is egter baie angs aanwesig wat sy goed hanteer deur van probleemareas te distansieer, of van intieme emosionele betrokkenheid te onttrek.

'n Duidelike "penis-envy" is aanwesig asook 'n afhanklikheid van 'n moeder-figuur.

Geslagsrolidentifikasieprobleme en veral haar ambivalente gevoelens oor manlikheid/vroulikheid blyk duidelik. Dit onderstreep dan ook haar onsekerheid oor haar eie identiteit en ware geslagsrol.

4 TAT : Protokol en ontleding

Kaart I

10" "A little boy sitting here and looking at this violin. It could belong to someone in his family. Looking at it and hoping that he will oneday be able to play it and become famous. He wonders 'what makes the sound come out'".

- 10" Sy neem haar tyd of probeer tyd wen sodat sy haarself eers kan oriënteer in die nuwe situasie. Dit kan ook wees dat sy moontlikhedê oorweeg en nie impulsief besluite neem nie.
- A little boy Vae identifikasie met betrekking tot geslagsrol tree na vore. Dit mag wees dat sy die eise wat aan haar gestel word verkleineer, of dat daar te hoë eise aan haar gestel word. Sy voel dus in onvermoë om suksesvol daaraan te voldoen. Dit mag ook opstand teen outoriteit of teen die eise wees, daarom dat sy dit verkleineer.
- sitting here Sy hanteer dit op 'n passiewe wyse alhoewel sy nou in die hede daarby betrokke is. Daar is egter die behoefte om nader te kom maar ook om afstand te hou. Sy is dus nie werklik besig met die eise nie alhoewel sy intens daarvan bewus is.
- and looking at this violin Sy is betrokke by die eise alhoewel nie aktief nie. Sy hou haar tot 'n mate op 'n afstand sodat dit nie te bedreigend word nie, of ook omrede sy so onseker van haarself is.
- Dis egter nie die seuntjie se viool nie, maar net "daardie". Dit dui ook op afstand wat sy probeer skep. Die viool simboliseer ook vroulike seksualiteit en miskien omdat seksualiteit vir haar so belangrik is en veral om man te wees, is dit vir haar 'n problematiese situasie. Hoe kan 'n seun - dit wat sy wil wees - 'n viool hê, naamlik vroulike seksualiteit - omdat dit vir haar onaanvaarbaar is. Met ander woorde op grond daarvan kan sy nie aan die eise wat aan haar gestel word voldoen nie. Sy het dus ambivalente gevoelens daaroor.

It could belong
to someone in his family
Looking at it
and hoping
that he will oneday

Omdat die hele situasie haar so angstig maak of so bedreigend is, distansieer sy totaal en al daarvan deur dit aan iemand anders te gee. Met ander woorde plaas dit weg van haar af. Sy bly egter steeds onseker van haarself. 'n Mate van opstand is ook aanwesig alhoewel dit nie overt uitgeleef kan word nie. Subtiele aggressie mag dus op die voorgrond wees.

Vroulikheid pas dus nie by haar nie. Sy kom daarteen in opstand omdat sy voel dit beter by iemand anders hoort. Sy plaas dit nie totaal en al weg van haar nie maar behou dit nog in die familie. Dit mag ook wees dat identifikasie met die moederfiguur voorgekom het en dat sy voel haar moeder het steeds alle vroulikheid behou en sy (die pasiënt) het geen deel daarin gehad nie.

Daar bly egter tog die behoefte om aan die eise as vrou te voldoen alhoewel dit net op 'n afstand bewonder kan word. Met ander woorde nie te naby daaraan kom nie want dan word dit te bedreigend. Kan alleen op onpersoonlike wyse aan die eise wat dus sodanig gestel word voldoen want sodra sy te naby kom, word sy opstandig.

Sy het 'n intense behoefte om wel aan die eise wat gestel word te voldoen. Dit bly egter steeds passief.

Omdat die hele situasie so angswekkend word, moet sy dit uitstel tot in die toekoms. Met ander woorde sy het 'n behoefte om aan die eise wat gestel word te voldoen. Indien dit nie nou reggestel word nie, sal sy later moontlik daaraan voldoen. Dit

mag dui op 'n pseudo-intellektuele vlak van hantering van die eise. 'n Wensdenkery of 'n fantasie wat aanduidend kan wees van histeriese tendense. Met ander woorde dit mag ook haar hantering wees van probleme wat opduik. Sodra sy onseker van haarself voel, hanteer sy dit passief. Sy stel ook uit om iets te doen as gevolg van angs wat dit opwek en 'n poging om tyd te wen.

be able to
play it

Haar opstand teen die eise skemer steeds deur alhoewel sy die behoefte het om aktief betrokke te raak. Dit mag ook wees dat sy haarself as vrou nie bevoeg ag om aan die eise wat gestel word te voldoen nie, maar as man sou dit wel moontlik wees.

and become
famous

'n Mate van wensdenkery en fantasievlug kom na vore. Sy wil dit eers nie doen nie, maar later sal sy uitstyg bo ander. Dit mag dui op oorkompensasie of ook histeriese tendense deur die aandag op haar te wil vestig. Dit mag ook wees dat sy nou onseker van haarself voel maar dan sekerder van haarself sal wees omdat sy dan sal wees wat sy graag wil wees.

He wonders

Sy bly passief en op pseudo-intellektuele vlak. Daar is nie sprake van aktiwiteit of emosionele betrokkenheid nie. Sy verdedig ook moontlik daarteen.

what makes
the sound
come out

Ambivalensie met betrekking tot die geslagsrol tree na vore. Sy kan nie met die vroulike seksuele rol identifiseer nie en ook nie met die manlike seksuele rol nie (die strykstok). Die ambivalensie of geslagsrolidentifikasie is problematies as gevolg van swak identifikasie met die ouerfigure. Dit mag ook wees dat sy geen verband tus-

sen manlikheid en vroulikheid sien nie en juis daarom onseker is, of as gevolg van haar eie verwarring as synde vrou te wees maar wens om man te wees. Ten opsigte van die manlike rol is daar egter ook probleme omrede haar onsekerheid oor sy rolvervulling.

Opsomming

Sy handel nie impulsief in 'n nuwe situasie nie en beskou dinge eers van alle kante. Dit is moontlik as gevolg van spanning wat dit opwek wat sy eers probeer verlig. Geslagsrolidentifikasieprobleme kom voor as gevolg van swak identifikasie met die ouerfigure. Sy is ambivalent teenoor die manlike en die vroulike rolle alhoewel laasgenoemde vir haar totaal onaanvaarbaar is. Die manlike rol is ook nog vir haar onseker en sy mag dan ook probleme ondervind.

Sy is baie onseker van haarself en is daarom meer passief geöriënteer alhoewel sy baie emosioneel betrokke is. 'n Moontlikheid tot aktiwiteit is aanwesig en sy verdedig voortdurend teen emosionele betrokkenheid. Sy maak ook gebruik van wensdenkery en fantasie om betrokkenheid vry te spring. Die ontvlugting is egter net van tydelike aard. Haar opstand word ook onderdruk alhoewel dit duidelik na vore kom dat sy dit graag teenoor outoriteit en die vae eise aan haar gestel wil rig. Sy het egter die behoefte om aan die eise te voldoen, maar is ook onseker van haar eie vermoëns.

Kaart 2

24" "This can be one of those villages near the sea, where they work hard and they live for the soil really. The man loving his work. There is a young girl though. She is probably unlike the villagers, she wants to study. Not be just another village maiden. Maybe go away from the village. The man is seeing to his crops, whatever he has sown. The older woman, well, she is more content

with being a village woman. She has known life in the village. The man has a lot of work to see too. His thoughts are just of his land and the animals. The land brings him his income."

Ontleding

Sy neem lank voordat sy op hierdie kaart reageer. Dit mag wees omdat die emosionele betrokkenheid vir haar te veel is en sy dus as gevolg daarvan distansieer. Dit mag ook wees om tyd te wen. Die kaart word oor die algemeen vir familieverhoudings interpreteer. Dit mag dus blyk dat daar nie hegte of intieme familiebande bestaan het nie. Sy identifiseer met die jong vrou wat wil wegbeweeg van die familie. Sy is nie tevrede met die dinge wat al lank=al so is nie, en soek nuwe dinge. Die man is aktief besig om te werk. Dit mag ook wees dat sy 'n behoefte het om soos die man aktief te wees en daarom wegbeweeg van die passiewe vroulike rol. Sy wil nie die vroulike rol vertolk nie, maar eerder die aktief-manlike rol. Dit wek egter ang. Materiële dinge kan egter ook belangrik wees as gevolg van vader se beroep en haar noodsaak om die familie geldelik uit te help.

Kaart 3BM

17" "This girl must have had some disappointment and she is sitting and crying".

Ontleding

Daar is 'n mate van opstand teen die rol van die vrou as=ook teen haar gedwonge passiwiteit. Sy kan egter nie veel daaraan doen nie omdat sy in onvermoë is om overt uitlewing aan haar aggressie te gee. Sy internaliseer eerder haar aggressie. Ambivalensie kom dus weer duidelik na vore veral as gevolg van haar behoefte om anders te wees, naamlik manlik en haar gedwonge vroulike passiwiteit.

Kaart 6GF (Vader-dogter)

27" "This man and this woman could be married. She looks

at him in astonishment. He must have said something to her. He looks fond of her. He could have asked her to do something for him."

Ontleding

Daar is by haar 'n intense behoefte aan emosionele verbondendheid op psigoseksuele gebied. Dit mag ook wees dat sy 'n behoefte het om nader aan die vader te kom maar dit alleenlik kan doen as sy totaal en al met hom identifiseer, naamlik ook man word. Sodoende kan sy ook die liefde van die moeder wen. Dit mag ook wees dat sy 'n behoefte het aan normale seksuele gedrag alhoewel dit ook 'n mate van vrees inboesem, moontlik omdat sy met die man identifiseer. As vrou kan dit vir haar afskrik omdat sy nie met die rol van die vrou identifiseer nie.

Kaart 7BM (Vader-seun)

24" "Father and son. Discussing something. He could have said (the father) that the young man must take more care in choosing a wife. He must look more into the background of this woman he is going withThe young man has his mind of his own, he can think for himself. If he is interested in anybody he needs nobody's approval. He intends working and getting something out of life."

Ontleding

In 'n vader-seunverhouding is daar sprake van 'n betreklik goeie verhouding. Sy kan haarself handhaaf teen haar vader en ook teen sy gesag in opstand kom. Sy kan ook onafhanklik funksioneer. Sy kan egter luister na die advies van haar vader alhoewel sy self kan besluit of sy dit sal aanvaar al dan nie. (Dit lyk ook meer gesond as die vader-dogter kaart).

Die pasiënt is ook baie aktief en emosioneel betrokke. Dit bevestig die hipotese na aktiwiteit ten opsigte van die manlike rol wat alreeds vroeër gemaak is.

Kaart 6BM (Moeder-seun)

5" "This man must have come up to his mother. This woman is his mother, (wys) and told her that he wants to get married to a certain woman. His mother said things he did'nt like and did'nt approve. He is upset about it."

Ontleding

Dit dui hier op 'n onopgeloste Oedipus-kompleks (naamlik waar die seun op die moeder verlief is). Dit maak haar egter geweldig angstig en sy moet intens daarteen verdedig ("This woman is his mother"). Met ander woorde haar doelbewus op 'n afstand hou omdat die vader andersins te bedreigend sal wees. Dit mag ook wees hoekom sy man wil word - naamlik soos die vader. Dan alleenlik sal dit moontlik wees om om die liefde van die moeder te kompeteer met die vader. As vrou is dit onmoontlik en onaanvaarbaar. Daar is egter steeds 'n afhanklikheid van die moeder alhoewel die wens bestaan om ook onafhanklik van haar te wees. Onopgeloste afhanklikheidsbehoeftes is dus aanwesig.

Kaart 7GF (Moeder-dogter)

8" "This girl is sitting here with her doll and her mother is sitting next to her looking at the doll.....the mother was reading a bookThe girl looks a bit sad maybe because the mother is not taking much notice of her."

Ontleding

'n Baie swak moeder-dogterverhouding tree na vore. Dis asof hulle elkeen afsonderlik funksioneer asook passief is en daar geen hegte emosionele betrokkenheid is nie. Dit mag ook wees dat sy dit sien asof die moeder haar as dogter onaanvaarbaar vind en sy dus verwerp voel. (Sy mag dus voel dat sy as man meer aanvaarbaar vir die moeder sal wees).

Kaart 13MF

15" "This woman looks like she is dead. The man could

be her husband, could have come into the room and saw her lying in that state. She might have committed suicide.... Some connection between them. He looks upset about her death."

Ontleding

Sy is geweldig in opstand teen die rol van die vrou en ont-trek heeltemal van intieme betrokkenheid met 'n man (self=moord). Sy identifiseer met die rol van die man alhoewel dit ook by haar 'n behoefte aan normale heteroseksuele ver-houdings impliseer. Dit wek ook 'n mate van angs. Die man se rol is meer aanvaarbaar as die rolvervulling van die vrou wat vir haar totaal onaanvaarbaar is.

Kaart 8BM

22" "This boy is thinking well he could be thinking of what he should do with himself as he grows older. Become a surgeon, operate on people or to become a good soldier. To reach a high rank. On the other hand think of something he had seen. Father been shot and well somebody cut the bullet out. Could be just the recalling of his memories."

Ontleding

Sy identifiseer geweldig met die seuntjie moontlik omdat sy die behoefte het om die rol van die man te vertolk. Sy stel ideale aan haarself hoog. Dit mag wees dat haar aspirasies hoër is as haar vermoëns. Sy het egter 'n be-hoefte om uit te styg bo die normale vlak van die lewe. Haar aggressie word onderdruk en nie vry spontaan uitgelewe nie. Sodra sy minder angstig is, rig sy haar aggressie op die vaderfiguur. Moontlik omdat hy man is, iets wat sy graag wil wees. Sy moet dus daarteen verdedig deur te distansieer omrede dit spanning opwek.

Opsomming

Sy handel nie impulsief nie, behalwe dat dit tot 'n mate van angs en spanning aanleiding gee. Sy beskou dinge eers goed voordat sy daarby betrokke raak.

Geslagsrolidentifikasieprobleme kom voor veral as gevolg van swak ouer-kindidentifikasie. Sy is baie ambivalent oor die vertolking van die onderskeie rolle. Die vertolking van die rol van die vrou is egter vir haar totaal onaanvaarbaar.

Sy is baie onseker van haarself en gevolglik passief. Dus nie aktief handelend betrokke nie. Dit is moontlik ter verdediging van die uitlewing van overte aggressie. Sy het egter 'n behoefte om soos die man aktief te wees.

Sy maak gebruik van wensdenkery en fantasie in 'n poging om die eise van die hede te ontvlug. Sy stel dit uit tot later wanneer dit minder angs sal wek. Sy wil daaraan voldoen maar is ook onseker van haar vermoëns.

Swak familieverhoudings het voorgekom. Geen hegte emosionele betrokkenheid nie en sy distansieer ook van intieme interpersoonlike kontak.

Met die vader-kindverhouding identifiseer sy beter as "seun". Sodoende is sy nie so afhanklik van hom nie. Sy kan onafhanklik wees maar ook uiting gee aan haar opstand teen sy outoriteit. As dogter kan sy dit nie doen nie alhoewel sy tog emosioneel betrokke is.

Die moeder-kindverhouding weerspieël dieselfde. As dogter kan sy glad nie met die moeder identifiseer as gevolg van onbetrokkenheid aan albei kante. Sy het 'n behoefte aan kontak met die moeder en dit kan alleenlik bewerkstellig word as sy "seun" is of met die rol van die seun identifiseer. Sodoende kan sy uiting gee aan haar gevoelens maar onafhanklik bly. Onopgeloste afhanklikheidsbehoeftes kom hier duidelik na vore.

In 'n psigoseksuele verhouding is die rol van die vrou vir haar totaal en al onaanvaarbaar. Sy distansieer gevolglik van die emosionele betrokkenheid met 'n man.

Problematiek met betrekking tot die uitlewing van aggressie kom voor. As vrou moet sy dit passief hanteer en dit lei tot depressie. As "seun" is daar egter meer moontlikhede

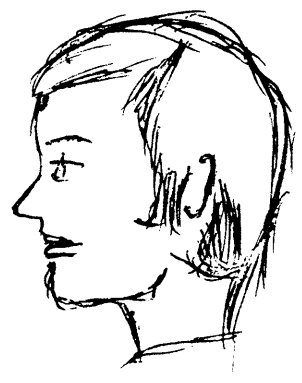
①

②

- a) I see myself as 2 (3)
- b) I don't see myself at all

om haar opstand teenoor die vader en gesag uit te lewe. Dit is ook waarna sy strewe, alhoewel die ambivalensie haar geweldig angstig maak.

5 Die Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding

Sy teken iemand van dieselfde geslag as sy eerste. Dit dui moontlik op identifikasie met die vroulike rol asook haar siening van vroulikheid in die algemeen.

Die feit dat die vrou direk vorentoe kyk mag dui op 'n oop beskouing van die lewe. Daar is ook 'n gelukkige uitdrukking op die vrou se gesig wat mag dui op aanvaarding van die vroulike rol. (Dit moet egter in aanmerking geneem word dat sy hier haar vriendin as model gebruik het. Dit is dus nie noodwendig haar eie selfbeeld nie, maar hoe sy graag 'n vrou wil sien).

Sy lê ook baie klem op die uiterlike vroulike geslagsorgane naamlik die borste en die heupe. Volgens Machover mag dit dui op sterk identifikasie met die dominante moederfiguur. (Dit mag dus verband hou met haar aange-trokkenheid tot 'n ouer vrou).

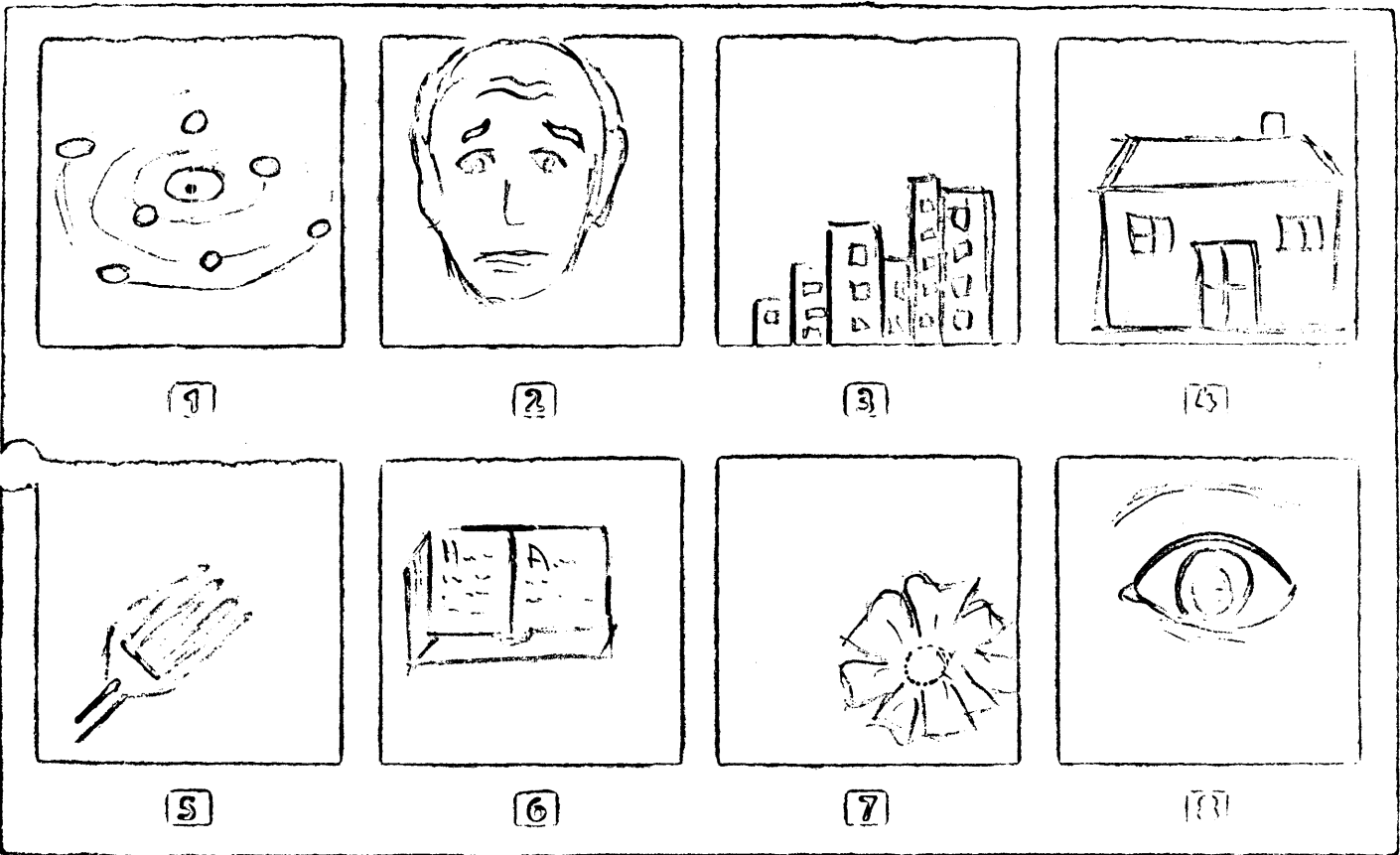
Meer detail kom ook ten opsigte van die bolyf voor in teenstelling met die onderlyf. Dit mag aanduidend wees van konflik in die genitale areas of moontlike geslagsrol-identifikasieprobleme. (Dit is by die man sowel as die vrouefiguur. By die selfbeeld is die hele liggaam uit-gelaat. Dit mag dus wees omrede haar liggaam konflik veroorsaak).

Die vrouefiguur kyk ook na vore in teenstelling met die manspersoon wat na links kyk. Dit mag wees dat sy as vrou 'n mate van sekuriteit het en die wêreld in die gesig kan kyk. Iets wat problematies op die oomblik is omrede sy nog nie ten volle as man die wêreld kan benader nie. Die mans kyk albei links wat volgens Machover ook dui op selfgesentreerdheid en introversiewe tendense.

Die man se bolyf word ook oorbeklemtoon in teenstelling met die onderstegedeelte van sy liggaam. Dit mag dus

Naam/Name:

Datum/Date: 20/2/73

AANWYSINGS: In die vierkante is daar tekeninge begin wat u moet voltooi. Teken wat u na aanleiding daarvan te binne skiet. Dit kom nie op u tekenbegaaftedheid aan nie. Gebruik slegs potlood, geen lineaal of passer nie. Moet nie uitvee nie. Beantwoord asseblief ten slotte die onderstaande vrae:

DIRECTIONS: In the squares there are drawings to be completed by you. Draw anything that comes to your mind as a result thereof. It is not a matter of drawing efficiency. Use only a pencil, no ruler or other utensils. Do not rub out. After completion, kindly answer the following questions:

Wat word deur die tekeninge voorgestel/What is represented by the drawings?

1. DRAWING FROM A BOOK OF THE SOLAR SYSTEM
2. A MAN
3. BUILDINGS
4. A HOUSE
5. A FORK
6. A BOOK
7. A FLOWER
8. THE EYE

Watter tekeninge beskou u as die mees geslaagde/Which drawing do you deem most successful? THE EYE

Watter die mins geslaagd/Which one the least successful? DRAWING OF THE SOLAR SYSTEM.

ook weer dui op probleme in die genitale areas.

Sy teken ook vir die man 'n snor en beklemtoon so sy manlikheid en viriliteit. Dit mag dus 'n behoefte by haar openbaar om soos die man te wees - viriel en manlik en daarom dat sy soveel klem daarop plaas.

By die tekening van die self word die snor uitgelaat, moontlik omdat sy besef dat sy nie ten volle man kan wees nie. Sy openbaar ook haar eie onsekere liggaamsbeeld deur die weglaat daarvan.

"I see myself as two persons", naamlik as man en vrou. Dit wek soveel konflik dat sy nie haarself kan teken nie. "I don't see myself at all". Dit dui op haar totale onvermoë om die twee teenstrydige beelde met mekaar te integreer.

'n Mate van spanning en angs word ook algaande opgemerk soos die instruksies nader aan haarself beweeg, en sy meer van haarself moet gee.

Dit blyk dus uit al drie tekeninge dat geslagsrolprobleme wel voorkom en dat sy 'n behoefte het om man te wees alhoewel sy onseker is hoe om haar huidige liggaamsbeeld daarby te integreer.

6 Wartegg : Protokol en ontleding

Uit die toetsontleding blyk dit dat sy oor die algemeen 'n spontane persoon is met vitaliteit alhoewel sy klem laat val op die meer vroulike aspekte van die toets.

Geslagsidentifikasieprobleme mag aanwesig wees. Sy teken die gesig van 'n man wat volgens Kinget vreemd is aangesien 'n persoon gewoonlik mense van sy eie geslag teken. Dit mag dus hier dui op konflik met die huidige vroulike geslagsrol en behoefte aan die manlike geslagsrol. Ambivalensie met betrekking tot die aanvaarding manlikheid of vroulikheid word dan ook verder op die toets waargeneem.

'n Mate van angs en gespannenheid in die toets word waargeneem alhoewel dit nie haar spontaniteit beïnvloed nie. Dit is egter aanduidend van emosionele probleme wat kan voortspruit uit geslagsrolproblematiek.

Sy is 'n sensitiewe mens en mag onseker van haarself wees, die wat sy nie so emosioneel betrokke raak op die toets nie. Dit het nie 'n remmende invloed op haar nie en sy kom goed aangepas in haar omgewing voor.

7 Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate
Die pasiënt se biologiese geslag is vroulik en sy kom derhalwe na die Transseksualiste-kliniek met die hoop om na die manlike geslag verander te word.

Volgens haar het sy nooit werklik met die rol van die vrou geïdentifiseer nie, selfs nie as dogtertjie nie. Sy het ook altyd 'n voorliefde vir seunsmats en -speletjies gehad.

Vir haar is die manlike geslagssimbool dié belangrikste en sy sê ook: "I'll feel proud if I had a penis".

Sy presteer op die Wechsler-Bellevue-intelligensieskaal met 'n IK wat as gemiddeld of normaal geklassifiseer kan word, alhoewel 'n swak selfbeeldkonsep uit die subtoetsstrooiing na vore kom.

Die swak selfbeeldkonsep is ook telkens op die ander projektiwe tegnieke opgemerk. Dit kan verklaar word in die lig van haar eie onsekere identiteit en die biologiese liggaam van 'n vrou met die psigiese strewe na volkome manlikheid.

Sy het 'n geweldige behoefte aan affeksie alhoewel sy dit onderdruk en repressieer omdat dit te gevaarlik is om emosioneel betrokke te raak op interpersoonlike vlak.

'n Mate van impulsiwiteit en egosentrisiteit kom na vore veral in 'n nuwe situasie. Dit rem haar egter nie om die wêreld om haar soos ander waar te neem nie en sy kan nog spontaan op stimuli vanuit die omgewing reageer.

Sy beskik oor genoeg kreatiewe potensiaal om haar aspirasies te bereik. Sy is egter nie iemand vir baie detail nie maar stel eerder belang in die geheelbeeld.

Sy het egter 'n intense behoefte aan fisiese kontak asook

om te onderskei tussen manlikheid en vroulikheid. Dis moontlik verstaanbaar gesien in die lig van haar geslagsrolidentifikasieprobleem, Sy is duidelik afhanklik van die moederfiguur wat ook bevestig word deur haar verhouding met 'n ouer vrou.

'n "Penis-envy" is ook aanwesig. Sy kan nie ten volle met die ouers identifiseer nie en strewe na volkome manlikheid.

Geslagsrolidentifikasieprobleme is baie sterk op die voorgrond en sy is ook ambivalent teenoor die vertolking van die manlike sowel as die vroulike rolle. Die vertolking van die vroulike rol is egter vir haar totaal onaanvaarbaar.

Sy is op die oomblik passief geöriënteer en maak van wensdenkery en fantasie gebruik, moontlik in 'n poging om die hede met sy eise aan haar vroulikheid te ontvlug. Dit mag ook wees hoe sy haar angs hanteer.

Met die ouerfigure kan sy net as "seun" identifiseer moontlik daarom dat dit in die hede vir haar so moeilik is om met die rol van die vrou te identifiseer.

As "seun" is die uitlewing van aggressie ook moontlik terwyl in die rol van vrou dit onderdruk moet word en sy nie suksesvol uitlewing daaraan kan gee nie.

Gesien dus in die lig van bogenoemde is dit verstaanbaar dat sy met die rol van die man identifiseer en trots sal wees om 'n penis te hê. Die penis simboliseer vir haar manlikheid en viriliteit.

Sy is egter nog onseker en angstig oor die hele kwessie, moontlik omdat sy ook nie weet hoe om as man op te tree nie of ook omdat sy nooit, afgesien van die operasie, ten volle man sal kan wees nie.

GEVALLESTUDIE E

1 Bespreking van die kliniese geskiedenis na aanleiding van die gestruktureerde onderhoud

Die pasiënt is biologies vroulik en wil na 'n man verander

word. Tydens die onderhoud was sy dan ook soos 'n man gekleed en het reeds die sosiale rol van die man oorge= neem.

Sy is tans 22 jaar oud. Haar ouers is nooit geskei nie en is reeds 25 jaar lank getroud.

Sy beskryf haar vader as iemand wat by almal gewild is. Hy het egter vroeër baie gedrink en dit het die verhouding tussen haar en haar vader vertroebel. Hy neig om streng te probeer wees alhoewel hy baie saggeaard is. Sy be= skryf haar moeder as 'n ekstrovert wat alles sal doen om iemand anders te help. Sy is egter baie ongeduldig en kan maklik haar humeur verloor. Sy hou ook nie daarvan om te wag nie.

Die pasiënt beskou haar ouers se huwelik as geslaag. Sy voel dat hulle mekaar balanseer.

Die pasiënt het matriek geslaag en is van plan om verder te studeer.

As kind het sy meestal met seuns gespeel maar vanweë die aard van die hoërskool was sy beperk tot meisiesgeselskap.

Sy kan onthou dat sy op vierjarige leeftyd geweier het om dogtersklere aan te trek. Haar ouers het haar nooit forseer om dogtersklere te dra nie. Sy maak die opmerk= ing dat sy gehou het van die skooluniform - veral die skool= baadjie. Dit is soos 'n mansbaadjie en sy kan daaragter wegkruip.

Sy leef tans as 'n man en werk as 'n man. Haar stokperd= jies is ook nou meer manlik geöriënteer soos byvoorbeeld houtwerk.

Menstruasie was vir haar 'n geweldige skok. Sy het dit gehaat: "I thought I would die...!" Haar borsontwikkeling het sy probeer wegsteek deur voorgebuig te loop. Op die huidige oomblik bind sy haar vas omrede sy as man lewe en in die alledaagse omgang as man aanvaar word.

Sy het reeds heteroseksuele verhoudinge gehad alhoewel dit haar nie bevrediging gegee het nie. Sy is lief vir 'n sekere meisie maar het die verhouding beëindig omrede dit

haar nie bevredig soos dit nou is nie.

As sy drie wense gegun word, is haar eerste wens dan ook om 'n man te wees. As sy iets omtrent haarself kan verander dan wil sy haar borste weg hê asook "a reasonably presentable looking penis".

Indien die operasie nie gedoen word nie, is haar toekomstlik onmoontlik aangesien sy nie weer kan teruggaan na haar vorige lewe om net vrou te wees nie. Indien die operasie egter wel gedoen word sien sy moontlikhede om alles te doen wat sy nog altyd wou doen, maar nooit kon doen nie omdat sy fisies vroulik was.

2 Wechsler : Protokol en ontleding

Verbaal	RT	GT	Prakties	RT	GT
Alg inligting	18	12,5 ⁰	Prentvoltooing	13	11,0 ⁰
Alg begrip	14	12,5 ⁰	Voorwerpsame=voeging	21	12,5 ⁰
Rekenkunde	8	11,0 ⁰	Elokpatrone	29	11,0 ⁰
Syferherhaling	13	12,5 ⁰	Syfersimbool	59	13,5 ⁰
Ooreenkomste	22	15,0 ⁺	Prenterangskikking	15	12,5 ⁰
Verbale telling		63,5	Nie-verbale telling		60,5
Verbale St punt		127,0	Nie-verbale St punt		121,0
Korreksiesyfer		1	Korreksiesyfer		1
Verbale IK		126	Nie-verbale IK		120

TOTALE IK = 124

Verbale IK = 126

Nie-verbale IK = 120

Totale Ik = 124

Die omvang is 11,0 tot 15,0. Die mediaan is 12,4. (Die subtoetsstrooing is op grond van die mediaan bereken).

Ontleding

Sy presteer met 'n IK van 124 wat as superieur geklassifiseer kan word. Geen deteriorasie kom volgens die

Wechsler-formule voor nie.

Die strooiing op die subtoetse is onbeduidend van enige psigiatriese afwyking, alhoewel swak aandag en konsentrasie by Rekenkunde voorgekom het. Die angsdriehoek toon geen funksionele belemmering as gevolg van angs nie. Geen spesifieke diagnose kan op grond van bogenoemde gewens gemaak word nie.

3 Rorschach : Protokol en ontleding

(a) Rorschach-protokol

(?) Navraag tydens die onderhoud

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart I</u>		
1 7" (draai kaart in die rondte) The centre portion is an Eastern god	The outline, like pictures you see of the East	D F (H)
2 The area here is the jungle and old ruins. A temple that is overgrown	Confusion here. Not grown in order. The shading made me think of it.	D F Nat
3 This is the crown of a goddess or god and here is the head and the body	(Dit hou verband met respons op 1, met ander woorde 'n verdere beskrywing)	
4 These two here look like hands	(?) Reaching out. Probably the place of sacrifice for the god. Hands reaching out to receive the sacrifice	d M Hd
<u>Kaart II</u>		
6" Impression of an abstractly drawn butterfly. The top part is the antennae, here are the wings and the body.	(?) Butterflies have various colors (?) Flying	D FM, FC A

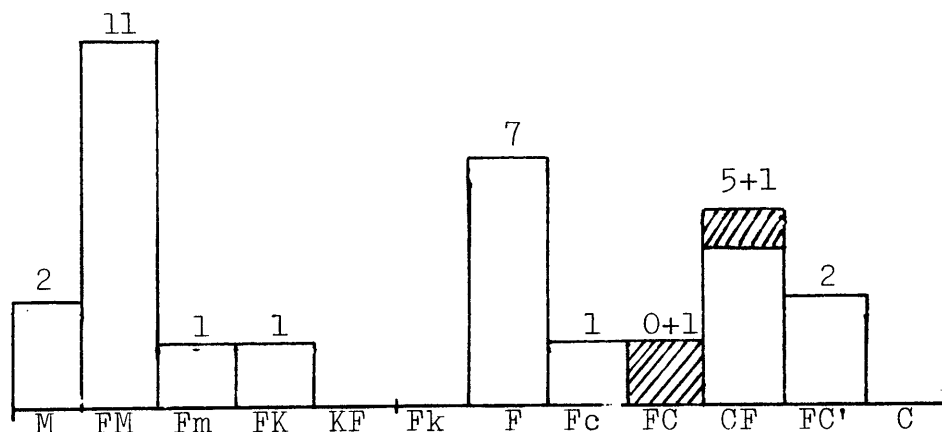
Respos	Navraag	Determinante
<u>Kaart III</u>		
1 3" Two African women drawing water from the well	(?) The shape of the body	W M H P
2 These coloured bits represent the bush around them. These are the pitchers and this bottom section represents the well	(?) Of creepers hanging down from trees and some bush in the distance	D F Nat
<u>Kaart IV</u>		
8" Looks like a tattered bearskin rug. The top where the neck used to be The white represents the shagginess where age has worn through.	(?) The tecture, the shading of the whole thing. (?) Age has worn holes through the actual skin.	W, S Fc, FC' A Obj
<u>Kaart V</u>		
1 12" The back part looks like the legs of a rabbit.	(?) A dead rabbit. His legs are apart	D F Ad
2 The top part looks like the head of a snail.	(?) Reminds me of a snail - his antennae. (?) Crawling along.	D FM Ad
3 This section looks like the backpart of a buck. The leg and the tail. The picture represents animal life: rabbit, snail and buck.	(?) After its been shot, hanging from a tree. Then the tail would be standing up but now its hanging down and the tail as well. (?) I have a great love for animals, and this reminds me of the animals I know.	D F Ad

Respons	Navraag	Determinante
<p><u>Kaart VI</u></p> <p>Looks like a giant stingray. The tail part, the wings and antennae. This is the body (wys).</p>	<p>(?) Once saw one that impressed me greatly. Texture of the pattern, the shading and colouring is grey. The various shades, lighter grey and darker on the spot (?) It's floating in water.</p>	<p>D FM, FC' A</p>
<p><u>Kaart VII</u></p> <p>1. 7" A coral island. These jagged edges are the coral formations. The section here is where the sea washes between the chanel and the formations.</p> <p>2 These look like laughing rabbits as well. This is the ears and this the mouth.</p> <p>3 They look like other characters out of a nursery rhyme. Rabbits laughing. These are pulling an ugly face.... laughter and sorrow. The comparison. Like in the theatre. The whole picture together represents the island.</p>	<p>(?) Only coral islands give these shapes. (?) Surrounded by sea. No one living there, just the coral. (?) Looking at it from above.</p>	<p>D F Coral</p> <p>D FM A</p> <p>D FM (A)</p>
<p><u>Kaart VIII</u></p> <p>(draai kaart al in die rondte)</p> <p>1 Reflection of the sun on ice.</p>	<p>(?) (I always wanted to go to the Antarctic). The way the sun shines and</p>	<p>W FK Reflection</p>

Respons	Navraag	Determinante
<p><u>Kaart VIII(Vervolg)</u></p> <p>2 These two are wolves, after a kill, and there is blood on the ice and this reflection on their bodies gives it a pinkish effect. The other colours are just the reflection on the ice.</p>	<p>ice reflects it.... a different beauty, and the red color.</p> <p>Blood?/ The red colour and wolves land up killing.</p>	<p>D FM,CF A P</p>
<p><u>Kaart IX</u></p> <p>10" Looks like an atomic explosion. Bottom represents the earth. Orange is the heat and fire after the explosion. The green represents the polluted air - full with death. This part represents the bloody part of doom.</p>	<p>(?) The shape of this is a mushroom, shaped cloud. The bottom where destruction is. The death....no life left after an atomic exposition.</p> <p>(?) It is immediately after the explosion.</p> <p>(?) Air can't be breathed, it is full of radiation. The dirty green.</p> <p>(?) Ultimate end of humanity. Frightening clouds over mankind. It is right that it should be red because it is representative of what it does.</p>	<p>W CF,KF,m Eksp</p> <p>D CF Vuur</p> <p>D CFsym Pol-lut</p> <p>D CFsym Doom</p>
<p><u>Kaart X</u></p> <p>1 VAV An undersea picture.</p> <p>2 A lobster (grys)</p>	<p>(?) The colour and the various shapes.</p> <p>(?) Shapes and pin-cers, crawling along the bed of the sea towards the coral looking for food.</p>	<p>W CF Undersea</p> <p>D FM A</p>

Respons	Navraag	Determinante
<u>Kaart X (Vervolg)</u>		
3 two giant crabs (blou).	(?) Legs and pincers moving about.	D FM A
4 This section represents the coral formation (rooi).	(?) Coral is pink or light pink or white.	D F Obj Coral
5 Some type of squid (onderste groen).	(?) Shapes of the face - also moving.	D FM A P
6 These two yellow ones are fish.	(?) The shape. Moving around the coral looking for food.	D FM A
7 Jelly fish (oranje).	(?) Floating around	D FM A
8 Seaweed (Sides)	(?) Floating around A colourful moving scene.	D Fm Seaweed

(b) Die Psigogram

- R = 28
- W = 5
- D = 22
- d = 1
- S = 1
- P = 4

(c) Globale interpretasie van die psigogram

'n Kwantitatiewe ontleding van die psigogram kan nie in hierdie geval gedoen word nie omrede daar alleenlik twee M-response aanwesig is. Gevolglik word

daar net 'n globale interpretasie van die psigogram gegee.

Die eerste indruk van die psigogram is dat daar meer response op die linkerkant as die regterkant, nl die kleurarea, is. Dit mag daarop dui dat die persoon nie spontaan sal reageer op stimuli vanuit haar omgewing nie, maar haar responsiwiteit eerder onderdruk of inhibeer en haar wêreld in terme van haar eie behoeftes benader en struktureer. Dit dui ook op introvertiewe tendense.

Die feit dat hierdie persoon nie drie M-response gee nie, is nie aanduidend van 'n lae intelligensie nie aangesien Wechsler 'n aanduiding gee van superieure intelligensie. In hierdie geval kan daar egter emosionele faktore aanwesig wees wat 'n remmende invloed het op haar empatiese verhouding met ander mense, asook die benutting van haar potensiaal.

Die feit dat FM-response die M-response domineer kan ook 'n aanduiding van swak selfaanvaarding of 'n swak selfbeeldkonsep insluit. Dit dui ook moontlik op swak interpersoonlike verhoudings as gevolg van bo genoemde.

Die feit dat daar so 'n geweldige hoë FM-kolom is, mag aanduidend wees van behoeftes wat aandrang op onmiddellike bevrediging. Veral egosentriese behoeftes. Mag ook dui op impulsiwiteit. Daar is egter 'n bewuswees van haar behoeftes wat nie noodwendig tot overte uitlewing daarvan, aanleiding sal gee nie. Omrede daar ook 'n hoë CF is, is die moontlikheid daar dat sy wel op ongekontroleerde wyse uiting aan haar behoeftes en emosies kan gee.

Sy is bewus van spanninge buite haarself wat haar persoonlikheid kan bedreig. Dit dui egter nie noodwendig op 'n hulpeloosheid en aanvaarding nie,

maar dat sy tog die spanning probeer aanpas by die realiteit. Die konflikte wat sy ervaar probeer sy dus hanteer en het dus nog nie opgegee nie.

Die feit dat geen KF-response aanwesig is nie, sê nie dat daar geen diffuse affeksionele angs is nie. Dit mag wel onderdruk word soos ook die M-response.

Die feit dat daar wel een FK-respons aanwesig is, dui daarop dat sy 'n bewuste poging aanwend om haar affeksionele angs deur middel van introspeksie te hanteer. Met ander woorde, sy verobjektifeer haar probleem om sodoende perspektief te kry. Plaas dit dus op 'n afstand sodat sy dit onbetrokke kan beskou. Dit het 'n positiewe en stabiliserende invloed op haar omdat sy sodoende die angs wat die affeksionele opwek, kan hanteer. Dit is egter nie noodwendig 'n teken van insig nie, maar wel 'n teken van rede=like goeie aanpassing.

Sy gebruik nie intellektualisering as verdediging teen affeksionele angs nie.

Die feit dat daar 'n matige hoeveelheid F-response aanwesig is, kan aandui dat sy soms die realiteit op 'n onpersoonlike wyse kan benader sonder om werk=lik emosioneel daarby betrokke te raak. Dit mag haar introversie en introspeksie verklaar.

Sy is egter bewus van haar affeksionele behoeftes en aanvaar dat hulle daar is. Die feit dat sy so min response gee kan daarop dui dat sy sensitief is vir haar affeksionele behoeftes asook angs as gevolg daarvan ervaar. Sy verdedig teen hierdie angs op introspektiewe wyse.

FC'-response wat aanwesig is, dui op depressiewe ge=voelens wat aanwesig is, moontlik as gevolg van on=vervulling van haar affeksionele behoeftes, asook moontlike traumatiese ervarings tydens haar kinder=jare. Dit dui ook daarop dat sy alleen op mini=male wyse kan reageer ten opsigte van stimuli vanuit haar omgewing. Dit mag ook wees dat sy onttrek van

goeie uitlewing van emosies of responsiwiteit op emosioneel-belaaide situasies.

Die feit dat CF groter is as FC dui daarop dat sy haar emosionele reaksies eerder op 'n ongekontroleerde wyse sal uitleef as gekontroleerd ten opsigte van haar verdedigings.

Dit dui ook op 'n ambivalensie in haar persoonlikheidsstruktuur. Aan die een kant is daar doelbewuste inperking en onttrekking van emosioneel-belaaide situasies, maar aan die ander kant is die moontlikheid daar dat indien sy emosioneel betrokke gaan raak, sy overt uiting gaan gee aan haar emosies, sowel as haar onbevredigde impulsiewe en egosentriese behoeftes.

Die feit dat daar wel 'n addisionele FC aanwesig is, dui op die moontlikheid van kontrole, hetsy dit potensiaal is of 'n kontrole wat besig is om af te neem.

Haar realiteitstoetsing is swak, moontlik as gevolg van die ambivalensie en onsekerheid hoe om haar emosies suksesvol uit te leef asook om haar potensiaal te benut.

(d) Kwalitatiewe ontleding

Kaart I

Sy draai die kaart al in die rondte wat dui op spanning en angs in 'n nuwe situasie. Sy probeer dit hanteer deur tyd te wen. Die respons wat sy gee is aanduidend van haar goeie intellek asook die vrye gebruikmaking van fantasie. Sy verwyder die respons van hierdie wêreld - 'n "Oosterse god" - die hipotese kan gestel word dat die kaart vir haar bedreigend is en dat sy daarvan wil distansieer - met ander woorde na die Ooste gaan. (Godsdiens mag ook vir haar 'n wyse van angs en skuld hantering wees). Dit mag ook wees dat sy haar probeer kontroleer (in terme van emosies) soos die Oosterse gode. Dit is ook ietwat verhewe. Dit mag ook haar siening van haarself wees, naamlik verhewe bo die gewone mens en sy gevoelens, omdat

sy dit so goed kan kontroleer. Sodoende beweeg sy weg van die gevoelsmatige na 'n amper mistiese.

Die "jungle" wat so oorgroei is met struik en wat op "confusion" dui, mag ook haar siening van haarself wees. (Dit mag ook haar id wees, naamlik onbevredigde behoeftes, wat 'n remmende invloed het op die soeke na verhevenheid - super-ego). Sy soek egter na identiteit as gevolg van haar onsekere geslagsrol. Sy soek ook na stabiliteit maar as gevolg van haar onsekerheid en innerlike spanning manifesteer dit in angs.

Sy toon duidelike geslagsrolproblematiek veral met betrekking tot ambivalensie. Dis 'n "god" of "goddess". Dit veroorsaak verwarring en angs omdat sy onseker oor haar eie geslagsrol is.

Sy gaan vandaar na die kleinste dele bo-op die kaart - die hande - en sien hulle as "reaching out to receive the sacrifice".

Dis asof sy op hierdie kaart haarself ten volle blootstel. Haar onsekerheid en soeke na hulp en leiding is op die voorgrond. Sy stel haarself afhanklik in 'n poging om gehelp te word.

Kaart II

Op hierdie kaart waar sy vir die eerste keer met emosie gekonfronteer word, wek dit angs wat sy hanteer deur eers daarvan te distansieer en dan betrokke te raak. Sodoende gee sy overt uiting aan haar emosies.

"Abstractly" mag dui op iets wat ongedifferensieer is. Dit maak dit dus vir haar moeilik om emosies sinvol waar te neem omrede spanning aanwesig is. 'n Mate van kleurskok kom ook voor. Dit is moontlik die reaksie op emosioneel-belaaide stimuli. Sy is dus oorweldig deur die emosionele stimuli en probeer dit hanteer deur daarvan te distansieer.

Kaart III

Op hierdie kaart waar sy eintlik eers werklik op interpersoonlike vlak betrokke raak, reageer sy soos ander mense. Die hipotese kan gestel word dat sy relatief goed met mense oor die weg kom en op die wêreld kan reageer soos ander. Dit mag haar egter tot 'n mate angstig maak om te emosioneel betrokke te raak by mense. Gevolglik distansieer sy daarvan, na die meer onbetrokke onpersoonlike dinge (die "creepers").

Kaart IV

Sy het 'n geweldige behoefte aan affeksie ten opsigte van die vaderfiguur. Alhoewel dit tot 'n mate vir haar bedreigend is, moet sy dit verkleineer. Sy maak dus asof dit nie werklik belangrik is nie. So=doende kom haar opstand en negatiewisme na vore teenoor die vaderfiguur wat moontlik nie haar behoefte aan affeksie bevredig het nie. Sy kan ook moontlik nie met die vader identifiseer nie omrede haar affeksionele behoeftes nie bevredig is nie.

Kaart V

Sy kan nie hier tot 'n georganiseerde geheel kom nie wat dui op probleme in die aanvaarding van die realiteit soos dit werklik is. Gevolglik stel sy meer in besonderhede belang. (Dit mag ook verband hou met haar eie probleem naamlik dat sy nie haarself as vrou kan aanvaar nie. Met die gevolg dat sy nie die realiteit waarneem soos dit werklik is nie).

Sy hanteer realiteit op 'n passiewe en skadelose wyse, asof dit iets is wat stadig vooruitgaan, maar selfs hierdie aktiwiteit is vir haar bedreigend.

Sy kan dit tot 'n mate kontroleer deur middel van verdediging. Sy probeer dit saam voeg "dierelewe", en maak dit iets wat sy ken omdat dit andersins te veel spanning veroorsaak.

Sy kan ook nie die populêre vlermuis op die kaart

waarneem nie, wat dui op kleurskok as gevolg van emosionele betrokkenheid. Sy distansieer van disforiese stimuli na die minder bedreigende passiewe diere. Sy mag dus probleme met realiteitsaanvaarding ondervind.

Kaart VI

Seksualiteit is vir haar geweldig bedreigend. Sy onderdruk haar affeksionele behoefte sodat dit net nog oppervlakkig aanwesig is.

Sy is met die manlike sowel as die vroulike deel op die kaart gepreokkupeer. Sy sien dit in geheel as 'n "stingray". Psigodinamies mag dit daarop dui dat sy soos hierdie vis wil wees en deur die water gly. Sodra iets egter in die vis se pad kom of hy bedreig voel gee hy 'n elektriese skok deur middel van sy stert af. Die hipotese kan dus gemaak word dat in die verkryging van manlikheid sy bedreigende situasies beter sal hanteer. "I once saw one that impressed me greatly", mag weer die hipotese van "penis-envy" onderskryf. Depressiewe gevoelens is egter nog aanwesig, sowel as spanning.

Kaart VII

Die moederfiguur is vir haar hard - ("coral island"). Dit dui op swak identifikasie met die moeder moontlik omdat die moeder dit nie aangemoedig het nie. Sy kan ten spyte daarvan met vroulike seksualiteit (onder op die kaart) identifiseer alhoewel sy nie emosioneel betrokke raak nie.

Te midde van die hardheid van die moederfiguur is daar behoeftes aanwesig wat aandring op onmiddellike bevrediging. Veral die afhanklikheidsbehoefte. Onopgeloste afhanklikheidsbehoefte ten opsigte van die moederfiguur kom na vore.

Daar is ook ambivalente gevoelens teenoor die moeder=

figuur, naamlik "laughter and sorrow". Die twee teenpole in emosionele verhoudings. Die hipotese is dus dat die moeder dalk onseker van haarself as vrou was en as gevolg van dit koud en ongenaakbaar voorgekom het. Identifikasie en diepe emosionele betrokkenheid met die moederfiguur was dus gevolglik moeilik. Sy beleef dus moontlik die moederfiguur as ambivalent, iemand wat nie haar behoeftes bevredig nie en emosioneel koud is. Gevolglik was diep kontak onmoontlik.

Kaart VIII

Sy draai die kaart in die rondte wat dui op spanning veral waar sy met realiteit en emosionele betrokkenheid gekonfronteer word. Sy is angstig in die nuwe situasie en hanteer dit deur dit op 'n afstand te plaas. Neem nie die werklikheid as sulks waar nie eerder die "weerkaatsing". Sodoende is dit tot 'n mate afgewater en hoef sy nie ten volle emosioneel betrokke te raak nie.

Emosioneel-belaaide stimuli het dus 'n geweldige invloed op haar alhoewel sy telkens daarteen verdedig. Sy wil nie die realiteit ten volle waarneem soos wat dit is en wat dit van haar verwag word nie. Eerder die weerkaatsing, die meer onpersoonlike manier.

Sy staan ook redelik aggressief teenoor haar wêreld ("wolves after a kill"). Dit mag dalk dui daarop dat sy aggressief sal optree indien sy gedwing word om emosioneel betrokke te raak. Sy mag dus moontlik overt aggressief optree. Dit mag ook wees dat sy aggressief teenoor haar wêreld voel omdat haar behoefte om man te wees, nie bevredig is nie. Dit wek spanning wat ongekontroleerd uitgeleef word.

Sy maak verwysings na haarself wat kan dui op selfverdediging teen emosies wat wel uitgeleef word. Dis 'n teken van onsekerheid in die situasie, en mag 'n wyse wees van hoe sy probeer om dit weer onder beheer te bring.

Kaart IX

Die feit dat sy hier 'n ontploffing sien is binne gemiddelde perke, omrede dit 'n respons is wat vry dikwels op hierdie kaart voorkom. Sy is egter so deur die emosionele impak daarvan geraak, dat sy dit op 'n intellektuele wyse probeer hanteer. Sodoende behou sy kontrole oor haar emosionele betrokkenheid.

Dit is egter vir haar 'n uiters onaangename kaart wat daarop mag dui dat emosionele betrokkenheid vir haar onaangenaam is. Dit is vir haar bedreigend en wek 'n geweldige hoeveelheid spanning soveel so dat sy dreig om kontrole te verloor en te disintegreer.

Sy poog dus om kontrole ten minste op 'n intellektuele vlak te bly handhaaf wat haar laat dink sy het 'n goeie wyse ten spyte van die onsuksesvolheid daarvan.

Kaart X

Sy kontroleer hierdie kaart beter en is oor die skok en bedreiging van die vorige kaart. Sy is hier meer georganiseer en kan dinge in geheel waarneem, voordat sy klem op besonderhede laat val. Sy raak ook nie weer so emosioneel betrokke nie en gevolglik kom geen neigings tot disintegrasie hier na vore nie. 'n Mate van spanning en aggressiwiteit kom tog wel voor, maar dit word beter gekanaliseer. Sy hanteer dit op 'n gedistansieerde wyse met ander woorde sy het nou beter kontrole oor haar emosies.

Opsomming

Daar is behoeftes by haar aanwesig wat aandrang op onmiddellike bevrediging, Veral egosentriese behoeftes wat aanleiding tot impulsiewe en ongekontroleerde gedrag kan gee. Dit wek spanning omdat die ego nie suksesvol hierdie behoeftes kan bedwing nie.

Daar is 'n ontkenning, onderontwikkeling en onderdrukking van haar affeksionele behoeftes aanwesig. Moontlik omrede die moeder nie haar afhanklikheidsbehoeftes bevredig het nie. Emosionele betrokkenheid wek spanning en angs en gevolglik is interper-

soonlike verhoudings oor die algemeen swak. Sy raak net oppervlakkig emosioneel betrokke.

Overte reaktiwiteit ten opsigte van emosionele stimuli kom na vore, sodra haar intellektuele kontroles nie so prominent op die voorgrond is nie. "Acting-out" van emosies kom dan voor.

Nuwe situasies kan spanning en angs veroorsaak omdat sy onseker van haarself en haar identiteit is. Sy onttrek van emosionele betrokkenheid en verdedig deur middel van overte aggressie.

Swak identifikasie met die ouerfigure het voorgekom. Sy het 'n behoefte aan affeksie van die vaderfiguur wat nooit bevredig is nie. Die moeder is ambivalent met betrekking tot haar eie emosies en kom koud en ongenaakbaar voor. Gevolglik het hierdie swak ouer-kindverhoudings gelei tot geslagrolidentifikasieprobleme.

Seksualiteit is vir haar bedreigend en nog passief. Dit kan gesien word in die lig van haar huidige toestand van gedwonge passiwiteit as vrou en behoefte aan manlikheid. Dan alleen sal haar seksuele behoeftes bevredig kan word.

4 TAT : Protokol en ontleding

Kaart 1

2" Little boy looking at a violin.....he's received it as a present and although he is happy to have it, he realizes how difficult it will be to play it. It's a great challenge to him....a very sensitive child / How is he feeling? / Feeling mixed-up. Happy at having received it but not so happy at learning to play it / How is it going to end? / He'll learn how to play it.

2" (giggel-lag) Die nuwe situasie wek spanning wat op 'n verbale vlak en 'n senuweeagtige lag weer=spieël word. Dit is verligting van die

spanning asook 'n manier om tyd te wen voor=
dat sy by die eise kom wat aan haar gestel
is. Sy is onseker van haarself in 'n nuwe
situasie. Sy is geweldig emosioneel be=
trokke en probeer eers tyd wen en meer sekuur
voel voordat sy aangaan.

Little boy

Onseker van haarself. Hanteer dit op 'n
kinderlike en onvolwasse wyse wat mag dui
op onopgeloste afhanklikheidsbehoefte.
Sy stel haarself afhanklik van outoriteit in
'n soeke na sekuriteit.

looking at
a violin

As gevolg van haar onsekerheid, hanteer sy
die eise op 'n passiewe manier. Sy kan
met ander woorde nie aktief daarby betrokke
raak nie maar moet dit op 'n afstand hou.
Dit is moontlik te bedreigend om aktief te
wees. As die viool as vroulike seksualiteit
interpreteer word, kan die hipotese gemaak
word dat sy nie aktief daarby betrokke wil
raak nie. Gevolglik benader sy dit passief
en op 'n onpersoonlike vlak. "A" dui ook
op onsekerheid betreffende haar eie identi=
teit en onsekere geslagsrol. Moontlik agv
swak identifikasie met die ouerfigure.
"Looking at" is ook weg van die gevoelsmatige
en sy bly dus net met die oppervlakkige
besig.

...he's re=
ceived it as
a present

Opstand is aanwesig teenoor die eise wat
aan haar gestel is. Moontlik omdat haar eie
behoefte nie daardeur bevredig word nie.
Die hipotese kan dus gestel word dat sy op=
standig is teenoor haar vroulike liggaam.
Sy is gedwing daartoe en haar behoeftes word
nie bevredig nie. Om overt in opstand te
kom wek konflik en gevolglik spanning.

and although
he is happy
to have it

Sy mag nie haar opstand teenoor outoriteit
overt uitleef nie en aanvaar dit amper op
'n gelate wyse. Sy voel egter baie ambi=

valent en onseker daaroor hoe haar optrede moet wees. Dit is asof sy haarself troos: "wel ek het darem iets en nie niks nie." Sy het tog 'n mate van identiteit alhoewel sy nie daarmee tevrede is nie.

he realizes
how diffi-
cult it will
be to play it

Sy besef met ander woorde dat dit is soos wat dit is (naamlik haar vroulike liggaam). Sy besef ook dat sy in onvermoë is om aan die eise van die vroulike rol te voldoen. Sal dus nooit met die rol van die vrou identifiseer nie.

It's a great
challenge to
him....

Sy het egter 'n behoefte om aan die eise te voldoen alhoewel as vrou nooit ten volle nie. As man sou dit 'n uitdaging vir haar wees, want dan sal haar behoeftes bevredig word.

A very sen-
sitive child

Die uitdaging wat sy sien is moontlik op 'n intellektuele vlak. Met ander woorde die emosionele betrokkenheid word te veel daarom dat sy daarvan moet distansieer. Word egter telkens daarheen teruggedwing omdat haar behoeftes nie bevredig word nie. Praat van "child". Dit dui op geslagsloosheid. Dit wek minder angs omrede sy reeds onseker is van haar eie geslagrol en identiteit.

"Sensitive" mag daarop dui dat sy outoriteit wil wys dat haar emosionele behoeftes nie bevredig is nie. Stel haarself afhanklik maar wil nie onnodig seerkry nie. Is dus weer by gevoel en emosies.

How is he
feeling?

Die terapeut dwing haar om emosioneel betrokke te raak omrede sy te veel skerm daarteen.

Feeling mixed-up	Dit dui op ambivalensie en onsekerheid van haarself in emosionele situasies. Dit het ook betrekking op haar geslagsrolverwarring. Sy soek dus na leiding en sekuriteit.
Happy at having received it but not so happy at learning to play it	Tot 'n mate is sy gelukkig en kan sy aan die eise wat gestel word voldoen. Sy is egter in opstand teen dit wat van haar as biologiese vrou verwag word. (Sy mag ook redelik gelukkig wees in die sin dat sy alreeds as man leef maar nog ongelukkig voel oor haar biologiese vroulike liggaam). Is'dus nog onseker van haarself omdat sy nie ten volle man is nie.
How is it going to end?	Die terapeut dwing haar hier om te besluit hoe sy haar toekoms sien en watter besluit sy gaan neem.
He'll learn how to play it.	Sy neem 'n daadwerklike besluit oor haar optrede. Nie meer so onseker van haarself nie. Sy is ook emosioneel sowel as intellektueel betrokke. Prognosties is dit van belang want sy is meer aktief en nie so gedwonge passief nie.

Opsomming

Dit blyk dus dat 'n nuwe situasie haar geweldig angstig en gespanne maak. Sy poog dus eers om innerlike sekuriteit te verkry voordat sy die eise wat aan haar gestel word kan hanteer.

Sy is onseker van haarself moontlik as gevolg van geslagrolidentifikasieprobleme en het ook onopgeloste afhanklikheidsbehoefte. Sy hanteer die eise op 'n passiewe wyse omdat sy subtiel in opstand kom teen outoriteit. Sy is ook in onvermoë om suksesvol te wees.

Ambivalensie met betrekking tot haar geslagrol kom voor asook die hantering van die manlike of vroulike rol. Sy poog om emosionele kontrole te handhaaf deur middel van

intellektualisering alhoewel sy geweldig emosioneel betrokke bly en nie van haar eie onvermoë kan wegkom nie. Sy kan haar onsekerheid tot 'n mate deurwerk sodra sy meer sekuriteit in die saak verkry en die eise meer aktief benader. Dit is prognosties goed van aard.

Kaart 2

13" "This girl is going away to University to study.... the mother is standing there, a very haughty expression on her face, as if she is going to save the world by looking after the farm. The husband is working in the fields. He is happy as long as he is ploughing the fields and his family is satisfied. Rather a nice farm as you can see in the background".

Ontleding

Sy identifiseer hier met die meisie wat wegbreek van die ouerhuis. Bewys dus haar onafhanklikheid van hulle. Dit mag ook dui op die emosionele losmaking van familiebande (sy het dit nou gedoen deur as man alleen, weg van haar ouers te gaan bly). Daar is geweldig baie opstand teen die moederfiguur, moontlik omdat sy so selfversekerd is en onbetrokke staan teenoor die familieverhoudings. Sy is eintlik geheel en al losstaande, weg van die dogter en die vaderfiguur. Daar is ook die moontlikheid dat sy as gevolg van haar persoonlikheid ongenaakbaar of emosioneel ontoeganklik is. Hier word sy as bedreigend deur die pasiënt waargeneem.

Die vaderfiguur is inteendeel nie by die ander figure betrokke nie en is net in sy werk geïnteresseerd. Dis asof die ander dinge by hom verbygaan. Subtiele aggressie teen die vaderfiguur kom dus ook na vore. Die dominerende moederfiguur mag dus 'n veroorsakende faktor tot identifikasieproblematiek gewees het.

Sodra sy egter bewus word dat sy emosioneel betrokke is, distansieer sy daarvan in 'n poging om sekuriteit te bekom. Gevolglik hou sy haar besig met die konkrete onpersoonlike dinge om angs te verlig.

Kaart 3BM

"Desolation.....Something has happened to this child to make feel that the end of the world has arrived. The sex of the child is unimportant as it could be a boy or a girl. It could have been the death of a parent or a dearly loved animal. Child feels very lost and alone at the moment. Will realize that it is not the end of the world and that life has to go on no matter what happens."

Ontleding

Totale vereensaming en gevolglik depressie speel 'n baie belangrike rol in haar lewe. Die vereensaming kan die gevolg wees van geslagrolverwarring. Met ander woorde sy voel haar nie tuis tussen mans of vroue nie en kan gevolglik nie met een van die twee geslagte identifiseer nie. Geslagrolverwarring speel 'n groot rol alhoewel dit haar angstig maak en sy dit op 'n intellektuele wyse probeer wegrasionaliseer deur die geslag onbelangrik te maak ("child"). Dit is in teendeel by haar die mees belangrikste aspek. Dit mag ook wees dat sy nie te veel emosioneel daarby betrokke wil raak nie omdat dit spanning en depressie veroorsaak.

Sy internaliseer haar aggressie omdat sy dit nie overt kan uitleef nie. Dis ook aanleidend tot depressie.

Vereensaming is by haar op die oomblik van belang omrede sy reeds die sosiale rol van die man vertolk maar nog 'n fisies vroulike liggaam het.

Prognosties is dit egter beduidend dat sy nie gaan lê nie maar nog kans sien om aktief die lewe aan te pak en te probeer om aan die eise wat gestel word, te voldoen.

Kaart 6GF (Vader-dogter)

14" "She's been sewing and he came up behind her and startled her. He's asking to take her out to a dance or a ball. Up to a little female temperament she'll accept."

Ontleding

Geen vader-dogterverhouding het voorgekom nie alhoewel daar miskien by haar 'n behoefte was aan meer affeksionele kontak en emosionele betrokkenheid. Hy is tot 'n mate bedreigend maar nie soveel dat sy dit nie kan hanteer nie.

Kaart 7GF (Moeder-dogter)

"This is a mother reading to the child. A very sad and romantic story. The child imagines herself to be the heroine of the book. The mother reads with interest and affection. The child's really enjoying it and will remember it throughout it's life."

Ontleding

Geen moeder-dogteridentifikasie het voorgekom nie. Onopgeloste afhanklikheidsbehoefte is op die voorgrond. Geslagrolidentifikasieprobleme is aanwesig as gevolg van die swak verhouding met die moeder ("child"). Sy hanteer die identifikasieproses op 'n geslaglose wyse. Daar is egter 'n geweldige behoefte aan afhanklikheid en sekuriteit. Die moeder negeer dit en bly konkreet en onpersoonlik.

Die hipotese kan dus gestel word dat indien die moederfiguur werklik emosioneel betrokke sou raak, sou geslagrolprobleme moontlik nooit voorgekom het nie. Dit is moontlik hoekom sy so aggressief teenoor die moederfiguur op die ander kaarte was want haar moeder het nooit haar behoeftes aan affeksie bevredig nie.

Kaart 6BM (Moeder-seun)

10" "It's the housekeeper and the son of the family that she keeps house for. He's been called home for bad news. Perhaps his father is very ill, and she's been telling him what's happened while he's been away. A very grave situation, on when he's finished listening to her he'll go to his father where he is dying".

Ontleding

Baie aggressie word teen die moederfiguur gerig. Sy is moontlik opstandig teenoor die moederfiguur as gevolg van

haar onbetrokkenheid op emosionele vlak. Die moeder hou net huis. Met ander woorde voorsien alleenlik in die alledaagse noodsaaklike behoeftes sonder inagneming van die emosionele behoeftes. Alhoewel sy overt in opstand kom teen die moederfiguur, is daar 'n mate van subtiele opstand teen die vaderfiguur. Sy voel moontlik dis sy skuld dat sake sover gevorder het.

Sy maak haar egter ook los van die familiebande veral die moederfiguur om sodoende onafhanklik te wees. Haar afhanklikheidsbehoefte word egter nooit bevredig nie.

Gesien in die lig van haar geskiedenis is dit dus moontlik dat sy ook nie as seun met die moeder sal kan identifiseer nie. Dit sal steeds 'n verhouding wees wat emosioneel gedistansieer is.

Kaart 7BM (Vader-seun)

5" "The old man is this boy's uncle. Rather a pompous old gentleman but very kind in his own way. He's telling the young chap about life, giving him a few words of advice. The young chap accepts them with distaste, but accepts the truth in them. He'll land up listening to his uncle".

Ontleding

Sy identifiseer meer geredelik met die rol van die seun op hierdie sowel as die vorige kaart. Sy identifiseer nie met die ouerfigure nie; dis eerder "uncle" of "housekeeper". 'n Mate van opstand kom ook na vore, moontlik omdat dit nuwe en vreemde situasies is en sy dit nou eers stadig moet verwerk.

'n Mate van subtiele opstand teen die vaderfiguur kom na vore alhoewel sy emosioneel betrokke is en tog na sy advies sal luister. Dis nie die tipe overte opstand wat teen die moederfiguur uitgeleef word nie.

Sy aanvaar moontlik die advies van die vaderfiguur omdat sy 'n sukses van haar manlike rol wil maak. Wil egter eerder ten volle onafhanklik wees, maar voel nog tot 'n mate gedwonge om afhanklik te wees.

Kaart 13MF

5" "This is the lover of the woman. He's just been told by the doctor that she is dead, and he turns away, bitter with grief. She is at peace but thinks of his days of loneliness. But he is a kind fellow and will find another woman one day".

Ontleding

Daar is 'n geweldige mate van aggressie teen die vrou en die vroulike rol in 'n psigoseksuele verhouding aanwesig. Moontlik omdat sy self nie met die vroulike rol kan identifiseer nie.

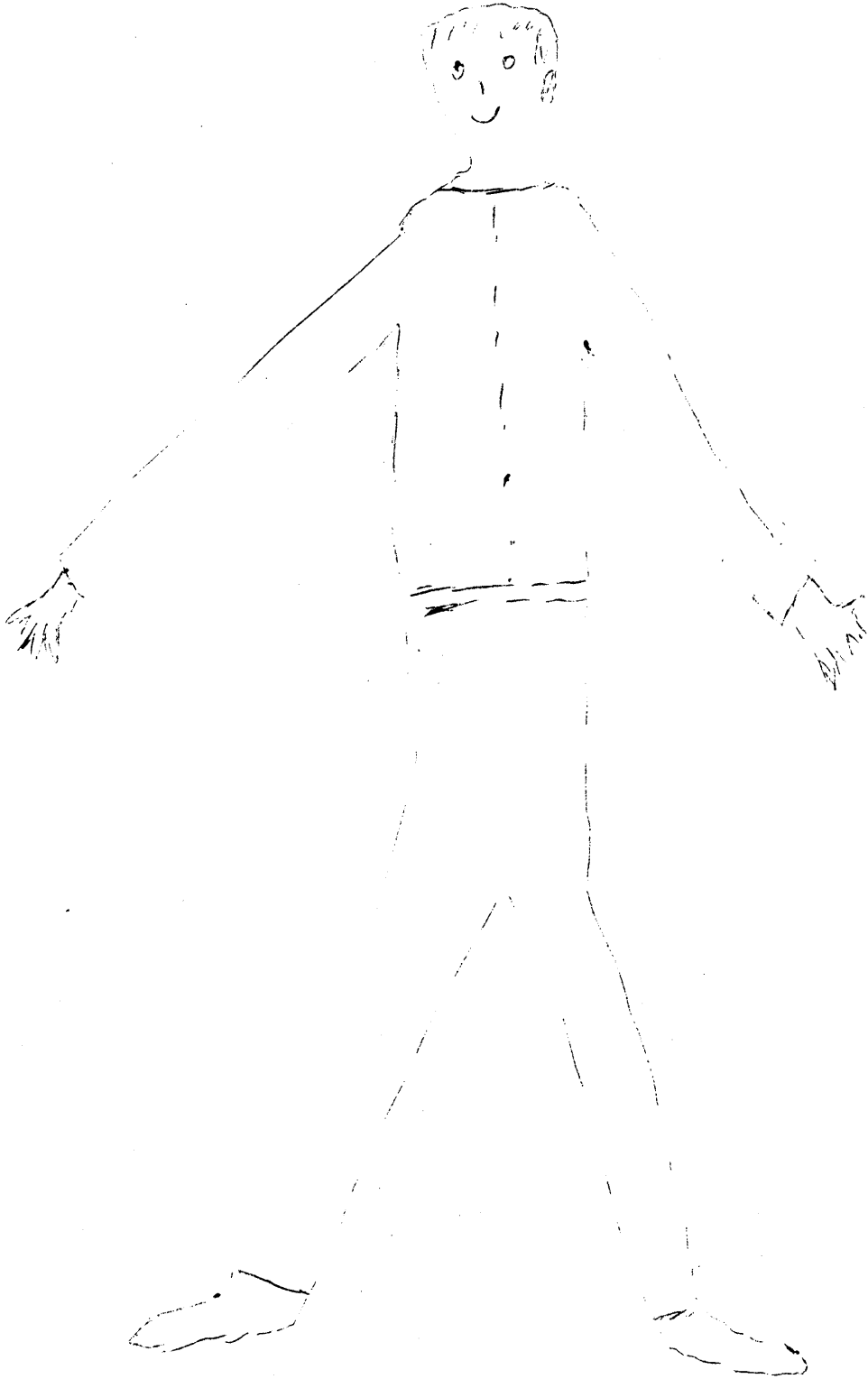
Dit wek skuldgevoelens en hartseer alhoewel sy ten volle met die manlike rol identifiseer. Die hipotese kan gestel word dat as vrou is sy gelukkig om uit die prentjie in 'n seksuele verhouding te bly ("she is at peace"). Dit sal egter moeilik in die begin wees om ten volle die manlike rol oor te neem. Haar prognose betreffende die toekoms is goed. Sodra sy meer standvastigheid en sekuriteit in die manlike rol verkry, is psigoseksuele verhoudings ook moontlik.

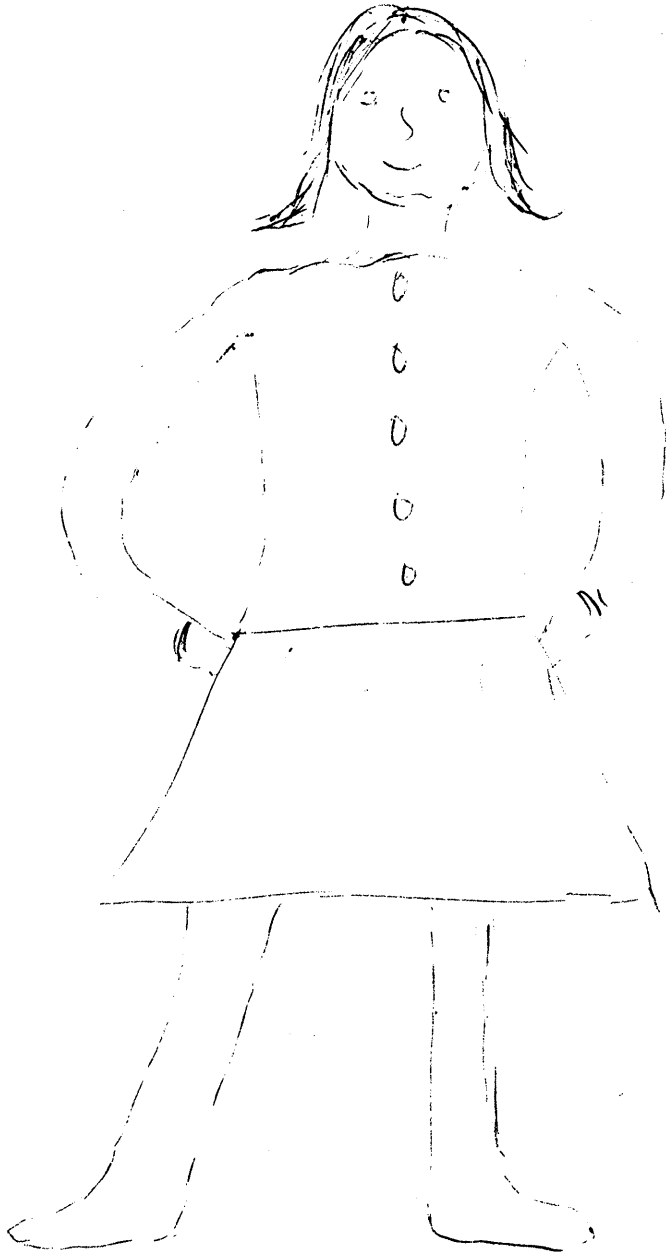
Opsomming

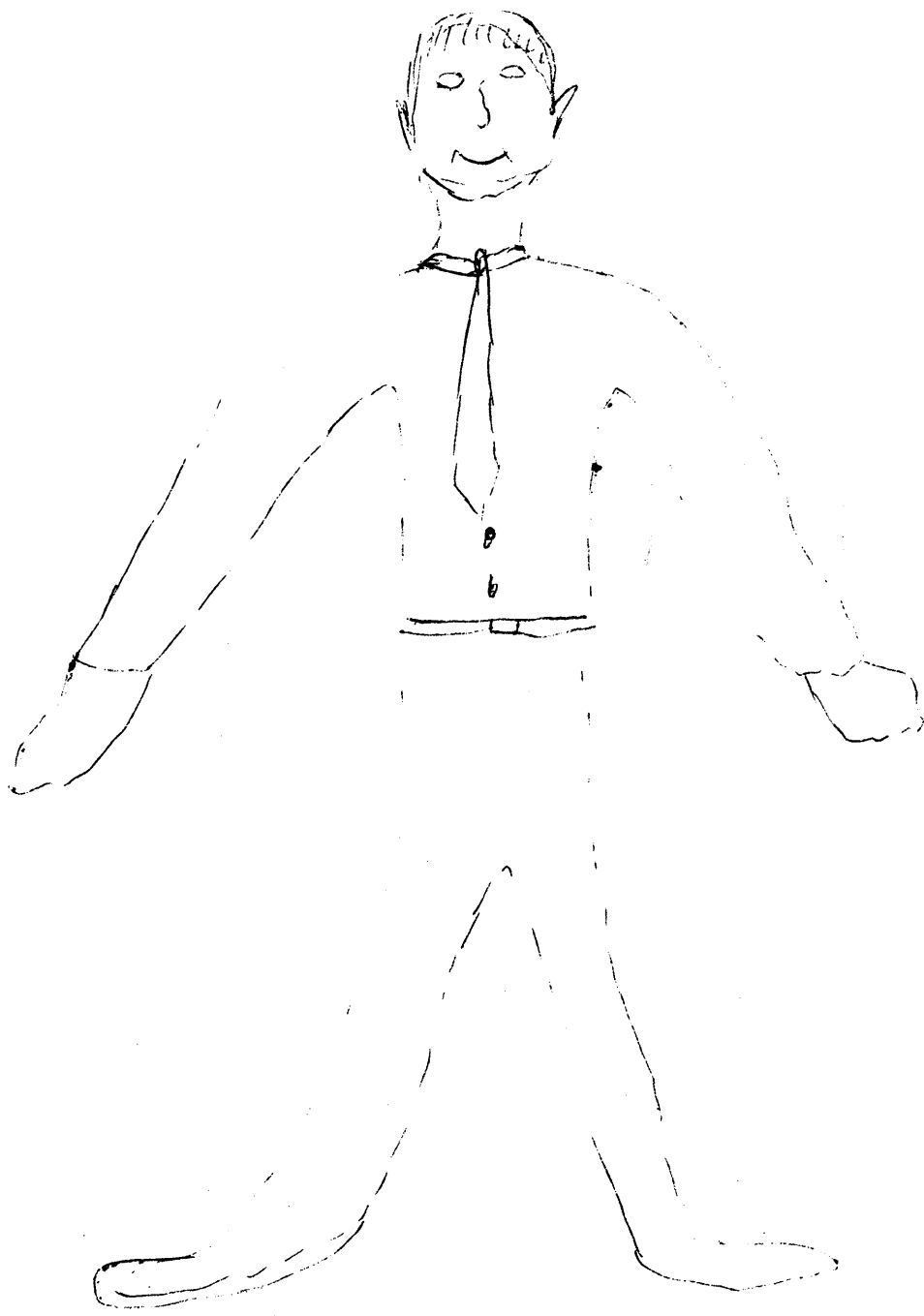
Daar is 'n geweldige hoeveelheid aggressie veral teenoor die moederfiguur aanwesig. Dit kan wees omrede die moeder haar nie toegelaat het om met haar of die vroulike rol te identifiseer nie. Sy was ook nooit emosioneel betrokke by die pasiënt nie en gevolglik is daar onopgeloste afhanklikheidsbehoefte aanwesig. Dit dring steeds aan op bevrediging.

Die onsuksesvolle identifisering het aanleiding gegee tot geslagrolverwarring en opstand teenoor die vertolking van die vroulike rol in die algemeen.

Ten opsigte van die vaderfiguur was identifisering makliker. Haar affeksionele behoeftes is ook nie deur die vader bevredig nie, maar daar was beter emosionele bande. Subtiele aggressie teenoor die vaderfiguur kom voor, in teenstelling met owerste aggressie teenoor die moederfiguur.

Sy identifiseer ook geredeliker met die rol van die seun as die van die dogter in die familieverhoudings. Dit beïnvloed haar prognose met betrekking tot 'n geslagveranderingsoperasie positief.

'n Mate van depressie is egter aanwesig, moontlik omdat sy nie haar aggressie suksesvol kan uitleef nie. Juis as gevolg van haar geslagrolverwarring en haar onsekerheid in verband met haar identiteit lei dit tot die internalisering van aggressie. Dit mag egter soms ook overt uitgeleef word op 'n ongekontroleerde wyse.

Haar prognose is goed omrede sy telkens bereid is om aan te gaan en aktief betrokke te raak. Sodoende hanteer sy dit op 'n beter wyse en kontroleer sy ook haar emosies.

5 Die Teken-'n-mens Toets : Protokol en ontleding

In die teken-'n-mens toets teken sy eers 'n man wat daarop dui dat sy met die manlike geslagsrol identifiseer eerder as die vroulike. Vir Machover is dit ook 'n aanduiding van geslagsrolprobleme as 'n vrou eerste 'n man teken en omgekeerd. Dit word dan ook reeds deur ander voorafgaande toetse bevestig.

Die arms is ook uitwaarts wat volgens Hammer (pl08) dui op aggressie wat uitgeleef word, of 'n behoefte om dit uit te leef.

'n Mate van angs en onsekerheid van haarself in nuwe situasies kom voor. Haar lyne is lig en sketserig.

Die mond is net een lyn wat volgens Hammer (1967) ook dui op verbale uiting van aggressie. Dis hier 'n glimlag wat mag dui op 'n onvermoë om aggressie op die huidige oomblik uit te leef maar 'n behoefte om dit te doen. Die moontlikheid om aggressie uit te leef is egter groter indien sy man is.

Die feit dat sy 'n gordel teken mag volgens Machover dui op die skeiding tussen die boonste en die onderste dele van die liggaam. Dit mag dus dui op seksuele problematiek.

Emosioneel onvolwasse persone teken knope en lê klem op die middel van die liggaam. Met ander woorde dit is 'n verdere versterking van die vorige hipotese dat haar emosionele uitlewing van emosies onderdruk word en ook aanduidend is van egosentriese behoeftes.

Die tekening van die vrou is basies dieselfde as die eerste. Die hande is egter agter die liggaam wat dui op 'n onvermoë in haar om uiting te gee aan aggressie en haar vroulikheid. Onderdrukking van emosionele behoeftes kom voor alhoewel 'n sterk mate tot kontaksoeke aanwesig is, veral op affeksionele gebied.

Sy is baie onseker van haarself en angs kom voor veral met betrekking tot die onderste deel van die liggaam (die inkleuring van die romp). Dit mag dui op haar probleem in aanvaarding van haar vroulike liggaam.

In die tekening van haarself teken sy 'n manlike figuur met die hande uitgestrek. Dit dui op 'n uitlewing van aggressie na buite. Die hande is egter in vuiste gebal, wat nog dui op onderdrukking. Dit kan vanuit haar huidige situasie verklaar word. Sy het reeds die rol van die man oorgeneem, maar is nog fisies vroulik. Sy kan haar dus nog nie ten volle in die manlike rol uitleef nie.

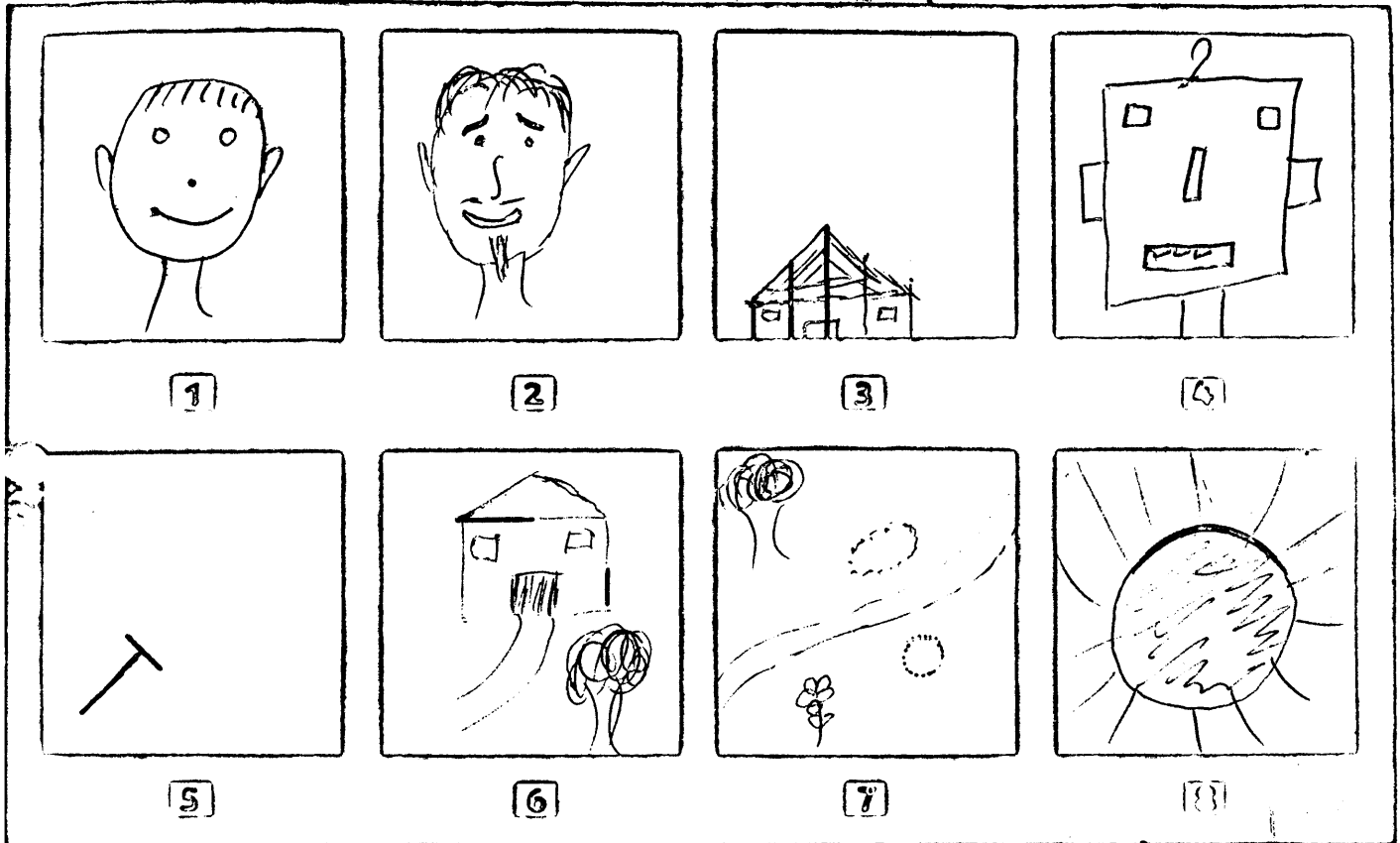
Sy lê weer klem op die gordel wat die boonste en onderste seksuele dele van die liggaam skei. Dit is veral by haar belangrik vanweë geslagrolprobleme.

Knope is weer aanwesig wat dui op emosionele behoeftes wat onderdruk word en gevolglik nie bevredig word nie.

Sy teken ook vir haarself 'n baie prominente das wat ook volgens Machover 'n falliese simbool is. Dit mag dui op 'n behoefte in haar om soos die man te wees, maar dis ook 'n oorbeklemtoning van die manlike geslagsorgaan. Moontlik is dit juis as gevolg van haar strewe om man te wees met 'n manlike geslagsorgaan.

Die voete is ver van mekaar en dui op onsekerheid van haarself as man. Moontlik wek dit nog 'n mate van span-

Naam/Name: Datum/Date:

AANWYSINGS: In die vierkante is daar tekeninge begin wat u moet voltooi. Teken wat u na aanleiding daarvan te binne skiet. Dit kom nie op u tekenbegaafdheid aan nie. Gebruik slegs potlood, geen lineaal of passer nie. Moet nie uitvee nie. Beantwoord asseblief ten slotte die onderstaande vrae:

DIRECTIONS: In the squares there are drawings to be completed by you. Draw anything that comes to your mind as a result thereof. It is not a matter of drawing efficiency. Use only a pencil, no ruler or other utensils. Do not rub out. After completion, kindly answer the following questions:

wat word deur die tekeninge voorgestel/What is represented by the drawings?

1. FACE OF A BOY
2. A MAN
3. AN HUT
4. A ROBOT
5. A NAIL
6. A HOUSE AND GARDEN
7. TWO PONDS IN A PARK
8. THE SUN.

Watter tekeninge beskou u as die mees geslaagde/Which drawing do you deem most successful? No 7

Watter die mins geslaagde/Which one the least successful? No 3

ning en angs veral aangesien sy reeds as man deurgaan en so lewe, maar sy nog oor die fisiese liggaam van 'n vrou beskik.

6 Wartegg : Protokol en ontleding

Oor die algemeen is haar protokol meer manlik as vroulik geöriënteer (sy gebruik byvoorbeeld voorwerpe soos spykers en robotte wat met die manlike wêreld geassosieer word). Selfs op die vroulike kaarte word manlike eienskappe in geprojekteer. Dit mag verband hou met haar aansoek om 'n geslagsverandering na 'n man te ondergaan.

Sy teken telkens persone van die teenoorgestelde geslag wat vir Kinget vreemd is, aangesien persone gewoonlik mense teken van hulle eie biologiese geslag, in hierdie spesifieke toets.

Dit kan egter hier dui op geslagrolverwarring of ook 'n behoefte om manlik te wees. Sy teken eers 'n seun en dan 'n man wat mag dui op probleme met betrekking tot afhanklikheid en onafhanklikheid. Dit mag ook dui op emosionele onvolwassenheid of soeke na haarself, identiteit en waar sy werklik tuishoort.

Sy lê klem op viriliteit en manlikheid omdat dit vir haar belangrik is in die huidige situasie. Sy is reeds manlik geöriënteer behalwe vir haar liggaam wat sy nou poog om te verander.

Sy is egter 'n sensitiewe mens met 'n behoefte aan kontak met mense. Angs en spanning word goed gekanaliseer en sy kan spontaan aan die lewe deelneem sonder dat dit 'n remmende invloed op haar het.

7 Integrasie van die kliniese geskiedenis en toetsresultate

Die pasiënt se biologiese geslag is vroulik en sy kom na die Transseksualiste-Kliniek met die versoek om na 'n man verander te word. Tydens die onderhoud is sy dan ook soos 'n man, in 'n netjiese pak geklee, met 'n haarstyl soos die van 'n man.

Sy het reeds matriek geslaag en wil haarself verder op akademiese gebied bekwaam.

Sy het meestal met seuns gespeel en onthou dat sy op vierjarige ouderdom geweier het om dogtersklere te dra.

Sy het menstruasie gehaat en bind ook haar borste vas so dat dit haar nie hinder in haar poging om soos 'n man te wees nie.

Op die huidige oomblik het sy ten volle die rol van 'n man oorgeneem: naam, werk, klere, vriende en stokperdjies. Dis vir haar ondenkbaar om daaraan te dink dat die operasie moontlik afgekeur kan word. Sy voel ook dat sy nie weer kan terugkeer na die lewe van 'n vrou nie.

Haar intelligensie is superieur. Sy beskik dus oor die intellektuele vermoëns om haar op akademiese gebied verder te bekwaam. Haar aspirasiepeil is dan ook nie hoër as haar kreatiewe potensiaal nie.

Dit blyk egter dat daar behoeftes by haar aanwesig is wat aandring op onmiddellike bevrediging. Dit is moontlik egosentriese behoeftes en kan aanleiding gee tot impulsiewe gedrag en ongekontroleerde uitlewing van emosies.

Spanning is aanwesig omrede sy nie altyd net haar behoeftes kan uitleef nie en dit telkens onderdruk moet word, veral haar behoefte aan affeksie.

Interpersoonlike verhoudings is swak as gevolg van swak identifikasie met die ouerfigure. As dogter was dit moeilik om sowel met die vader as die moeder te identifiseer. As seun is dit nog steeds moeilik maar sodoende kan sy meer emosioneel betrokke met die vaderfiguur wees en haar opstand teen die moederfiguur overt uitleef.

Geslagrolidentifikasieprobleme het voorgekom juis as gevolg van versteurde ouer-kindverhoudings, en haar totale onaanvaarbaarheid van die vroulike rol.

Ten spyte van die feit dat sy alreeds die rol van die man oorgeneem het, wek dit nog spanning en onsekerheid van haarself omrede sy nog oor die fisiese liggaam van 'n vrou beskik.

'n Mate van depressie is ook nog aanwesig omrede sy ook nie haar aggressie suksesvol kan uitleef nie en dit telkens

moet onderdruk.

Op emosionele vlak is sy egter nog onvolwasse alhoewel sy 'n strewe het om emosionele betrokkenheid beter te hanteer en 'n meer volwasse benadering te bekom. Dit kan sy soms bewerkstellig deur dinge op 'n onpersoonlike vlak te hanteer en daaroor te intellektualiseer.

H O O F S T U K VII

GEVOLGTREKKINGS

In hierdie ondersoek is die psigodinamika van vyf persone wat aansoek om 'n geslagverandering gedoen het, bestudeer. Dit is deur middel van 'n intensiewe kliniese onderhoud, 'n intelligensietoets en vier projektiewe tegnieke bestudeer. Drie van die persone se biologiese geslag was manlik en hulle wou fisies na 'n vrou verander word deur middel van 'n geslagveranderingsoperasie. Die oorblywende twee persone was biologies vroulik en wou deur 'n soortgelyke operasie 'n manlike geslagorgaan bekom. Van elke persoon is 'n individuele psigodiagnostiese ondersoek gemaak en geen algemene gevolgtrekkings met betrekking tot alle transseksualiste kan gemaak word nie, vanweë die beperkte aantal persone wat bestudeer is. Sekere persoonlikheidstrekke en oorsake vir hulle problematiek mag egter wel ooreenstem, maar graadverskille kom tog voor. Dit moet dus in gedagte gehou word dat elkeen se probleem op sy eie manier in elke transseksualis na vore kom en dat daar wel graadverskille aanwesig kan wees, soos aangedui sal word.

1 Kliniese geskiedenis

(a) Gemiddelde ouderdom

Die gemiddelde ouderdom van die transseksualiste wat in hierdie studie gebruik is, is 25.

(b) Huwelikstatus van die ouers

Drie van die transseksualiste se ouers is getroud terwyl B se vader tydens sy puberteitsjare oorlede is en C se ouers geskei is toe hy ongeveer drie jaar oud was.

(c) Beskrywing van hulle ouers

Dit kom voor dat behalwe vir geval D se ouers, die ander se vaders saggeaard en passief was teenoor die meer dominerende, aktiewe en humeurige moeders.

Behalwe in geval D se geval waar die vader gekant is teen die geslagveranderingsoperasie, aanvaar die ander ouers dit baie gemaklik en is hulle ten volle tevrede met die pasiënte se besluit en verwelkom hulle dit.

(d) Opvoedkundige kwalifikasies

Gevalle B, C en D het St 8 behaal, A het St 9 en E het St 10. Uit hulle intelligensietoetsresultate blyk dit dan ook dat dit 'n redelike "normale" verspreiding van intelligensie in hierdie eksperimentele groep is. Een persoon se IK is subnormaal, 3 gemiddeld en een superieur. Dit wil dus voorkom asof transseksualisme onder alle intelligensie-groepe kan voorkom, minstens tussen die grense 79 en 124.

(e) Keuse van vriende

Dit blyk ook uit die ondersoek dat hulle almal reeds op laerskoolvlak en selfs vroeër, maats gemaak het met die teenoorgestelde geslag as hulle eie biologiese geslag. Dit bepaal tot die hede ook hulle keuse van vriende. (Die mans, A, B en C, het almal meisies maats gehad en pop gespeel, terwyl die vrouens, D en E, seunsmaats gehad het en met karretjies gespeel en aan ander seunsspeletjies deelgeneem het).

(f) Seksuele ontwikkeling

Onderrig ten opsigte van seksuele aspekte is deur al die transseksualiste se moeders behartig. By gevalle A, B en C blyk dit dat puberteit op ongeveer twaalf- tot vyftienjarige ouderdom ingetree het, met sekondêre sekseienskappe as maatstaf. Gevalle D en E het die menstruasie uiters negatief beskou en aanvaar dit glad nie. Bloeding was ook baie min in vergelyking met wat normaalweg voorkom. Dit blyk dus dat hulle almal negatief teenoor hulle seksuele ontwikkeling gestaan het omdat dit in teenstelling was met die beeld wat hulle van hulself gehad het. Ge-

volglik kan hulle hulle nie daarmee vereenselwig nie.

(g) Gevoel van "andersheid"

Selfs nog voor adolessensie het hulle al gevoel dat hulle "anders" is. Gevalle C en E beweer ook dat hulle al op vierjarige ouderdom geweier het om seunsklere (C) en dogtersklere (E) te dra.

Die persone in die ondersoek gebruik, dui almal die etiologiese faktor aan as nie-aangeleerd, dit wil sê by geboorte reeds teenwoordig (met ander woorde biologies bepaal. Aangeleerde gedrag impliseer dat dit weer "afgeleer" kan word, iets wat vir hulle 'bedreigend is omdat hulle dit juis nie wil afleer nie).

Geval B noem egter dat sy moeder tydens swangerskap graag 'n dogter wou gehad het. Geval C noem weer dat sy ouma hom in dogtersklere aangetrek het en dat sy moeder daarby ingeval het.

Die houding van "belangrike volwassenes" (significant adults) mag dus 'n bepalende faktor in hulle geslagrolverwarring wees, aangesien dit in die literatuur ook aangedui is dat die houding van die ouers baie belangrik is in die veroorsaking van transseksualisme.

(h) Ander seksuele ondervindings

Masturbasie het by gevalle A en B voorgekom, alhoewel dit hulle nie tevrede laat voel het nie en net depressie in die hand gewerk het.

Geen een van die transseksualiste het aan homoseksuele bedrywighede deelgeneem nie en ook nie aan "gay"-klubs (klubs vir homoseksueles) behoort nie. Indien daar wel seksuele intimiteit was, het hulle dit beskou asof dit 'n "normale" heteroseksuele verhouding was, waar hulle die rol vertolk het synde asof die geslagveranderingsoperasie reeds gedoen is. (Dit geld alleenlik vir gevalle D en E, waar hulle ook emosioneel in die verhoudings betrokke was).

Nie een van die transseksualiste het met lede van die teenoorgestelde geslag, seksueel intiem verkeer nie. Met ander woorde nie een van A, B of C het met 'n vrou seksueel verkeer nie en D en E nie met 'n man seksueel verkeer nie omdat hulle hulself psigies belewe het as "vrou" (A, B en C) of "man" (D en E) en hulle so 'n verhouding as "verkeerd" en as "homoseksueel" sou beleef het. (Hulle siening van homoseksueel verskil dus van die normale beskouing, omdat hulle vas glo dat hulle van die teenoorgestelde geslag as hulle biologiese liggaam is en geen behoefte aan homoseksuele verhoudings het nie, omdat dit vir hulle weersinwekkend is).

(i) Aspekte wat verander moet word

Geval A wil sy stem laat verander sodat dit meer vroulik kan wees. Gevalle A, B en C wil aldie hul manlike geslagsorgane (penisse) verwyder hê en hul liggaam meer vroulik maak. Gevalle D en E wil 'n manlike geslagsorgaan (penis) bekom en hul borste laat verwyder.

(j) Die drie wense

By gevalle A, B en C is die eerste en belangrikste wens dat hulle waarlik volkome vrou kan wees. Daarna volg dinge soos normale massa, om 'n "normale" lewete kan lei, te trou, kinders te hê en algemene geluk.

By gevalle D en E is hulle eerste wens om 'n man te wees en veral om 'n penis te hê, en hulle borste te laat verwyder. Daarna volg 'n huwelik, kinders, geld ens.

Dit is dus baie duidelik dat by die vroulike - sowel as die manlike transseksualiste daar groot ontevredeheid en frustrasie oor hul biologiese liggaam en geslag teenwoordig is en dat daar 'n intense begeerte is om van die teenoorgestelde geslag te wees.

2 Bevindings van die spesifieke toetse

(a) Wechsler

Die gemiddelde IK van al vyf transseksualiste is + 99. Geval B het 'n subnormale intellektuele vermoë, geval A, C en D het gemiddelde vermoëns en geval E beskik oor superieure intelligensie. Dit wil dus voorkom asof die IK nie 'n bepalende faktor in geslagsrolproblematiek is nie omdat dit 'n normale verspreidingspatroon openbaar. Transseksualisme kan dus onder alle intelligensie groepe voorkom.

By gevalle B en D is die voorwerpsamevoeging laag wat dui op 'n swak selfbeeld. Gevalle C en E se selfbeeld is nie so swak nie, maar daar is tog aanduidings van problematiek. Alleen A se selfbeeld is gesond, moontlik vanweë die feit dat hy al so lank in die rol van vrou leef dat hy homself al as sodanig aanvaar het. Die rekenkundige beredenering is by almal relatief laag. Dit mag ook dui op geslagrolprobleme. Onstabiele vrouens doen dikwels swak op hierdie toets en vanweë die feit dat die mans (A, B en C) eerder met die vroulike rol identifiseer, is dit diagnosties beduidend dat hulle hier relatief swak presteer. (Prestasie op die syfertoetse word beïnvloed deur kulturele invloede. Met ander woorde hoë prestasie op rekenkunde en die ander syfertoetse word geassosieer met die manlike wêreld).

Die angsdriehoek (dit wil sê die drie syfertoetse) toon ook by drie van die transseksualiste nie 'n funksionele belemmering as gevolg van angs nie. (Daar is angs aanwesig op die ander toetse maar dit beïnvloed egter nie hulle intellektuele vermoëns nadelig nie).

Die spreiding op die subtoetse by al vyf transseksualiste neig om by 'n neurotiese patroon in te pas, met klem op histeriese tendense in sommige gevalle. (Die histeriese tendense sluit hier veral kontakprobleme en dissosiasie in).

(b) Die projektiewe tegnieke

By al die transseksualiste wat in hierdie studie ondersoek is, kom 'n intratensiewe wanbalans voor. Met ander woorde hulle reageer nie spontaan op stimuli vanuit hulle omgewing nie. Hulle inhibeer eerder hulle responsiwiteit en neem die wêreld in terme van hulle eie behoeftes waar. Hulle is dus baie sterk op hulleself en hulle behoeftes gerig wat dui op ego-sentrisiteit en kontakskuheid.

Hulle distansieer van emosionele betrokkenheid omrede dit vir hulle bedreigend is en angs, en spanning veroorsaak. Hulle onderdruk en ontken hulle behoeftes aan affeksie. Die distansiëring mag ook die gevolg wees van onsekerheid oor hulleself en hul geslagrol asook vroeëre verwerping wat hulle beleef het. Met ander woorde hulle gebruik distansiëring van emosionele betrokkenheid as 'n verdedigingsmeganisme.

Swak identifikasie met die ouerfigure het by almal voorgekom. Telkens identifiseer hulle beter met die teenoorgestelde geslag. By gevalle B en E is daar 'n baie duidelike "koue" en passiewe vaderfiguur aanwesig. By gevalle C en D is daar ten opsigte van die moederfiguur onopgeloste afhanklikheidsbehoefte aanwesig, terwyl geval E baie aggressie teenoor die moederfiguur openbaar vanweë ambivalensie ten opsigte van haar (die moeder) se eie geslagrol.

Hierdie swak identifikasie met die ouerfigure is dan ook een van die hoofoorsake in die transseksualiste se geslagrolproblematiek. Omrede die ouers onseker was oor hulle eie geslagrolle het hulle dit "oorgedra" op hulle kinders by wyse van hulle hanteringswyse van die kind. Dit het dus veroorsaak dat geslagrolidentifikasieprobleme en geslagidentiteitsverwarring plaasgevind het.

Omrede die transseksualiste so onseker van hulself voel en telkens verwerping deur ander vrees, distansieer hulle van enige intieme kontak op interpersoonlike vlak, veral op emosionele gebied.

Al vyf het intense kontakbehoefte wat nie bevredig is nie en by gevalle A en D is daar ook fisiese kontakbehoefte wat aandrang op bevrediging.

Gevolgtlik is hulle meer introvertief van aard en kom spanning en angs na vore wat, omrede dit nie suksesvol uitgeleef kan word nie, omsit in depressiewe gevoelens.

Hulle ondervind ook almal probleme met die uitlewing van aggressie en internaliseer dit eerder as om dit suksesvol na buite te kanaliseer. By gevalle A en E mag ongekontroleerde uitlewing tog wel soms na vore kom by wyse van emosionele uitbarstings.

Dit blyk ook dat gevalle A en B se aspirasiepeil baie hoër is as hulle kreatiewe potensiaal. Dit mag wees omdat hulle probeer kompenseer vir dit in hulself waaroor hulle onseker voel en ook omdat hulle op dié wyse na aanvaarding soek. Geval C se aspirasiepeil en kreatiewe potensiaal is goed geïntegreer terwyl gevalle D en E nie hulle kreatiewe potensiaal ten volle benut nie, moontlik vanweë die feit dat hulle gerem voel om aktief op te tree omdat hulle nog nie ten volle "man" is nie.

By gevalle A, B en C is daar duidelike kastrasievrees en 'n oedipale verhouding teenoor die moederfiguur aanwesig, in teenstelling met gevalle D en E waar 'n duidelike penisjaloesie opgemerk is. Persoonlikheidsdisfunksie kan by al vyf transseksualiste teruggevoer word na seksuele konflikte.

Ten opsigte van die hantering van eise is hulle almal baie passief ingestel. Hulle voel opstandig omdat hulle gedwing word om aan eise te voldoen wat nie hulle behoeftes bevredig nie en ook omdat hulle onseker voel oor hulself en hulle vermoëns, vanweë swak identifikasie met die ouerfigure.

Geslagrolidentifikasieprobleme is by al vier die projektiewe tegnieke sowel as die Wechsler aangedui.

By die DAP- en Wartegg-toets is daar 'n duidelike negatiewe ingesteldheid teenoor hulle liggaamlikheid, en hulle identifiseer telkens met die teenoorgestelde

geslag. Die manlike transseksualiste (A, B en C) benader die stimuli vanuit 'n vroulike raamwerk en lê veral klem op vroulike aspekte en passiwiteit. Die vroulike transseksualiste (D en E) lê weer klem op manlikheid en viriliteit, alhoewel hulle steeds passief bly.

Rigiditeit en konstriksie kom alleenlik by geval B voor. Dit is as gevolg van sy lae intellektuele vermoëns asook ernstige emosionele problematiek. (Rigiditeit as verdediging is moontlik by die ander transseksualiste afwesig omdat dit 'n remmende invloed op hulle verdere aanpassing na die operasie kan hê).

Vanweë die feit dat daar nog geen soortgelyke studie op transseksualiste gedoen is nie, kan die gegewens wat in hierdie studie bekom is nie daarmee gekorreleer word om ooreenkomste of verskille aan te toon nie.

Na afloop van hierdie studie kan egter afgelei word dat hierdie vyf transseksualiste tog wel sommige ooreenkomste in psigiese eienskappe en psigodinamika openbaar, veral ten opsigte van die volgende:

- Normale of gemiddelde intellektuele vermoëns.
- Swak identifikasie met die ouerfigure en gevolglik geslagrolproblematiek en geslagidentiteitsverwarring.
- Affeksionele behoeftes wat nooit bevredig is nie en te bedreigend is om te erken, omdat dit seksuele gedrag impliseer wat deur die gemeenskap afgekeur word.
- Depressiewe gevoelens vanweë die negatiewe ingesteldheid teenoor hulle liggaamlikheid - hulle vind hulle biologiese liggaam en geslagorgane weersinwekkend. Dis vir hulle 'n onoorkombare struikelblok in hulle aanpassing en hulle wil dit deur middel van chirurgie laat verander na die "gewenste" geslag, wat vir hulle meer aanvaarbaar is en by hulle psigiese ingesteldheid inpas.

- Swak interpersoonlike verhoudings alhoewel hulle tog 'n intense kontakbehoefte het.
- Vrees vir verwerping deur ander.
- Probleme met die uitlewing van aggressie - hulle internaliseer dit eerder as om dit suksesvol na buite uit te leef.
- 'n Passiewe ingesteldheid teenoor die eise wat aan hulle gestel word.
- Histeriese neigings (veral ten opsigte van dissosiasie en kontakprobleme).
- Die teenwoordigheid van oedipale situasies en duidelike Freudiaanse meganismes (kastrasievrees en penisjaloesie).
- Egosentrisiteit (gerigtheid op die self).

Dit blyk ook uit hierdie ondersoek dat die keuse van die toetsbattery wat in hierdie studie gebruik is, uiters effektief was, in die sin dat die probleme en psigodinamika van die vyf transseksualiste uitgelig kon word.

Elke toets het in sy eie reg waarde gehad en ook 'n komplimentêre funksie vervul, omdat dit tot die algemene persoonlikheidsbeeld van transseksualisme bygedra het en ook fynere nuanses aanvullend tot mekaar aangedui het.

Dit word baie sterk aanbeveel dat hierdie toetsbattery vir verdere navorsing gebruik word in die bestudering van transseksualisme, omdat die keuse van die toetsbattery in hierdie studie so geslaagd was. Dit geld ook vir prognostiese doeleindes veral ten opsigte van die wenslikheid vir 'n geslagveranderingsoperasie al dan nie en terapie.

Verder is daar ook aangetoon dat daar geen algemeen geldende psigodinamika is vir alle transseksualiste nie. Daar is baie individuele verskille aanwesig alhoewel ooreenkomste in sommige aspekte wel aangetoon is.

'n Baie belangrike aspek wat ook in hierdie ondersoek na vore gekom het, is dat transseksualisme 'n entiteit op sy

eie is en radikaal verskil van homoseksualisme, transves=
tisme en ander seksuele perversiteite. Daar is ook aanbe=
veel dat transseksualisme nie as 'n perversie bekend staan
nie, maar as 'n lewensingesteldheid, omdat die transseksua=
lis in teenstelling met die homoseksualis en transvestis,
ontevrede is met sy biologiese geslag en poog om dit deur
middel van chirurgiese ingryping te laat verander sodat dit
by sy/haar psigiese ingesteldheid aanpas. Alleen op hier=
die manier is 'n "normale" en gelukkige lewe vir hulle
moontlik en sien hulle kans om die lewe aan te pak en 'n
sukses daarvan te maak.

H O O F S T U K VIII

A SAMEVATTING

Titel : 'n Psigodiagnostiese studie van 'n aantal transseksualiste

Kandidaat : Lorinda Brink Bergh.

Leier : Mnr K G Kemp.

Departement : Sielkunde

Graad : Magister Artium (Kliniese Sielkunde).

Die doel van hierdie ondersoek was om deur middel van 'n onderhoud, 'n intelligensietoets en verskeie projeksietoetse die psigodinamika van 'n aantal transseksualiste te bestudeer. Dit moet in gedagte gehou word dat dit 'n individuele psigodiagnostiese ondersoek was en dat die gegewens wat bekom is nie noodwendig vir alle transseksualiste geldig is nie. Al die transseksualiste wat vir hierdie ondersoek gebruik is, is deur Dr M Botes van die Transseksualiste-kliniek verwys vir toetsing, voordat 'n geslagsveranderingsoperasie oorweeg is.

Uit die literatuur blyk dit dat die transseksualistiese fenomeen reeds in die vroeëre geskiedenis voorgekom het en dat die eerste geslagsveranderingsoperasie in Nero se tyd uitgevoer is.

In 1954 het Benjamin en Gutheil die term "transseksualisme" vir die eerste keer gedefinieer en dit sodoende onderskei van ander terme soos homoseksualisme, transvestisme en hermafrodisme wat telkens daarmee verwar is.

Soos aangedui voel die transseksualis ontevrede met sy biologiese geslag in teenstelling met die ander seksuele afwykings. Gevolglik poog hy om deur middel van chirurgiese ingryping sy biologiese liggaam te verander om dit by sy psigiese ingesteldheid te laat aanpas. Dit lei weer tot wetlike probleme, en aspekte wat ook hier breedvoerig bespreek is.

In die ontwikkelingsfases van geslagtelikheid het daar dus probleme met betrekking tot die identifikasie van die transseksualis met sy ouers plaasgevind. Veral "kastrasievrees" by die man en "penis jaloesie" by die vrou word as hoofkenmerke van die transseksualis daargestel. Dit mag voortgespruit het uit swak identifisering met die ouers op die kritieke ontwikkelingsfases of ook die onbewuste wens van sekere ouers om kinders van die teenoorgestelde geslag te hê.

Uit die toetsontledings blyk dit dat hierdie konflikareas veral van belang by al die transseksualiste wat vir dié studie gebruik is, voorgekom het. Daar is egter graadverskille en ook individuele verskille en kan dus nie algemeen word tot alle transseksualiste nie.

Laastens is die gevolgtrekkings gemaak dat as gevolg van swak identifikasie met hulle ouers, hulle eie negatiewe ingesteldheid teenoor hulle biologiese liggaam en behoefte aan balans tussen die biologiese liggaam en psigiese ingesteldheid, geslagrolidentifikasieprobleme voorgekom het. Gevolglik kom swak interpersoonlike verhoudings voor wat lei tot depressie, angs, spanning en wanaanpassing omdat hulle voortdurend in 'n identiteitkonflik verkeer tot tyd en wyl hulle deur middel van chirurgiese ingryping hulle biologiese liggaam en psigiese ingesteldheid kan balanseer en sodoende geluk vind.

C H A P T E R VIII

B SUMMARY

Title : A psychodiagnostic study of a group of transsexuals.

Candidate : Lorinda Brink Bergh.

Promotor : Mr K G Kemp

Department : Psychology

Degree : Magister Artium (Clinical Psychology)

By means of an interview, an intelligence test and a variety of projective techniques, the psychodynamics of a group of transsexuals were studied.

Considering the fact that this is an individual psychodiagnostic study, in which only five persons were examined, the results cannot be regarded as representative of all transsexuals. The five transsexuals used in this study were referred by Dr M Botes of the Transsexual Clinic for psychological testing, before undergoing a sex-change operation.

From the study of available literature it seems that the transsexual phenomenon appeared in early history. The first transsexual operation, however, was performed on Nero's command.

In 1954 Benjamin and Gutheil defined the term "transsexual" for the first time. By so doing they distinguished it from homosexuality, transvestism and hermafroditism, terms which led to confusion about what transsexualism really is.

As was put forth by this study, the transsexual is not satisfied with his biological sex like the other sexual deviants. The transsexuals wish to change their biological body to suit their opposite psychological inclinations. In undergoing the sex-change operation various judicial problems and implications arise. These have been discussed in full.

During certain stages of psychosexual development problems

of identification with the parents may arise. The "castration anxiety" in the male and "penis-envy" in the female are amongst the most important underlying factors in the causation of transsexualism. Unhealthy relationships with their parents as well as unconscious wishes of some parents for a child of a different sex also play an important role in the identification crises of the individual.

The test analyses show that many of these conflict areas are of importance in the transsexuals discussed in this study. The individual analyses emphasize however, that there is a degree of difference as well as basic individual disparities concerning the underlying basis and handling of these conflicts.

The final conclusions were the following: unsuccessful identification with parents, their own negative approach towards their biological body and opposite psychological inclinations leading to psychosexual problems. As result unhealthy interpersonal relationships develop causing depression, anxiety and maladjustment. They remain in this identity crises untill such time that an operation can change their biological body and in so doing rectify the balance between body and psyche. Only then do they find the happiness they seek.

B I B L I O G R A F I E

- ALEXANDER, F en H ROSS: The Impact of Freudian Psychiatry, University of Chicago Press, London, 1961.
- ALLEN, C : A Textbook of Psychosexual Disorders, Oxford University Press, New York, 1962.
- ANDERSON, H H en G L ANDERSON : Projective Techniques, Prentice Hall Inc, N J, 1951.
- ANDERSON, J F : Intersexuality - Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Geneeskunde, Deel 42, No 13, Vol 42, Maart 1968, pp302 - 307.
- ARIETI, S : American Handbook of Psychiatry, Vol I, Basic Books Inc. Publishers, New York, 1959.
- BAKWIN, H en R M BACKWIN : Clinical Management of Behaviour Disorders in Children, W B Saunders Company, London, 1967
- BENJAMIN, H : Transvestism and Transsexualism - The International Journal of Sexology, Vol VII, No 1, Augustus 1953.
- BOTES, M : Wat is Transseksualisme? - Geneeskunde, Vol 14, No 8, 26 Augustus 1972, Pretoria.
- BRILL, A A : The Basic Writings of Sigmund Freud, The Modern Library, New York, 1938.
- BROWN, D G : Sex Role Preference in Young Children, Psychological Monographs, 70 (No 14, whole 421) 1956.
- BROWN, D G : Psychosexual Disturbances, Transvestism and Sex Role Inversion, Marriage and Family Living, August, 1960.
- BRUNSWICK, R : The Preodipal Phase of the Libido Development, Psycho-analytic Quaterly, Vol 9, 1940.
- CAMERON, N : Personality Development and Psychopathology, Yale University, Houghton, 1963.
- CHESSER, E : Sexual Behaviour, Normal and Abnormal, Medical Publications Limited, London, 1958.
- CLECKLEY, H : The Caricature of Love, The Ronald Press Company, New York, 1957.
- COUVARAS, D : A Psychodiagnostic Study of the Adolescents quest for Identity (MA verhandeling), UP, 1972.
- EDITORIAL : Transsexuality, British Medical Journal, I, pp873 - 874, 1966.

- ELLIS, H : Psychologie van de sexen, N V Internationale Uitgeversij, Het Wereldvenster, Amsterdam, 1949.
- ERASMUS, J A J : Manlikheid en Vroulikheid as Persoonlikheidsdimensies, (DPhil Tesis) UP, 1970.
- ERIKSON, E H : Identity and the Life Circle, Psychological Issues (Monogram) Int Universities Press, New York, 1959.
- FREEDMAN, A M : Comprehensive Textbook of Psychiatry, The Williams and Wilkens Company, Baltimore, 1967.
- FREUD, S : The Complete Introductory Lectures on Psychoanalysis, George Allen and Unwin Ltd, London, 1963.
- GREEN, R en J MONEY : Transsexualism and Sex - Reassignment, The John Hopkins Press, Baltimore, 1969
- HAMMER, E F : The Clinical Application of Projective Drawings, Charles C Thomas, Springfield, 1967.
- HALL, C S en G LINDSEY : Theories of Personality, John Wiley and Sons, Inc, New York, 1957.
- HIRSCHFELD, M : Sexual Anomalies and Perversions, Encyclopaedic Press, London, 1966.
- JORGENSEN, C : Chrisine Jorgensen, A Personal Autobiography, Paul S Eriksson, Inc, New York, 1967.
- KINGET, G M : The Drawing Completion Test, Grune and Stratton, Inc, New York, 1952.
- KISKER, G W : The Disorganized Personality, McGraw-Hill, New York, 1964.
- KLOPFER, B ea : Developments in the Rorschach Technique, Harcourt, Brace and World, Inc, New York, 1962.
- LINDGREN, H C ea : Psychology : An Introduction to a Behavioural Science, John Wiley and Sons, Inc, New York, 1966.
- MACHOVER, K : Personality Projection in the Drawing of a Human Figure:- A Method of Personality Investigation, Springfield, Thomas, 1949.
- MAIER, H W : Three Theories of Child Development, Harper and Row, New York, 1969.
- MONEY, J : Sex Research and Developments, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1965.

- PHILLIPS, L en J G SMITH : Rorschach Interpretation, Advanced Techniques, Grune and Stratton, New York, 1953.
- PRONKO, N H : Textbook of Abnormal Psychology, The Williams and Wilkens Company, Baltimore, 1963.
- RAPAPORT, D ea : Diagnostic Psychological Testing, Robert R Holt, University of London Press, Ltd, 1970.
- RUBINS, J L : The problem of acute identity crises in adolescence, American Journal of Psycho-analysis, 28 (no 1), 1968.
- SMOLDERS, A J J : De Seksuele Perversies, J A Boom en Meppel, Amsterdam, 1971.
- STOLLER, R J : Sex and Gender, The Hogarth Press, London, 1968.
- STRACHEY, J : The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol VII, The Hogarth Press, London, 1953.
- STRAUSS, S A : Transseksualisme en die Reg, Geneeskunde, Vol 14, No 8, 26 Augustus 1972, Pretoria.
- VAN DEN BERG, J H : Kleine Psychiatrie, Uitgeverij C F Callenbach, N V Nijkerk, 1967.
- WÄLINDER, J : Transsexualism, a Study of Forty-three Cases, Reda, S A, Genève, 1968.
- WEST, D J : Homosexuality, Duckworth, London, 1968.
- ZUGER, B : Effeminate Behaviour present in boys from early childhood, Journal of Pediatrics, 69; 1098, 107, 1966.
- *Dr M Botes : Persoonlike onderhoud, 1974.

GESTRUKTUREERDE ONDERHOUD

1 PERSOONLIKE GESKIEDENIS

(a) Ouers

(i) Ouderdom: Vader
Moeder

(ii) Beroep: Vader
Moeder

(iii) Huwelikstatus: Getroud, geskei, oorlede

(iv) Aantal kinders uit die huwelik gebore en hulle ouderdomme en geslag

(v) Sy/haar ordinale posisie ten opsigte van die ander kinders

(b) Pasiënt

(i) Geboortedatum

(ii) Geboorteplek

(iii) Gesondheidstoestand:

(aa) Siektes

(bb) Operasies

(cc) Beserings

(dd) Psigies, met ander woorde of hy/sy ooit in enige senu-inrigting behandel is

(iv) Beskrywing van sy ouers soos deur hom gesien:

(aa) Vader

(bb) Moeder

2 OPVOEDKUNDIGE AGTERGROND

(a) Toetrede tot die skool

(b) Hoogste standerd behaal

(c) Verdere kwalifikasies

(d) Houding teenoor skool en onderwysers

(e) Enige skoolafwesighede en wanneer

- 3 VRIENDE (Dieselfde en teenoorgestelde geslag)
- (a) Voorskools
 - (b) Laerskoolvlak
 - (c) Hoërskoolvlak
 - (d) Na-skoolse vlak
- 4 WERKSGESKIEDENIS
- (a) Ouderdom by aanvang van eerste werk
 - (b) Rede hoekom gaan werk het
 - (c) Werksmobiliteit
 - (d) Tipe werk al gedoen
 - (e) Verhoudings met kollegas (manlik en vroulik)
- 5 VRÏETYDSBESTEDING
- (a) Sport
 - (b) Buitemuurse-aktiwiteite (Verenigings of klubs)
 - (c) Stokperdjies
- 6 SELFBESKRYWING, met ander woorde hoe hy homself aan 'n vreemdeling sou beskryf. Veral sy geaardheid en spesifieke karaktertrekke wat vir hom belangrik is
- 7 SEKSUELE ONTWIKKELING
- (a) Geslagsontwikkeling (ouderdom)
 - (b) Houding daarteenoor
 - (c) Hoe en deur wie het hy/sy seksuele onderrig ontvang
 - (d) Leesstof daaroor
- 8 ENIGE SELFMOORDGEDAGTES OF POGINGS
- 9 TRANSSEKSUALISME
- (a) Die eerste keer gevoel iets is verkeerd

- 9 (b) Wanneer die eerste keer gehoor van sulke operasies
(c) Wanneer het hy/sy besluit om die operasie te laat doen
(d) Die houdings van sy ouers en vriende hierteenoor

10 ANDER SEKSUELE ONDERVINDINGS

- (a) Masturbasie
(b) Homoseksualiteit
(c) Heteroseksualiteit
(d) Ander

11 NABOOTSGING VAN DIE TEENOORGESTELDE GESLAG

- (a) Kleredrag
(b) Wanneer het hy/sy dit begin dra
(c) Watter name het hy/sy gekies vir na die operasie

12 ENIGE GEWOONTES WAT HOM/HAAR PLA

13 TWEE DROME WAT HY/SY KAN ONTHOU

14 DIE OORSAAK VAN MY TOESTAND IS.....

15 DRIE WENSE

16 AS EK EEN ASPEK VAN MYSELF KAN VERANDER

17 FINANSIËLE OORWEGINGS

18 TOEKOMSVERWAGTING

- (a) As die operasie nie gedoen word nie
(b) As die operasie wel gedoen word